

УКРАЇНСЬКИЙ ДЕТЕКТИВ

Віталій ЛЕУС

ЗГРАЯ

СМЕРТЬ НА КІНЧИКУ НОЖА
НЕБО У МЕТАЛЕВУ КЛІТИНКУ

Повісті, оповідання

Том 5

Ніжин

Видавництво „Аспект-Поліграф”

2009

ББК 84/4Укр=Укр/6-444

Л52

Редактор Сергій Дзюба

Леус В.М.

Л52 Український детектив: Згряя. Смерть на кінчику ножа. Небо у металеву клітинку. Повісті, оповідання. – Том 5. – Ніжин:ТОВ „Видавництво „Аспект-Поліграф” 2009.- с.

ISBN 978-966-340-161-4 (багатотомне видання)

ISBN

Відчувши слабину з боку правоохоронних органів, бандити деякий час діють цинічно і зухвало. Здавалося, так буде завжди. Та працівникам міліції вдалося виявити і заарештувати злочинну зграю. Всі вони понесли суворе покарання. Головні винуватці „Зграї” отримали довічне ув’язнення.

У день Міжнародного свята жінок трагічно загинув таксист. Убивцею виявився один з його пасажирів.

„Небо у металеву клітинку” стало для тих, хто зазіхнув на життя людини.

Вибрані детективні твори Віталія Леуса на Всеукраїнському творчому конкурсі імені Ярослава Мудрого за значний творчий внесок у висвітленні діяльності органів внутрішніх справ відзначені Дипломом і Почесною грамотою Міністерства внутрішніх справ України.

Усі збіги з реальними людьми і подіями є випадковими.

Для широкого кола читачів.

ББК 84/4 Укр-Укр/6-44

ISBN 978-966-340-161-4 (багатотомне видання)

ISBN

с В.М.Леус, 2009

ЧАСТИНА ПЕРША

I

Сашко Рідкозубов з самого дитинства ріс замкнутим і впертим хлопчиськом. У школі його недолюбили, дражнили капловухим. У Сашка були маленькі, глибоко посаджені очі, з яких соталися дратівливість і недовірливість. Батьки розлучилися, коли хлопчині виповнилося п'ять років. Та в пам'яті чітко викарбувався світлий образ тата - завше пригощав цукерками. У розлученні бабуся звинувачувала маму, мовляв, тільки вона винна. Якби менше у чарку заглядала та за чоловіками бігала і сім'я б не розпалася. А так розбилася, мов глечик. Після розлучення мама даремно часу не гаяла: мало не кожного дня приводила додому все нових мужчин. Один час було і погодилася кинути пити і життя розпочати спочатку. Але таких, хто б міг піти на самопожертву, не було. Якщо і траплялися кавалери, то приходили на одну ніч. Виховання хлопчика лягло на бабусині плечі.

Одного разу Сашка викрали якісь дяді, потім продали заїжджим циганам. Ті з ним їздили по поїздах, змушували співати розчулених пісень і жебракувати. Хлопчина мав заляканий, нещасний вигляд і сердобольні пасажири не шкодували кровно зароблених грошей. Після кожної мандрівки по пасажирському ешелону, Сашків кашкет був ущерть набитий дзвінками монетами. У такі хвилини цигани щедро обдаровували хлопчину цукерками і морозивом. І хтозна, скільки б ще катався по Україні із заходу на схід і з півночі на південь, якби хлопчиною не зацікавилися правоохоронні органи. З їхньою допомогою Сашка Рідкозубова доставили спочатку до дитячого притулку, а потім і до самого Прилужжя. Появі онука невимовно зраділа бабуся, мама не відреагувала ніяк – була в черговому запої.

За цей час хлопчина значно подорослішав, змужнів. У нього чітко окреслився характер, в якому почали проявлятися нотки агресивності. Відтак Сашко міг себе захистити і за себе постояти. Ровесники уже не насміхалися і не кепкували. Коли було щось не по його, без усяких вагань міг врізати правим хуком і роз'юшити носа. З ним уже рахувалися, злегка загравали, набивалися у друзі.

Цього дня Сашко нагрубив учительці англійської мови і його викликали до директора школи. Іван Макарович, поважний солідний добродій із сивиною на скронях й з інститутським значком на лацкані темно-синього піджака, викликав до себе і почав виховувати хлопчину.

Той довго слухав менторські повчання директора, а потім не стерпів:

- Якщо ви і надалі компостуватимете мені мізки, вікна повибиваю!

Директор перелякався не на жарт: а що йому, візьме і потрощить шибки. Що з нього візьмеш? Він так уже лагідно, з миром відпустив Сашка і попросив передати, аби до нього зайшла бабуся.

Бабуся, Марія Іванівна, тиха, сором'язлива жіночка, несміливо переступила поріг кабінету директора школи.

- Знов щось накоїв? – сумовито перепитала, а в очах – переляк.

- Ще не накоїв, але збирається, - спокійно мовив у відповідь Іван Макарович. – Якщо, за словами вашого внука, я компостуватиму йому мізки, пообіцяв у школі повибивати вікна. Ще нам цього лиха не вистачало! Отож Богом вас прошу: забирайте свого онука і ведіть до іншої школи.

Зі сльозами бабуся вмовила директора школи № 10 Олега Кіндратовича.

- Я, звичайно, візьму, - розважливо сказав директор. – Мені просто вас шкода. Але до його першого виверту.

- Ой, спасибі вам, - захитала головою. – Я з ним вдома переговорю. Думаю, такого більше не буде.

Школа хоч і знаходилася на протилежному кінці міста, але іншого виходу не було. Вчитися краще не став, але поведінка трохи налагодилася. Одначе на шкільних канікулах вдома він уже давав волі своїй „творчій” фантазії. Коли бабуся йшла до магазину або на ринок, Сашко знімав слухавку і телефонував до міськрайонного відділу міліції:

- Алло, черговий?! – дитячий голос набирив металевого відтінку, так що співробітники міліції спершу аж ніяк не могли запідозрити дитину. – На другому поверсі універмагу закладено вибуховий пристрій.

І все. Більше жодного слова. Що тут починало коїтися? На місце пригоди негайно виїжджали всі необхідні у таких випадках служби: представники СБУ, міліції, вибухово-технічної служби, слідчого відділу прокуратури, швидка допомога і пожежники. Евакуйовували покупців і продавців. Відстежували усі відділи, заглядали в кожен закуток, однак вибухового пристрою не було ніде. Сашко в цей час стояв біля вікна на своєму третьому поверсі квартири і реготав – аж за живіт брався.

З горем пополам закінчив школу. Заприятелював з такими, як і сам. Якось пізнього вечора з Олександром Рахманом перестріли молоду жінку, оглушили. Коли бідолаха опустилася на землю, по черзі згвалтували, зірвали коштовності. Потім найняли таксі, виїхали за місто. Таксиста – це була людина похилого віку –

спершу поранили, потім викинули з машини. Самі ж гасали нічними вулицями. На одному з крутих поворотів Сашко не справився з керуванням і автомашина врізалася в дерево. Їх напівживих доставили до міської лікарні. По одужанні довелося відповідати. За всіма правилами закону.

Відсидівши строк, братки повернулися додому. Тим часом бабуся Сашка померла – виховувати було більше нікому. Мама спилась геть чисто. Олександрові довелося одружуватися.

За роки місто невпізнанно змінилося. Набудували усіляких приватних кафе, ресторанів, повідкривали ларьки і навіть цілі магазини. Сашко ще на зоні дійшов думки: все це робилося незаконним шляхом. І він вирішив „відновити” справедливість – нападати на багатих людей і частину відбирати. У хвилини ейфорії Рідкозубову мріялося, як він розбагатіє, накопить силу-силенну грошей і майне кудись за кордон. Можливо, у Англію, Францію чи навіть Штати. Там купить віллу на березі океану, білосніжну яхту, а чи просто винайматиме квартиру у такому гігантському місті, як скажімо, Нью-Йорк. Вестиме свій бізнес. Тільки не кримінальний, звичайно. „Це все буде потім, - роздумував, випиваючи черговий гранчак і закушуючи малосольним огірочком. – А поки що треба сколотити групу. До неї мають увійти віддані йому братки, пройняті єдиним духом, єдиною ідеєю і устремлінням”.

Минув певний час. Таку невеличку зграю Олександр Рідкозубову вдалося зібрати. Він і очолив її.

Олександр дістав з серванту пляшку „Немирівської”, відкоркував. Срібляста рідина тоненьким струмочком потекла у кришталеві чарчини. Братам Івану та Анатолію Диким Рідкозубов налив грамів по сто, а собі хлюпнув на денце.

- Шеф! – Іван кинув поглядом на чарки, - ображаєш.

- Хлопці, перед нами стоїть дуже важливе і відповідальне завдання, - Рідкозубов підняв чарку. – Головне – не засвітитись і не проколотись, Мені мізки потрібно тримати світлими.

Братки випили, на закуску взяли по шматочку тоненько нарізаного сервілату.

- Операцію призначаю на завтра на одинадцяту ранку. Нанесемо візит у Боршну до подружжя Стешевських – вони децо заборгували. Тут трохи поміркувати доведеться. Їх вже один раз обікрали. Відтоді стали обачними, - розсудливо і виважено мовив Рідкозубов.

- Не святі горшки ліплять, - іронічно усміхнувся Іван.

- Та, що нам вперше чи що? – Анатолій підтримав свого старшого брата.
- Словом, зрозуміло все?
- Так! – в унісон вигукнули хлопці.

Анатолій додав:

- Шеф, налий нам ще по сто грамів. На коня!
- По сто і не більше! – Рідкозубов налив по чарці, потім закоркував пляшку і поставив до бару.

...Іван та Анатолій Дикі – рідні брати. Коли хлопці були ще маленькими, батьки розлучилися. Потім мама, казали, поїхала на заробітки аж до самої Туреччини. Через два роки повернулася мало не з мішком грошей – у борделі торгувала своїм тілом. У Полтаві купила двокімнатну квартиру. Вдруге вийшла заміж. Казали, дуже вдало – за багатого.

Хлопці ж зростали шибениками. І ніхто не міг їм дати ради: ні школа, ні батьки, ні дідусь з бабусею. Згодом обидва зв'язалися з компанією малолітніх хуліганів. Дитячі розваги почасти межували з криміналом - хлопці для забави запалювали електродзвінки у квартирах. Потім почали виносити з дому цінні речі – у бабусі поцупили сережки, золотий ланцюжок, в дідуся – ордени й медалі. Одного разу вкрали сотню гривень – ласували морозивом, пригощали таких же, як і самі, злодюжок. Решту спустили в гральних автоматах. Згодом почали красти майно в людей, набивали кишені продуктами у продовольчих магазинах. У житлових будинках підстерігали порожні ліфти: розкручували алюмінієве обладнання, викрадали магнітні подушки, електронні плати. Крадене несли до приймальних пунктів кольорових металів.

Одного разу брати увечері не повернулися додому. Дідусь зателефонував до міліції – пропали онуки. Бабуся в сльози: „Це може, їх хтось використовуватиме як донорів?” Шукали мало не цілу ніч. Та хто міг подумати, що Іван та Анатолій цілісіньку ніч просиділи в гастрономі „Лаванда”, до якого вони забралися перед самим закриттям. Спочатку заховалися під прилавком, а потім, коли залу залишив останній покупець і вимкнули світло, навпомацки кинулися по касах. Щоправда, невеликі, але гроші були. Згодом ласували морозивом, цукерками, пили дорогі соки, курили заморські цигарки. Уранці, коли відчинилися двері торговельного залу, ніким не помічені, шмигнули на вулицю. Невзабарі їх двох, замурзаних, затримали працівники міліції. Зателефонували додому. Усі пораділи: слава Богу, живі. Та коли дізналися, де ті провели ніч, прикро засмутилися...

Наступного дня біля оселі, в якій мешкали брати Дикі, зупинилася автівка „Мазда-626” темного кольору з тонованими стеклами. За кермом сидів Андрій на прізвисько Пепс. З автомашини вийшов молодий чоловік, зодягнений у картату вітровку з плащової тканини, синіх спортивних штанях, на ногах – кросівки фірми „Адідас”. Це був Олександр Рідкозубов. Він запросив до авто Івана та Анатолія.

- Тільки ненадовго. Щоб до вечора були вдома, - гримнув дідусь.
- Будемо, будемо, - за обох відповів Іван, усміхаючись.
- А, можливо, й раніше, - додав Анатолій.

Під тугими шинами коліс новенької іномарки м'яко шурхотіла чорна стрічка щойно прокладеного асфальту. Вони спочатку проїхали центральною вулицею міста, біля магазину „Орхідея” повернули праворуч у напрямку педагогічного училища, потім різко звернули ліворуч, до кладовища, що розляглося супроти промтоварного магазину.

- Значить, так - розпорядився Рідкозубов. – Аби не засвітитися, чекай нас тут. А ми далі підемо пішки.

Утрюх пробралися через кладовище, потім зайшли у вуличку біля магазину, затим городами вийшли до будинку, який містився на околиці Боршни. Вулиця далі впиралася в болото. Будинок був критий шифером, викладений з силікатної цегли, з віконницями. З боку вулиці обійстя обнесене дощаним парканом, пофарбованим у синій колір. Було помітно: люди будували на совість і збиралися жити надовго.

- Ох, і хороми! – не стерпів Іван. – Живуть же гади.
- Тсс.. – зле прошипів Рідкозубов. – Нас ніхто не повинен чути. Жодного звуку. Зодягаємо маски.

Коли наблизилися до сараїв, біля будки загавкало мале собаченя.

- Шарику, ходи-но сюди! – Рідкозубов злегенька ляпнув себе по стегну.

Щеня довірливо усміхнулося, закрутило куцим хвостиком. Рідкозубов різко підняв його за металевий ланцюг. Воно вибалушило оченята, кавкнуло і затріпало лапками. Рідкозубов кинув його на убік.

Вхідні двері були зачинені. Тоді вони обійшли будинок з боку городу. Олександр дістав скотч, наклеїв на велике скло вікна. Наклеїв навхрест і посередині, аби скло не дуже сипалося. Потім злегенька, але владно натиснув, скло не витримало.

Розколалося на дрібнесенькі скалочки і посипалося дотолу. Першим до оселі проникнув Олександр Рідкозубов, за ним пірнули брати. Спочатку потрапили

до спальні. Анатолій та Олександр почали тут обшук. Іван пішов до вітальні. Прямо на телевізорі лежав пакунок асигнацій. Перерахував – триста гривень. Більше нічого не знайшов. У сусідній з вітальнею спальні також нічого не було. Й Іванові не дуже пофартило – в шухляді столу знайшов купюру в десять доларів США.

М-да, не густо, - резюмував Рідкозубов. – Будемо рвати кігті – незабаром з'являться господарі.

Через вікно усі втрьох вибралися з будинку.

- Чекайте, ще обстежимо літню кухню - Анатолій дістав металевий прут. З його допомогою витягнув прибій навісного замка, що утримувався на дверях.

У кухні також нічого цінного не було. Раптом вони наслухали, як скрипнула хвіртка. Всі нараз завмерли. На подвір'я зайшла літня жінка середнього зросту, запнута блакитною хустиною, в картатому піджаку і спідниці вишневого кольору. З-під чорних брів одразу насторожилися сірі очі. Ще ні про що не здогадуючись, дійшла серцем: тут щось не так. Жінка вела велосипед, на багажнику якого звисала дерматинова валіза. Як тільки притулила його до стінки сараю, до неї підскачив Анатолій і навідліг ударив в обличчя. Тітонька відразу впала. Іван з Олександром взяли її за руки та ноги, затягли до літньої кухні і кинули на живіт. Рідкозубов пройшовся по кишнях.

- Ич, де вони! – злорадно усміхнувся, виймаючи з бокової кишені піджака тугий пакунок асигнацій, - а ми, дурні, у хаті шукаємо!

Тільки-но збиралися залишати подвір'я, як хвіртка нараз відчинилася і у отворі постав добродій із велосипедом. Темно-русявий, трохи вище середнього зросту, зодягнений у жилетку з вельветової тканини сірого кольору, білу сорочку і темні штани. Брови в чоловіка, забачивши жінку лежачою, здивовано заокруглилися. Коли господар поставив велосипед до велосипеда, на якому їхала дружина, Анатолій сягнестим кроком вийшов з літньої кухні і вдарив чоловіка в обличчя. Той не чекав цього і звалився на землю. Анатолій з Олександром обшукали господаря. У потайній кишені жилета знайшли пакет.

- Ось, де вони! – знову зловтішно вигукнув Рідкозубов, ховаючи до кишені пакет з асигнаціями.

Потім Олександр оглянув валізу. Під великою купою газет лежав гаманець із грішми. Нараз схопився, так ніби про щось згадав. Дістав в'язку ключів, яку перед цим відібрав у господарів, почав підбирати ключі до замка, що висів на вхідних дверях. Один, другий, третій... Жоден з них не підходив. Олександр люто

вилаявся. Зрештою, ключ підійшов і двері відчинилися. Рідкозубов знову обійшов усі кімнати. Цього разу він діяв обачно – забрав золоті прикраси, кинув до валізи відеомагнітофон, на руках ніс кожух і жіноче пальто з хутра норки.

- Все, амба! – вигукнув. – Тепер уже достеменно рвемо кігті.

Діставшись машини і, всівшись на зручному сидінні, Рідкозубов одразу почав перераховувати гроші.

- Хто відгадає, одразу стає власником, - Олександр підняв тугий пакунок.

- У гривнях чи доларах?

- Ну, звичайно, в баксах!

- Тисяча! – вигукнув Анатолій.

- Дві, - додав Іван.

- Дурники! Бевзі! – Рідкозубов вимахував у повітрі тугим пакунком. – Маємо п'ять тисяч доларів. Гайда „на хату!” Там ще все раз перерахуємо і розділимо по-братськи.

III

Володимир Заброта – суперечливий за характером. Темнаві очі холодні, немов пружинки. У його голосі завше звучали металеві нотки, у міру розвитку подій з'являлася залізна хватка. У двобої з дружиною завжди виходив переможцем. Щоправда, заради власного спокою вона була ладна йти на все. Йому бракувало внутрішньої врівноваженості, він ніколи не визнавав своїх помилок, хоч був дуже обачливий і намагався їх не допускати. У дитинстві розважався по-своєму – ходив на залізничну станцію і кидав камінці у вікна поїздів, які пролітали мимо. Саме ці риси Заброти й імпонували Олександрові Рідкозубову.

Була у Володимира Заброти одна слабкість. Весь час праглося мати власну автівку. Та за що її купиш, коли в кишені світилися одні дірки. Не проминав нагоди покататися на чужій. Якось взимку допізна загуляв, а мешкав аж на околиці міста, додому було далеченько. Заброта взяв припарковану автомашину. Ключів – катма. З'єднав проводки системи запалення і машина ожила. Метрів за сто від будинку розвернув автомашину у зворотному напрямкові і спокійно пішов додому.

Іншого разу Заброта вирішив повторити такий виверт – добре, що все так гарно минулося. Сів за кермо і тільки-но почав від'їжджати, як раптом його забачив власник. Володимир піддав газу. Час був пізній, магістраль також спорожня. Автомобіль летів, мов птах, серед небесного простору. Раптом відчув: щось трапилося з рульовою колонкою. Певне, заклинило. Швидкість була шалена. З

кжною секундою відстань до будинку, який невідь де взявся на його шляху, зменшувалася. Захмелілий мозок і затуманений розум не дозволив Володимир зорієнтуватися в екстремальній обстановці. Автівка на шаленій швидкості врізалася в стіну будинку. Через кілька хвилин поряд різко загальмувала машина ДАІ. Після цього випадку Володимир Заброта кілька років не сідав за кермо – на блакитне небо дивився крізь заґратоване віконце.

Олександр Рідкозубов приїхав до Заброти пізно увечері. Дружина відпочивала. Заброта сидів у м'якому фотелі й дивився еротичний фільм американського виробництва. Дзвоник лунав довго і настирливо, так що аж дружина проснулася.

- Кого це нечиста принесла?

Коли Володимир відчинив двері, на порозі стояв Рідкозубов:

- Думав, що ти спиш. І світло увімкнене. Хотів уже вертати назад.

- Дивлюся відик. Секс на вищому рівні. Не можна відірватися. Заходь.

Пришвендяли на кухню.

- Чай, кава? – поцікавився Заброта.

- Якщо знайдеться, по сто грамів коньяку, тоді можна і каву. Тільки таку міцну, щоб аж серце калатало.

Допиваючи каву, Заброта пильно подивився на Олександра:

- Що там у нас у плані?

- Завтра вранці візьмемо одного бізнесмена. Боржничок мій. Перекупує м'ясо, рано-вранці їздить до московського потяга за грошима. Бакси з Москви передають через провідників. Коли під'їжджає до гаража, машину не глушить, одразу йде відчиняти двері. Це дуже зручно. Одразу можна заволодіти автомобілем.

- Гаразд, - Заброта взяв до рук будильник. – На яку годину?

- Третю ночі.

Заброта замкнув двері, ще кілька хвилин дивився відео, потім позіхнув і ліг спати. Будильник озвався рівно о третій ранку. Дружина перевернулася на бік, солодко заплямкала. Володимир потихеньку підвівся і натиснув кнопку. Будильник стих, у кімнаті встановилася могильна тиша, лише рівномірно сопіла дружина.

На вулиці його вже чекав Олександр Рідкозубов. Пішли у напрямку мікрорайону Рокитне. Спочатку подолали залізничну колію, а потім по прямій вулиці попрошували до наміченого подвір'я. Цегляний гараж містився на межі паркану. Металеві ворота відчинялися на вулицю. Спершу заховалися на подвір'ї

будинку. Чекати довго не довелося. Незабаром до гаража під'їхав автомобіль. Анатолій Зайченко вийшов з машини, двері залишив відчиненими. У салоні горіло світло, два яскраві снопи випромінювали фари. Господар через хвіртку почимчикував на подвір'я. Рідкозубов дістав пістолет і вистрілив. Раз, вдруге. Чоловік упав навznak. Рідкозубов із Забродою підняли труп і кинули на задне сидіння.

Сонним містом проїхали без пригод. На шляху зустріли одну автівку і двох перехожих з валізами – певне, поспішали на ранковий поїзд. По трасі звернули ліворуч у бік приміського села Малківка. Неподалік широкого ставу, який заснув в обрамленні довгокосих верб, зупинилися. Рідкозубов почав обмацувати кишені. „Знайшов гаманець, значить, повинні бути гроші”, - коментував про себе. Дійсно, з гаманця дістав долари. Перерахував – вісімсот. Заброда у цей час пішов до ставка. При місячному сяйві зблискувала крига. Носком чобота доторкнувся: так і є. Не пробити.

- Гаразд, поїдемо до іншого місця, - скомандував Олександр.

Машина різко розвернулася і поїхала у зворотному напрямкові. Знову проїхали через усе місто. Цього разу на вулицях зустрічалося більше автівок і перехожих, однак міліції не було і їх ніхто не зупинив. Виїхали на пирятинську трасу. Дорога також була вільна. Світло фар вихопило напис: „с.Калиновий Міст”. На початку села повернули ліворуч, там помітили знак, який вів до санаторію. Від повороту проїхали ще кілометрів зо два, минули санаторій і лісом дісталися річки Удай. Біля берега хилитались дерев'яні човни, припнуті до дерев ланцюгами. У багажнику автомобіля Рідкозубов відшукав напильник, перепиляв ланцюг. Потім удвох витягли труп з автомашини, кинули до човна. Пролунав маленький стук. Їм здалося: то зойкнув небіжчик. Від страху похололо на душі і вони аж присіли. Оговтавшись, розсміялися: це ж треба такому привертися. Неподалік валялася палиця. Певне, нею користувалися відпочиваючі, відштовхували човни від берега. Заброда палицею торкнувся крутого берега, човен злегенька захилитався і, розрізуючи сонне плесо, поплив на середину ріки. Трохи ліворуч, в обрамленні сухого очерету, застигла затока. Заброда туди і спрямував човна. Роздивившись, Рідкозубов помітив на самому дні шматок застиглого цементу.

- Ніби хтось про це знав, - усміхнувся.

Вони поклали його, як вагу, до куртки потерпілого. Потім взяли і викинули у воду. Плесо розійшлося, прийняло у своє лоно тіло небіжчика, натомість рвучко

здійнялися бризки. Коли поверталися назад, деякий час не вдавалося причалити – діалося взнаки нервове напруження. Та ось човен тицьнувся об берег.

Рідкозубов дістав пляшку.

- Потрібно стрес зняти.

Надпивши, подав Заброді. Той осушив мало не півпляшки.

- Зовсім інше відчуття! – збуджено вигукнув, повертаючи пляшку.

Рідкозубов ще трохи випив, закрутив кришкою і кинув до бардачка. Невзабарі на дорозі трапилося придорожнє кафе. Тут вирішили помінати гроші.

- У нас, хлопці, кав'ярня, а не обмінний пункт, - роздратовано буркнула опецькувата буфетниця.

- І не банк СРСР, - в'їдливо додав п'янений відвідувач, який сидів неподалік за столиком і чув розмову.

Рідкозубов надибав у кишені пістолет. „Чи вдарити його, аби затих раз і назавжди”. Та злість швидко минула і вирішив за краще не світитися. Потім під'їхали до автозаправної станції, заправили бензобак. Рідкозубов недбало кинув асигнацію в п'ятдесят доларів.

- Без здачі.

„Шикують хлопці!” – подумав заправник.

По дорозі трапився магазин. У ньому придбали копчену рибу, торт, три тюльпани.

- Зараз махнемо в Гребінку - там у мене мешкає бабуся, - мовив Рідкозубов. По батьковій лінії. Правда, хвора дуже – лежить паралізована.

Двері відчинила онука.

- Ганнуся! – усміхнувся Рідкозубов. – Вітаю тебе, дорогенька. З Міжнародним жіночим святом. – А як бабуся?

- Дуже тяжко, - мовила у відповідь Ганнуся, – лежить і не підводиться.

- Тоді я тебе ще раз вітаю. – Рідкозубов вручив тюльпани. – До речі, можна у вас машину тимчасово залишу. Тижнів через два приїду.

- Та ради Бога! – вигукнула Ганнуся. – Ставте хоч і на чотири. Тут її ніхто не займе.

- Ну, тоді бувайте, - Рідкозубов подав руку.

- Ой, та куди ж ви? Поснідали, по чарчині б випили. Сьогодні ж свято – усміхнулася Ганнуся.

- Немає часу. У нас справи! Іншим разом...

- Рідкозубов і Заброта пішли у напрямку залізничного вокзалу. Тут найняли приватне таксі і поїхали до Прилужжя. Коли залишилися удвох, Рідкозубов пояснив: машину продамо в Києві. Там у мене свої люди. Гроші поділимо.

IV.

- Здрастуйте!

Перед Олександром Рідкозубовим стояла трохи вище середнього зросту середніх літ оцупкувата жінка. Ліве око примружене, на плечі спадало темно-русяве волосся. Зодягнена просто: в жакеті з шерстяної тканини з рельєфом, планкою і поясом, вистроченим повздовжньою строчкою. Красиві ноги облягала спідниця з лляної тканини з лавсаном розкльошена з планкою і надстроченими кишенями. Крізь розріз на грудях виднілася біла шовкова блузочка. На шиї зав'язаний блакитний шарфик.

- Добрий день! – мовив у відповідь Олександр.

Він знав цю жінку лише в обличчя. Але хто вона така, де живе і працює – ніякого уявлення не мав. При зустрічі віталися одне з одним і тут же розходилися. Олександр гадав, так буде і цього разу. Однак, порівнявшись з ним і, привітавшись, жінка не поспішала:

- Вибачте, можна вас на хвилинку?

- А чому б і ні. Можна й на дві. За хвилинку не встигнемо, - злегенька пофліртував.

- Мій чоловік... – чарівна незнайомка перейшла на шепіт і прихилилася ближче до вуха Рідкозубова.

Запахло дорогими парфумами, її волосся ненароком торкнулося щоки Олександра. І хоч була вона удвічі старша, у нього спалахнуло чоловіче бажання – кохатися.

-...Покинув мене і пішов до іншої жінки. Чи не змогли б ви його провчити? Я вам заплачу триста доларів.

„Ні фіга собі, - подумав Рідкозубов, - триста доларів. Видно, гаманець має тугий”.

- Буде зроблено, - не вагаючись, мовив Олександр. – Ви тільки дайте мені його адресу.

Жінка дістала з гаманця візитку і подала Олександрові.

- Ось, тут, на звороті, його нова адреса, - таємниче повідомила.

Цього ж дня Рідкозубов зустрівся з Іваном Диким та Володимиром Забродою і виклав суть ранкової розмови:

- Я вважаю за краще обчистити цю жінку ніж провчити її чоловіка.

- І ми так гадаємо, - Іван Дикий відповів за себе і за Заброду.

Домовившись про час та місце зустрічі, розійшлися.

Уночі, близько третьої години, знову зустрілися на перехресті вулиць Київської та Переяславської. Шлях до будинку, в якому мешкала Галина Пилипівна Качанова, долали пішки. „Ярославська, 28” – помітили напис на високому дощаному паркані, пофарбованому у зелений колір. Іван Дикий доторкнувся до хвіртки – зсередини була замкнена. Паркан довелося брати штурмом. Вибралися на горище сараю. Свердлом просвердлили отвір. Яскравий струмінь розірвав морок горища. Рідкозубов подивився на Заброду і злегенька розсміявся. Той стояв весь у павутинні.

- Завдання полягає ось у чому, - розпорядився Рідкозубов. – У отвір дивимося по черзі. Спостерігаємо, коли господарі підуть з будинку.

Першим з оселі вийшов господар. Виявляється, цієї ночі він ночував удома. Обличчя не роздивилися, але це був кремезний чоловік. Він вигнав автівку з гаража і поїхав.

- Значить, так, Володимире, - мовив Рідкозубов, - ти будеш на „шухері”, а ми з Іваном підемо до будинку.

Зодягли маски, по драбині спустилися на землю і пішли до оселі. Незабаром Володимир наслухав якийсь гуркіт та глухий удар. До нього долинув жіночий крик і стогін.

- Гроші! Давай гроші! – Забрודה впізнав голос Рідкозубова.

Іван Дикий дістав з-під столу праску, увімкнув у розетку. За кілька секунд злегенька плюнув на денце праски. Слина засичала, бризнула вусибіч. Почергово почав прикладати праску до руки, плеча та грудей.

- Бакси! Давай „зелені”!

- Я вже вам сказала. Ой-й-й! – слізю вигукнула жінка. – Якщо хочете отримати гроші, прийміть праску. Я вам все скажу.

Заброда відхилив праску.

- Доларів у мене й справді немає. А якщо гривні вас влаштують, під килимком лежать.

Олександр Рідкозубов підняв кут килимка. Дійсно, тут лежав пакунок з асигнаціями.

- Шеф, що з нею робити? „Мокруху”?

- Кинь ти її, вона своє одержала.

Рідкозубов і Дикий вийшли з будинку. Олександр злегенька свиснув і з горища спустився Заброда. Біля сусіднього подвір'я на них чекав автомобіль „Мазда” темно-зеленого кольору. Звідси поїхали „на хату”. Олександр відімкнув двері, зайшли до приміщення. Пахло нежилим затхлим повітрям.

- Давайте хоч провітримо, - розпорядився Дикий.

Дверей не зачиняли. Рідкозубов перерахував гроші. Було три тисячі гривень. З валізи Заброда дістав набори каструль, виделок, ложок, м'ясорубку, соковижималку, чайний сервіз.

- Незабаром можна відкривати свій секонд-хенд, - усміхнувся.

- Відкрий, так одразу менти заметуть, - гнівливо мовив Рідкозубов. – Ліпше продати на барахолці. Там не так помітно.

V

Руслан Осьмаков худорлявої статури, волосся темне з кучериками на скронях, очі сіро-зелені. Зодягнений у зелену сорочку військового зразка, чорні джинси і чорні черевики. Зранку так неначе повіяло холодом, накрапав дощ. Руслан зодягнув светр сіро-зеленого кольору з мисливським орнаментом. Коли зайшов до кафе, в обличчя вдарили гарячі випари, що доносилися з кухні. Руслан зняв светр, повісив на стілець, збираючись сідати. Настрій у нього був кепський. Демобілізувавшись з армії, Осьмаков твердо вирішив зайнятися бізнесом. Взяв позику в банку, в одному з приміських сільгосп підприємств закупив суніці, винайняв автівку, заплатив гроші. Та й немалі. А потім ще залучив продавщицю.

Здається, все врахував, крім одного: на ті вихідні на ринок стільки суніць навезли – ніби всі плантації сюди перебралися. Продавщиця половину продала, половина зіпсувалася. Згодом Руслан намагався торгувати парфумами, та з того заміру у нього нічого путнього не вийшло. Заборгував чималеньку суму. Де брати кошти, аби розрахуватися хоч з банком, достеменно не знав.

Раптом з протилежного боку кав'ярні Руслан помітив молодого чоловіка, який помахом правої руки подавав знак прямувати до нього. Придивившись уважніше, Руслан впізнав Олександра Рідкозубова. Гм... Дивно. Як він його раніше не помітив?

- Привіт, старий!

- Привіт, друже!

Сашко відчув: рука в Руслана холодна і суха. Такі руки бувають лише у флегматиків.

- Ну, як справи? Розповідай! - забачивши сумний вигляд, Рідкозубов не стримався.

Руслан Осьмаков розповів все як на духу.

- Не переймайся, - розважливо мовив Рідкозубов, уважно вислухавши приятеля. – Я тобі дам можливість погасити борги.

- Гаразд, - розмірковував Руслан, - скажімо, ти мені позичиш тисячу баксів. Ну там на місяць, на два. А чим віддаватиму?

- А віддавати й не потрібно. Ти їх сам заробиш. Тільки в мене. Тільки іншим шляхом.

- Яким чином?

- Я розробляю цікаву операцію. Уся суть в тому, що мені один чолов'яга трохи заборгував. Так ось, операцією я керуватиму сам. А ти, лишень, постоїш „на шухері”. Щоб ніде ніхто...Ну, коротше, ти мене зрозумів?

Рідкозубов налив по сто грамів.

- За майбутній успіх!

Два вечори поспіль Олександр Рідкозубов і Руслан Осьмаков приходили до провулку Кузнечного,10. У цьому старовинному будинку мешкав бізнесмен Ватаву. За цей час вдалося зібрати чималеньку інформацію: Ватаву повертається додому після 22-ї години на машині ВАЗ. Авто, як правило, залишав на вулиці біля свого двору. Будинок був двоповерховий на два ходи і у своїй половині мешкав сам. При світлі домашньої люстри обидва роздивилися майбутню жертву нападу: високий, кремезний темноволосий чоловік. Ось він скинув із себе сорочку. На волосатих грудях чітко окреслювалося татуювання у вигляді людської голови з лавровим вінком. Операцію назначили на наступний день на десяту вечора.

Наступного дня рівно у визначений час Рідкозубов, Осьмаков та Іван Дикий прийшли до провулку Кузнечного, де мешкав Ватаву. Обережно проникли до двору, непомітно зайшли за будинок. Зодягли маски та рукавички і почали чекати. Першим стояв Рідкозубов, за ним – Осьмаков і Дикий.

- Десята вечора, а його немає, - озвався Руслан.

- А може, й не скоро буде, - висловив здогад Дикий. – Ще встигнемо перекурити.

- Ні в якому разі не курити! – категорично наказав Рідкозубов. – Вогник може злякати!

Бандити переминалися з ноги на ногу. Руслан з нетерпінням знову подивився на годинник:

- О пів на одинадцяті...

- Може, до баби заїхав або в ресторані загуляв - висловив здогад Руслан.

- М-да, - озвався Рідкозубов. – У ті дні він уже вдома був. Де ж ти сьогодні забарився?

Раптом наслухали гул автомашини.

- Тсс... - мовив Рідкозубов. – Їде.

З кожною секундою гул ставав все чіткішим і виразнішим. Ось автомашина, наблизившись до подвір'я, зупинилася. Григорій Ватаву вийшов з салону, щільно причинив дверцята, подався до двору. З кожною секундою кроки долинали все гучніше. Дістав ключі, почав відмикати двері. Олександр Рідкозубов помахом руки дав знак. Утрюх вискочили із засади. Першим завдав удару Олександр. Ватаву, втримавшись на ногах, розвернувся і намагався чинити опір. Але Рідкозубов з усієї сили знову вперіщив підприємця у голову. Цього разу удар був настільки сильний, що Ватаву опустився на землю. Рідкозубов з Осьмаковим схопили його за руки і потягли в дім. Іван Дикий відчинив вхідні двері. Бандити спочатку протягли бізнесмена вузьким коридором, а потім занесли до кімнати і поклали на спину.

- Пильнуй за ним! – Рідкозубов дав вказівку Осьмакову. – Буде підводитися, добивай!

Сам почав порпатися в шухлядах. Його чіпкий погляд виокремив золоті сережки, обручки, жіночий механічний годинник. В одній з шухляд відшукав триста доларів. Не розминувся й з радіотелефоном. Насамкінець зняв з пальця Ватаву золоту обручку і золотий ланцюжок із хрестиком, що висів на шиї.

Коли залишали будинок, потерпілий отямився і намагався підвестися.

Рідкозубов підскочив до Ватаву, зневажливо притримав за плечі. Тим часом Осьмаков ногою вдарив по голові. Кров бризнула вусібіч. Ватаву, глибоко застогнавши, схилив голову і опустився на підлогу. Вийшли на подвір'я.

- Зараз наведемо шмон у салоні його автівки, - розпорядився Рідкозубов.

Однаке всі дверцята були на замку...

VI

Олександр Рідкозубов перехилив чарку, довго і ретельно пережовував бутерброд, зрештою, дістав з кишені пачку цигарок. Курив також не поспішаючи, повільно випускав дим. Всі замовкли, очікуючи вказівок. Вони вже достоту вивчили

його характер. Коли Рідкозубов мав сказати щось важливе, довго курив і мовчав. Усі повинні були не перечити, не лізти на рожен, а спокійно сидіти і чекати, що ж цього разу виголосить їхній ватажок.

- По вулиці Свердлова у квартирі за номером 50 мешкає самотня дівчина. Аби ви зриміше могли уявити, де це саме, даю наводку: її будинок зв'язаний аркою з будинком, у якому міститься магазин „Юність”.

Із згадкою про „Юність” в кожного з братків перед очима постала п’ятиповерхівка з червоної цегли у центрі міста.

- Бізнесменша, - продовжував Рідкозубов, - баба грошовита. Спочатку потрібно обстежити вхідні двері, з’ясувати, як проникнути до квартири. Цим займуться Руслан Осьмаков та Євген Бакін.

Євген невисокого зросту, косоокий на ліве око, на зап’ястях обох рук татування у вигляді квіток. Децю конфліктний, запальний і неврівноважений, однак Рідкозубова побоювався і з його думкою завше рахувався. Ходив у джинсових штанях, коричневих босоніжках на босу ногу. Через плече носив чорну сумку, в якій утримувався набір всіляких інструментів та ключів. Свого часу Бакін спеціалізувався на дачних крадіжках. Звісно, улов тут був примітивний. Але Євген не розминався ні з чим, брав усе підряд: горілку, консервацію, радіоприймачі, телевізори, порт’єри, чайники, умивальники. А коли вже нічого було брати, кілометрами знімав електропровід. Поцуплене збував на барахолці.

Бакін та Осьмаков одразу пішли обстежувати двері квартири. Було зрозуміло: аби проникнути до оселі, потрібно висвердлити врізний замок. Не змовляючись, пішли на міський ринок. Євген, який значно краще розумівся на техніці, вибрав коловорот і свердло товщиною з палець. Операцію призначили на 9 травня. Увечері на центральній площі міста мав бути великий святковий концерт. Розрахунок був простий як Божий день: на свято має піти і власниця квартири.

Увесь день братки пробайдикували. Бакін валявся в ліжку, Руслан Осьмаков дивився телевізор, Володимир Заброта сидів у кафе за кухлем пива. Про наступну операцію намагалися не думати, аби дочасно не перегоріти. Такий у них був неписаний закон. Вдень розслабилися, аби увечері мобілізувати всі свої сили і нерви. Увечері втрьох прибули на подвір’я і сховалися у заростях, які буйно зазеленіли під об’єктом нападу та на території сусіднього гідромеліоративного технікуму. У вікнах квартири, що містилася на п’ятому поверсі, яскраво горіло світло. Минула ціла година. Братки курили цигарки, травили анекдоти, стиха сміялися, а господиня ніби й не збиралася залишати квартиру. У них уже почали

терпнути ноги, дехто підвівся і почав розминатися, інший сипав матюччя і прокльони.

Раптом позаду них щось загриміло і темно-синє шатро неба, щільно натягнуте над містом, розірвав яскравий різнокольоровий феєрверк. Небавом погасло світло і в квартирі. З під'їзду вийшли дві молоді, симпатичні, стрункі, зі смаком зодягнені дівчини і попрошували у напрямку центральної частини міста. Братки вийшли із засідки і назирці поковилияли за дівчатами. Невзабарі ті розчинилися у велелюдному натовпі.

- Руслан, будемо діяти, як і наказував Рідкозубов, - мовив Євген Бакін. – Ти залишаєшся під аркою. Як тільки що побачиш, негайно даси знати.

Осьмаков залишився на „шухері”, Бакін з Забродою пішли до під'їзду, піднялися на п'ятий поверх.. Бакін дістав із сумки коловорот і почав висвердлювати замок. Намагалися робити тихо, аби нічого не почули і ні про що не здогадалися сусіди. Раптом наслухали голоси – чоловічий і жіночий. Бакін і Осьмаков завмерли. Двоє піднімалися східниками. Осьмаков намагався піти геть, але Бакін його затримав: чекай!

- А ти знаєш, вони влаштували чудовий концерт! Ми з тобою отримали справжнє моральне задоволення.

- Мені особливо сподобався Женя Деркач. Співав, як справжній артист, - захоплено мовила жінка.

- Правда, трохи підлаштовувався під Мусліма Магомаєва, та нічого, - висловив думку чоловічий голос.

Бакін приклав палець до вуст – дав зрозуміти Руслану: мовчи! Дихай у дві дірочки. Серця в обох билися шалено, здавалося, ось-ось вискочать із грудей. Піднявшись на четвертий поверх, чоловік і жінка зупинилися. Хтось із них дістав ключі, відімкнув квартиру. Двері скрипнули, впустили обох і зачинилися. Євген Бакін знову почав свердлити. Він так хвилювався і старався швидше з цим покінчити, аж піт виступив. І ось нарешті все було закінчено. Євген злегенька натиснув, двері відчинилися. Вони тільки-но збиралися зайти, як із першого поверху долинув свист Руслана. Так умів свистати тільки Осьмаков. Євген кинув інструмент до чорної пащі валізи і обидва почали тихенько спускатися. Вийшли на подвір'я. Тут уже на них чекав Руслан. Лампочка не горіла. Братки причаїлися у темному під'їзді. Незабаром у напрямку до них почали наближатися дівчата. Вони голосно розмовляли, дзвінко і розкотисто сміялися. Було зрозуміло: юнки випили по келишку. Коли з ними порівнялися, Бакін, Заброда і Осьмаков несподівано

вийшли із засідки. Ось Бакін завдав несподіваного удару тій, яка була ближче до нього. Дівчина одразу впала. Інші не встигли оговтатися, як Заброда з Осьмаковим почали нещадно їх лупцювати. Одну з дівчат, певне, господиню, Бакін з Осьмаковим спробували витягти на п'ятий поверх. Але ноги не слухалися і їм вдалося дотягнути її лише до другого. Далі сил і нервів не стачило. У цю мить вона раптом ворухнулася і щось заговорила. Руслан з Євгеном злякалися і випустили юнку з рук, вискочили з під'їзду. Вузькою стежиною спочатку побігли на стадіон гідромеліоративного технікуму, а потім вилетіли на вулицю Горького і пішли на „хату”.

У кімнаті було накурено. Рідкозубов сидів злегка п'янений. Це аж ніяк не було на нього схоже.

- Перший млинець глевкий? – затягнувся цигаркою ватажок.

Братки нараз знітилися. Вони навперебій розповіли, як і чого злякалися та втекли. Вдалося прихопити лише жіночу сумочку. Коли Рідкозубов її оглянув, виявив косметичку, ключі від квартири, записну книжку та сто гривень.

- Засранці! – люто вилаявся. – Певне, ще „мокруху” зробили...

- Мені здається, ми їх тільки оглушили, - виправдовувався Євген. – Вони були просто напідпитку, тож і попадали не стільки від наших ударів, як з переляку.

- Скажу вам, братки, прямо в очі, - Рідкозубов перекинув чарку, - не вмієте обдурити і вкрасти, ідіть свині пасти!

VII

- Ваня вдома? – Рідкозубов ствердно перепитав і пильно подивився в очі Марини – така, що й збрехати може.

- Вдома. Телевізор дивиться, - Марина зробила крок назад, перекинулася через поріг. – Ван-я-я! До тебе прийшли.

- Кого там принесло? – долинув з кімнати голос.

- Сашко Рідкозубов.

- А-а-а, нехай заходить...

- Заходь, - Марина поступилася місцем, - тільки, якщо можна, зніми взуття, я щойно пропилювала.

- Ох, ці вже мені чистюлі, - зле скривився Рідкозубов і подав Дикому руку.

- Чим займаєшся?

- Та нічим можна сказати. Байдики б'ю. Нудьга така. Оце лежу і телевізор дивлюся. Дурницю всяку.

- Правильно говориш. Давай радше справою займемося, - Рідкозубов сів поряд на дивані.

Потім підвівся, щільніше причинив двері:

- Нам зайві свідки непотрібні. Слухай, у Бондарівці я знаю одну жінку – м'ясом торгує. Там уже гроші повинні достеменно бути. Це не те, що в тих сцикух. Тільки, знаєш, що я тобі скажу, - перейшов на понижений регістр, - прихопиш з собою Толяна. То фартовий хлопець.

- А-а-а, Толяна? Та ми зараз зателефонуємо, - Іван на мобільному набрав відповідні цифри.

- Толя? Привіт! Як ти поживаєш? Нормально. Ось і добре. Слухай, тут є одна справа. Потрібно, аби ти увечері сьогодні під'їхав. Гаразд, деталі обговоримо при зустрічі. Сам розумієш, не телефонна розмова.

Увечері Анатолій Дикий на власному автомобілі прибув до свого рідного брата.

- Ось і молодчина! – вигукнув Іван, відповідаючи на потиск руки. – Нас запрошує Сашко Рідкозубов. Є невідкладна справа.

Невдовзі вони вже були в оселі Рідкозубова. Олександр виклав план. Анатолій та Іван його радо сприйняли.

Наступного ранку вони відбули до Бондарівки. За кермом сидів Анатолій Дикий.

- Чекайте, я правильно їду? – Анатолій уточняв маршрут.

- Правильно, - озвався Рідкозубов. – Пам'ятаєш, ми там були три роки тому. Тільки ось тут, ліворуч, повернеш на ґрунтову дорогу. За нею буде тракторна бригада, а ще далі – ліс.

Анатолій вів машину так, як наказував Рідкозубов. Коли дісталися лісу, Олександр розпорядився авто залишити тут, а самим далі торувати шлях пішки. Брати погодилися на таку пропозицію. Спочатку пройшли лісом, потім подолали настил з дерев'яних дощок, що правив за перехід. Внизу, у заростях осоки та очерету, застигла вкрита ряскою вузьенька річечка.

- Розказували, - порушив мовчанку Рідкозубов, - тут нещодавно втопилася молода жінка. Пішла по ряску качатам, а сама страждала на епілепсію. Почала ловити, зробилося зле і шубовснула у воду.

- Що ж, кожному своє, - цинічно мовив Анатолій Дикий. – Нам ще далеко йти?

- Не зовсім. Зараз доведеться долати гору...

Вибралися на узвиштя, засаджене буряками та картоплею. Тут з пагорба відкривалося село: біленькі хати виглядали з вишневих та яблуневих садків. Братки зодягли на голови чорні маски з жіночих панчох, а на руки натягли такі ж чорні рукавички. До будинку наблизилися з боку веранди. На подвір'ї та у вікнах оселі горіло світло. У цей час до садиби наблизилася автівка – ВАЗ шостої моделі темно-вишневого кольору. З будинку вийшла огрядна жінка і попрошувала у напрямку воріт. На вигляд їй можна було дати років сорок. Дверцята авто відчинилися. З неї вийшли чоловік та жінка. Кожен з них ніс по дві величезні у клітинку валізи. Вони їх занесли до літньої кухні, що містилася перед будинком. Коли машина поїхала, господиня залишилася у літній кухні.

Ще хвилинку постояли. Тиша. Ніде нікого. Утрюх вийшли зі свого присховку. Анатолій спрямував ходу до жінки в кухню, а Іван та Сашко зайшли до будинку. Одразу чітко зорієнтувалися в обстановці: від входу зліва містилася кухня, супроти неї – вітальня і прямо по коридору по боках розташувалися дві великі кімнати. В одній з них побачили жінку похилого віку. Забачивши несподіваних гостей, добродійка різко підвелася з дивана. Рідкозубов хутко наблизився і навідліг рукою вдарив в обличчя. Навіть не скрикнувши, та впала на підлогу. Підвестися сил не стачило. Рідкозубов кинувся до вітальні і почав шукати гроші. Нервовими порухами витягував шухляди, злився і матюкався, але грошей не було ніде. Раптом на подвір'ї загавкав собака. Сашко з Іваном перезирнулися, вийшли на подвір'я. Довкруг не було нікого, але однак той так гавкав, ніби з ланцюга зірвався. Рідкозубов, нервово кусаючи вуста, дістав пістолет і вистрелив тварині у голову. Зайшли до літньої кухні – на підлозі лежала непритомна жінка. Іван набрав кувальничку води, бризнув в обличчя. Тітонька щось мугикнула, тріпнула головою, розплющила очі:

- Де це я? Що зі мною робиться?

Сашко з Іваном підвели жінку і потягли до оселі.

- Признавайся, де гроші? – Іван почав тормошити бідолаху за груди.

- Грошей вдома немає, - насилу видавила вона.

Рідкозубов ребром долоні вдарив по обличчю. Тоненькою червоною цівочкою з носа бризнула кров.

- Де гроші, питаю?

- Я вам уже не раз казала і ще раз скажу: грошей у будинку немає. Всі гроші у сестри. Вона ось-ось має приїхати з Москви.

Біля столу стояла праска. Рідкозубов знову взяв її і з усієї сили вдарив жінку по голові. Схриплі згуки вирвалися з грудей і вона впала обличчям на підлогу.

- Грошей і справді немає, - Анатолій безпорадно розвів руками. – Відходимо.

- Чекай хвилину, - Рідкозубов підняв з підлоги праску, увімкнув у розетку. – Зараз ми її трохи підсмажимо. Можливо, потім розговориться.

Перевернув долілиць, задрав на спині сукню і поставив праску на біле тіло... Не минуло й хвилини, як бідолашна несамовито закричала, почала звиватися. Вона уже й не говорила, тільки хрипіла:

- Х-рошей у м...мене н...немає.

Рідкозубов вимкнув праску з розетки, люто вилаявся і пішов з хати. За ним рушили і його братки.

VIII

Андрію Кривобороденку – під тридцять. „Опущене” смагляве обличчя, червоні щоки, сухі синюваті губи із заїдами в куточках. На великій, немов баняк, голові, - сальне, клочкувате волосся. У райдужці ока застигла „ведмежа шкіра”. Руки великі з вузлуватими пальцями, на нігтях виднілися мигдалеподібні прожилки. Андрій Кривобороденко за фахом водій. На станції технічного обслуговування просто підробляв. Робоча зміна наближалася до кінця. Кривобороденко збирався мити руки. Подальша творча уява малювала тихий вечір, який присвятить відпочинку. Спочатку завітає до кафешки, вип’є сто грамів, закусить бутербродом. Ну, звичайно, не з червоною ікрою, але зі смачною ковбаскою. Потім перехилить пару кухлів пива. Подальший шлях проляже додому, де скуштує щойно приготовлену жінчиними руками вечерю, потім зручно вмотиться у фотелі і дивитиметься улюблений телесеріал. У цю мить, коли Андрій вибудовував свої плани на вечір, біля центрального входу станції технічного обслуговування зупинилася іномарка. відчинилися дверцята і з кабіни пружною ходою вийшов молодий чоловік. Це був Олександр Рідкозубов. Прямо йому навстріч прошкував Андрій Кривобороденко.

- Андрюхо, а я до тебе в гості, - Рідкозубов набрав серйозного і ділового вигляду.

- Вважай, тобі пощастило. Ще б хвилину і ми розминулися. А в чому справа?

Рідкозубов скривився. Довкіл були люди. Він не бажав, аби вони чули навіть уривки їхньої розмови.

- Зрозумів, - коротко кинув Андрій, зайшов до автомашини і сів на переднє сидіння поряд з Рідкозубовим.

- Слухай, Андрюхо, - першим заговорив Рідкозубов, - я чув: на станції техобслуговування ти просто підробляєш. А загалом водиш мікроавтобус „Мазда”...

- Так, воджу. Знаєш, яка це чудова машина. Їхати – просто одне задоволення.

- Слухай, не будь скупердягою: дай мені на кілька днів.

- Та ти що! – вигукнув Кривобороденко. – Цей автобус я воджу за дорученням. У мене ж такі права на нього, як і в тебе. І навіщо раптом тобі цей автобус, у тебе он яка шикарна автомашинка!

Андрію Кривобороденку здалося, що він таки переконав Рідкозубова і на цьому розмову було завершено. Але днів через три Рідкозубов зателефонував Кривобороденку і знову запросив на аудієнцію.

- Знову за рибу гроші? – не стримався Андрій.

- Слухай, друже, якщо і справді ти мені його не зможеш дати в оренду, тоді звози мене у Гребінку. Я в боргу не залишуся.

- Це скільки туди кілометрів?

- Півсотні з гаком буде. Але дорога, хоч боком котись. Розумієш, - правив своєї Рідкозубов.- Ми там довго не затримаємося. Я хочу нанести візити своїм боржникам...

- Вони тобі бакси завинили?

- Ти правий. Заборгували і справді зелененькі, але коли їх не буде, борг я хочу забрати речами. Вони просто не вмістяться до мого авто.

- Меблі будеш перевозити чи що? – стеноу плечима Андрій. – Ну, гаразд. Куди від тебе подінешся. Ти причешишся, мов шевська смола.

- Я тебе не ображу. Заплачу п'ятдесят доларів.

Наступного дня рано-вранці, коли ще тільки сонце викотилося на пруг, вони поїхали до невеликого старовинного містечка Гребінка. Це була батьківщина Анатолія та Івана Диких. На його просторах вулицях минуло босоноге дитинство обох хлопців. Потім надалі дороги розійшлися. Іван відбувши строк, перебазувався до Прилужжя, а Анатолій залишився жити у рідному місті. В особистому житті йому дуже пощастило. Він одружився чи не найвродливішій дівчині містечка – доньці

директора місцевого цукрового заводу. У просторій ошатній чотирикімнатній квартирі молодому подружжю виділили велику кімнату.

За кермом „Мазди” був Андрій Кривобороденко, у салоні солодко дрімали Іван Дикий, Олександр Рідкозубов, Руслан Осьмаков і Володимир Заброта. До цієї компанії у Гребінці приєднався Анатолій Дикий. П’ятиповерховий будинок, в якому мешкали Олександрові боржники, знайшли не одразу. Спочатку Рідкозубов розпорядився зупинитися біля чотириповерхового, викладеного з червоної цегли, будинку. Обійшли довкола, подивилися на нумерацію. З’ясувалося, не той. Нарешті, знайшли те, що шукали. Це була панельна п’ятиповерхівка. Зупинилися біля під’їзду. Спершу став мікроавтобус, за ним – автівка, за кермом якої був Рідкозубов. Олександр вийшов з автомашини, прихилив дверцята мікроавтобуса:

- Незабаром з під’їзду вийдуть чоловік і жінка. Наше завдання: тихо, без шуму взяти обох і завести до салону. Ролі розподілимо так: я із Забротою візьмемо мужчину, а ти, Руслане, з Іваном схопите даму. У разі спротиву когось з них, ти, Анатолій, будеш допомагати.

Тут же Рідкозубов роздав маски та рукавички, які всі одразу натягли на себе.

Першим з під’їзду вийшов добродій. У дубленому кожусі, світло-коричневого кольору, синіх джинсах і чорних чобітках. На голові вузьким млинчиком застиг замшевий кашкет. Це був Олександр Борковенко. Тримаючись за праву руку, за ним дріботіла панночка. З-під сірої норкової шапки вибивалося блискуче каштанове волосся. Зодягнена в довгу хутрову шубу чорного кольору. У лівій руці тримала жіночу сумочку з штучної шкіри чорного кольору з довгими ручками. Поверхня сумочки була стилізована під крокодилячу шкіру. Наталя Шевчик з Олександром Борковенком проживали у цивільному шлюбі. Разом займалися підприємницькою діяльністю, торгували продуктами на ринку міста, мали дві продуктові точки. Олександр ще додатково обмінював валюту.

Як тільки чоловік та жінка наблизилися до автобуса, Рідкозубов відчинив бокові дверцята і першим зіскочив на землю. Заброта також кинувся за ним, але перечепився і впав. Руслан з Іваном взяли під руки жіночку. Та нараз затремтіла від переляку і голосно закричала. Тоді Руслан Осьмаков заклеїв їй рот скотчем:

- Тсс..Тьотя, не галасуй!

У салоні автобуса вони поклали її обличчям на підлогу. Чоловікові зав’язали очі і також заклеїли рот скотчем. Руки закинули назад і зв’язали.

Андрій Кривобороденко не чекав на такий поворот подій. Він сидів нищечком, вибалушив очі, обличчя пополотніло. Нервово курил цигарку.

- Давай за місто! – скомандував Рідкозубов і побіг до свого авто.

За містом вони наблизились до покинутих тваринницьких ферм. Мікроавтобус лівими боковими дверцятами під'їхав мало не впритул до приміщення. У цей час панночка почала нервово пручатися і видобувати хрипкі згуки.

Анатолій Дикий завдав кількох ударів. Спочатку з салона автобуса вивели чоловіка, а потім і жінку. Вони поклали їх на дощаному настилі. Рідкозубов спершу пройшовся по кишнях, потім черга дійшла до дамської сумочки. Коли розкрив, не зміг стриматися від радості: золоті сережки у вигляді серця, золота каблучка з рубіном, видовжений золотий ланцюжок, золота підвіска. Золото іскрилося, відблискувало в очах. Нарешті дістався доларів. Пакунок був перев'язаний червоною стрічкою. Він намагався розірвати, але з цього у нього нічого не вийшло. Дістав складаний ніжик, надрізав. Від хвилювання поранив руку.

- Слухай, братан, - Рідкозубов звернувся до Андрія, - у тебе є якась аптечка?

- Що, власне, трапилось?

- Пальця порізав, кровить. Та ось кров і на дверцятах залишилася.

- Шеф, - мовив Руслан, - кров з дверцят потрібно негайно витерти.

- Правильно мізкуєш, - усміхнувся Рідкозубов, - ми повинні не залишати жодних слідів.

Підійшов до потерпілих і двома пострілами холоднокрівно вистрілив у потилиці.

- А контрольний, шеф? – перепитав Анатолій Дикий.

- Я стріляю один раз і безпомилково, - мовив Рідкозубов. - А для міліції ми зробимо маленьку інтригу. Їм негоже лежати поряд. Доведеться на тому світі розлучити. Чоловіка залишимо тут, а жінку викинемо по дорозі.

Брати Дикі взяли її і занесли до автобуса.

Олександр Рідкозубов ще раз переглянув награбоване, перерахував гроші. Було рівно три тисячі американських доларів. Уважно обдивився кожух. Чистий без жодної краплинки крові. У такому вигляді була і хутрова жіноча шуба. „Такі речі з руками відірвуть на барахолці, - подумав Рідкозубов. – У секунд-хенді дешевше куплять”.

IX

Володимир Заброта і Микола Степаненко працювали у відділі охорони на шостому кілометрі Гнідинцівського газопереробного заводу охоронниками. Микола разом зі своєю співмешканкою та її дитиною жив у Прилужжі за Кустівською церквою. Особливо не дружили, просто їх зближувала спільна робота. По зарплаті скидалися по червінцю, любили випити по добрій чарці. Одного разу Степаненко візьми та й скажи Заброді, що днями продав „Волгу” і дуже вигідно – за двадцять тисяч баксів.

- Ого! – не стримався Заброта. – Цікаво, де можна утримувати отакенну суму? Певне, ти землянку викопав.

- Військова таємниця! – Степаненко лише усміхався на примітивні жарти свого колеги.

Питання про Степаненкові долари Заброта виніс на чергове обговорення. Рідкозубов підтримав пропозицію, але дещо розчарував Заброту.

- Я дуже шкодую, але участі в ній взяти не можу.

- Чому? – вихопилося в Заброти. – Ну, Саш...Як же ми без тебе?

- Сьогодні вирушаю до Києва. Є справи важливіші. Але ти не хвилюйся. Бійці у нас всі апробовані, перевірені, витримані. Не підведуть. Правда ж, братки?

- Правду говориш, отаман, - усміхнувся Іван Дикий і в такт всі також дружно заусміхалися.

- Компанію тобі сьогодні складуть Іван Дикий та Руслан Осьмаков, - продовжував Олександр Рідкозубов. - Про всяк випадок візьмеш мій двоствольний обріз. Він 16 калібру та два набої до нього.

З нетерпінням дочекалися темряви. Автомашиною прибули до оселі, в якій мешкав Микола Степаненко. Руслан з Іваном хвацько перестрибнули через паркан, відчинили хвіртку, дісталися подвір'я і сховалися за рогом будинку. Володимир Заброта пальцями понишпорив по землі, дістав камінчик. Виважив у руках і пожурих у віконце. Пролунав дзвінкий стук. У кімнаті спалахнуло світло, яскравий відсвіт упав на подвір'я.

- Хто там? – за парканом пролунав чоловічий голос.

- Свої. Відчиняй! – озвався Заброта.

Зачувши знайомий голос, Степаненко відчинив хвіртку, яка була на замку. Володимир Заброта і Руслан Осьмаков зайшли на подвір'я.

- Які проблеми? – поцікавився Микола.

- Слухай, ти не зможеш виручити ось цього хлопця. – Заброда кинув погляд на Руслана. – Терміново потрібний газолін.

- Для хороших людей завжди знайдеться, - мовив Степаненко.

Він не чув як позаду стиха, непомітно підкрався Іван і завдав раптового удару в голову. Микола важко опустився на землю. Руслан з Іваном взяли його за руки та ноги і потягли до оселі.

- Це ти, Миколо? – долинув з вітальні жіночий голос.

Вони кинули непритомного чоловіка у коридорі, а самі кинулися до вітальні. Забачивши незнайомих людей у чорних масках, господиня з переляку несамовито залементувала:

- Рятуйте! Грабіжники!

- Тихше, дитину розбудиш! – зле кинув Руслан.

Іван підлетів, немов коршун, і різко вдарив жінку по голові, Вона болісно зойкнула і впала на підлогу.

На великому ліжку спала дівчинка років семи. Зачувши крик, мала нараз прокинулася, потерла кулачком очі і заплакала:

- Ма-ма-а-а! Де моя мама?

Руслан підхопив на руки дівчинку, кинув до господарського приміщення, що розташувалося між коридором та санвузлом, і взяв двері на шпінгалет. У цей час Микола Степаненко почав говорити щось невиразне, згодом всі наслухали:

- Води! Дайте мені води!

Дикий підійшов і знову вдарив Степаненка по голові. Потім увімкнув праску, нагрів і почергово почав прикладати до тіла Миколи і його співмешканки.

- Гроші! Зізнавайся, куди подів двадцять тисяч баксів?

Микола почав хропіти. Тоді Руслан дістав металевий палець від тракторної гусениці і знову декілька разів вдарив Миколу по руках та ногах. Дісталось й жінці. Схоже, вона вже лежала без ознак життя. Про всяк випадок Заброда вдарив її по голові. З господарського приміщення долинув плач дитини:

- Мамо! Забери мене звідси.

Володимир Заброда біля вішалки знайшов електричний дріт і зав'язав двері кладової.

Руслан з Іваном зняли покривало з дивана, поклали у нього відеомагнітофон та телевизор і віднесли до авто. Руслан Осьмаков розстебнув горішнього гудзика в Миколи. На шиї тримався золотий ланцюжок з хрестиком.

Намагався зняти, але це ніяк не виходило. Тоді Осьмаков з усієї сили рвонув ланцюжок, той не витримав і розірвався. Руслан поклав його до кишені. Потім Осьмаков із Забродою перетягли Миколу з коридору до вітальні і поклали поряд з співмешканкою. Заброда продовжував обшук. Нарешті йому пощастило. В одній шухляді лежали гривні. Це були п'ять асигнацій, кожна з них по 100 гривень.

- Але ж долари! Де ті кляті бакси? – вигукнув він і бігав по вітальні, немов навіжений.

У кутку висіла маленька іконка. Заброда підставив стілець, засунув руку за ікону.

- Братва! Щось є! – вигукнув на всю хату.

Зістрибнув на підлогу, розкрив пакет – у ньому лежали долари.

- Ось вони! – радо вимахував у повітрі асигнаціями.

- Тисяч двадцять буде? – перепитав Руслан.

- І не менше! – вигукнув Заброда. – Рахувати будемо „на хаті”. А зараз вшиваємося звідси!

X

У джипі їх було четверо: за кермом Рідкозубов, поряд Дем'ян Татарчук, Іван Дикий і Володимир Заброда.

- Сьогодні зачищаємо Олега Юхновського, - владно сказав Рідкозубов. Конфіскуємо автомашину і продамо. Покупців нині хоч відбавляй.

- Це той Юхновський, в якого кафе „Людмила”? – поцікавився Заброда.

- Так. Той самий, - відповів Рідкозубов.

Прибувши на місце, Заброда витягнув з багажника джипа саморобний металевий пристрій з штирями. Він являв собою приварену ручку з арматури довжиною півтора метра. Такий пристрій братки виготовили для зупинки автотранспорту під час руху. Ролі розподілили таким чином: Рідкозубов, Заброда і Дикий засіли в чагарниках, а Татарчук на джипі поїхав у напрямку траси Суми-Київ у Манжосівці. Рідкозубов показав будинок, до якого мав приїхати Олег Юхновський.

- Сюди він приїздить дорогою, яка веде повз будинок, - Рідкозубов інформував братків. - На зворотному шляху Юхновський їде по ґрунтовій дорозі, що прямує через чагарники, в яких ми зараз і перебуваємо.

Спочатку вони поклали пристрій для зупинки автомашини у ліву колію і замаскували його травою. Про всяк випадок у них було два такі пристрої. Один – з

маленької борозни, яку Заброта перерізав навпіл, а другий був виготовлений за типом ключки. Його можна було підсунути під колеса машини під час руху. Основу другого пристрою Володимир Заброта виготовив власноруч електрозваркою зі штампованого заліза. Він добре розбирався в електрозварювальних роботах і міг майстерно виготовити будь-яку річ. Другий пристрій полягав у тому, що зверху до основи були приварені зубці від косарки. Їх попередньо заточив на різаку Сашко Рідкозубов. До основи приварили ручку з арматури товщиною в палець. Загальна довжина ручки сягала близько метра.

Сховавши пристрій, братки засіли з боку старого будинку. Десять опівночі по дорозі, яка пролягала повз них, промчала іномарка. Порівнявшись з оселею, вона зупинилася. Братки і дух причаїли. Схоже, час зупинився. Скільки минуло часу, не могли визначити. Потім грюкнули дверцята і пролунав жіночий голос. Братки перейшли на протилежний бік дороги і знову прикинули. У цей час авто розвернулося і поїхало у зворотному напрямку, згодом звернуло на ґрунтову дорогу, яка вела через чагарник. Їх усіх нараз освітіло. Братки попадали на землю, хтось обжалився кропивою, люто вилаявся.

Раптом неподалік автівка зупинилася. Братки уже аніскілочка не сумнівалися – колесо наїхало на підкладений пристрій. Олег Юхновський заглушив мотор, вийшов з машини.

- Сволота, блін! Яке ж це падло пастку влаштувало?

Юхновський пригнувся, присвічуючи ліхтариком, почав обдивлятися. У цьому мить з кущів, обережно чалапаючи, вийшов Рідкозубов з пістолетом у руці. Коли відстань між ними скоротилася до двох метрів, Рідкозубов вистрілив. Цього разу він зробив два постріли. Для контролю. Однак і вони не зовсім були влучні. Юхновський розвернувся і зробив крок у зворотному напрямку. Рідкозубову нічого не залишалося робити, як вистрілити втретє. Олег впав обличчям на дорогу. Першим підійшов до жертви Рідкозубов. Поряд з небіжчиком валявся увімкнений ліхтарик. Рідкозубов підняв його і освітив труп. Юхновський був зодягнений у спортивний костюм синього кольору. Іван Дикий намагався розкрити замок ланцюжка, однак зробити йому це не вдалося. Тоді Рідкозубов чітким вивіреним рухом відкрив замочок і зняв ланцюжок разом з ладанкою. Потім підвівся, кинувся до салону авто, перерив усе, що там було. Згодом відчинив багажник, витягнув здоровенну валізу в клітинку та перекинув її в салон на заднє сидіння. Затим Рідкозубов із Забротою поклали труп Олега до багажника авто. Заброта вийняв з переднього колеса пристрій і пожбурих геть.

- Даремно ти так! - вигукнув Рідкозубов. – Піди негайно і забери. Ми не повинні після себе залишати ніяких слідів.

- Заброда взяв ліхтарик, довго ходив по кущах, аж щоку обідрав, але пристрій таки знайшов і приніс до машини.

Рідкозубов сів за кермо. Заброда вмонтував порад і на пробитому колесі стиха поїхали у напрямку, де їх чекав Дем'ян Татарчук. Нарешті вони прибули до місця призначення. Труп Юхновського переклали у багажник Татарчука і поїхали у напрямку траси Київ-Суми. Подолавши певну відстань, автомашина зупинилася. Іван Дикий дістав лопату і почав копати траншею. Його по чергово змінювали Володимир Заброда та Дем'ян Татарчук. Коли траншея була готова, кинули до неї труп і зрівняли з землею.

Через певний час, коли зібралися „на хаті”, Рідкозубов доповів: авто реалізовано за три тисячі доларів США, ладанка – за 500. Рідкозубов подякував браткам за відмінно проведену операцію і кожному її учасникові вручив по тисячі доларів.

- Шеф, які у нас плани на сьогодні!? – поцікавився Руслан.

- Сьогодні – у нас вихідний. Завтра розпочинається робочий тиждень, - завважив Рідкозубов.

- Трохи нудьгувати ми живемо, - додав Іван Дикий. – Давайте, нехай наше товариство скрасять представниці слабкої статі.

- Інші пропозиції будуть? – перепитав Рідкозубов.

- Інших пропозицій не повинно бути! – упевнено за всіх відповів Дем'ян Татарчук.

- Тоді, Руслан сідай за кермо, - Рідкозубов звернувся до Осьмакова, - я зараз зателефоную Іраїді Альбертівні, нехай вона нам на вечір трьох дівчаток зі свого борделю виділить.

- Слухаю, шеф! - чітко козирнув Руслан Осьмаков і пішов до виходу.

ХІ.

Тамара Аркадіївна Саєнко кілька місяців тому очолила дільницю ДП „ПАСС ТОВ „Снайп”. Майстерня займалася ремонтом, обміном та продажем ювелірних виробів. Штат обмежений – всього три особи: Тамара Саєнко, Марія Морозова та Сергій Крикуненко. Останній працював майстром і за сумісництвом охоронцем. Колектив трудився без вихідних. Суботнього дня Тамара Аркадіївна прийшла на

роботу о 8 годині 45 хвилин. Через кілька хвилин поріг переступила Марія Морозова.

- Доброго ранку, Тамаро Аркадіївно.
- Доброго, Марійко...
- Що новенького?
- Ой, Тамаро Аркадіївно, така новина неприємна.
- Що трапалося?
- Директора кав'ярні „Людмила” Олега Юхновського вбили.
- Боже! – вигукнула Тамара Аркадіївна. – Та що таке говориш! Та це ж наш

постійний клієнт

- Тепер уже – наш колишній клієнт, - додала Марійка.
- Так, дійсно, колишній, - мовила з сумом Тамара Аркадіївна.
- Похорон завтра. Я сходжу, проведу його в останню путь. Це друг нашої родини.

Невдовзі прийшов і Сергій Крикуненко. Привітавшись, одразу з головою поринув у роботу: вимкнув нічну сигналізацію, натомість ввімкнув кнопки денної. У залі одразу спалахнуло яскраве світло. Розпочався звичайний робочий день. Тамара Саєнко сиділа правим боком до вхідних дверей, Марія стояла біля мийки з протилежного боку, а Сергій - за верстак біля вікна. Раптом вискнули двері і з дикими вигуками до ювелірної майстерні увірвалися троє бандитів. Всі вони були у темному одязі та чорних в'язаних шапочках з прорізами для очей. Середнього зросту. На вигляд можна було дати по 25 років.

- Залишатися всім на місцях! – вигукнув один з них.
- За непослух – стріляю! – додав інший.

Один з трьох бандитів атлетично перестрибнув через бар'єр, який містився біля вхідних дверей, схопив Тамару Саєнко рукою і силоміць примусив лягти на підлогу.

- Обличчям вниз! Лежати! Не рухатися! – автоматом придавив до підлоги.
- У противному разі розстріляю!

Що в цей час творилося у залі майстерні, Тамара Аркадіївна не бачила. Лише відчула, як холодна шорстка рука торкнулася її гарячої шиї. Певне, бандит шукав золотий ланцюжок. Працюючи в ювелірній майстерні, Тамара Аркадіївна могла б їх начепити хоч з десяток, проте вона жодного ланцюжка на шиї не носила. Бандит почав стягувати з жінки обручку.

- Пальця відірвете, - стиха мовила. – Обережніше, - а потім додала: - Чекайте, я сама, - зняла обручку і кинула на підлогу.

Крім золотого браслета „Бабочка”, бандит вирвав з вух сережки.

- Готівка? Де готівка, питаю? – продовжував все той же джеркотливий голос.

- Готівки немає. Ми тільки-но почали працювати, - спокійно мовила у відповідь Тамара Аркадіївна.

Саєнко позирки помітила: інший бандит рився в шухлядах, третій – вартував Крикуненка.

- Гранату. Візьми гранату, - обізвався один з них.

Потім Тамарі Аркадіївні бризнули в обличчя з газового балончика. Як вона здогадалася, бризнули з їхнього балончика, що стояв на верстаку. На щастя, газовий балончик був прострочений і значного подразнення не відчула. З кутка, де перебував Сергій Крикуненко, донеслись вовтузіння і стогін. Один з бандитів вирвав електропровід від бормашини, заломав назад руки Тамарі Аркадіївні і зв'язав.

- Братки, відходимо! – хтось забіг до майстерні і кинув приглушеним голосом: - Сюди йдуть.

- Скажи, що в нас переоблік, - сказав той, що зв'язував Тамару Аркадіївну.

За хвилину бандити, забравши награване, покинули ювелірну майстерню. Настала гнітюча тиша. Перемагаючи біль, Тамарі Саєнко вдалося підвестися першою. Кинула погляд на Марію Морозову. Та лежала із зв'язаними руками. Вона звільнила її від пут. Біля верстака із зв'язаними за спиною руками лежав Сергій Крикуненко. Він стогнав і вся голова у нього була в крові. Тамара Саєнко підвела Сергія і почала рушником витирати кров на голові та обличчі. Марія викликала міліцію та швидку медичну допомогу.

- Тамаро Аркадіївно, - вони забрали з вітрини золоті вироби з обмінного фонду і лом золота, - роздивившись, вигукнула Марія Морозова.

- Та хіба тільки це! – додала Тамара Саєнко.

Потім вони сіли і почали підраховувати збитки. Злочинці заволоділи майном, яке мало таку цінність:

золотий ланцюжок, вагою 17 грама, вартістю 1700 гривень,

золотий хрестик, вагою 1,25 грам, вартістю 125 гривень,

золота каблучка, вагою 4,5 грама, вартістю 450 гривень,

золоті сережки, вагою 5,5 грама, 583 проби, вартістю 550 гривень.

Всі ці ювелірні вироби Тамара Аркадіївна перед нападом передала Марії Морозовій, аби та їх відполірувала у спеціальному розчині.

- Значить так - закінчивши підрахунки, мовила Тамара Аркадіївна - всього викрадено 247 ювелірних виробів із золота 583 проби, загальною вагою 805, 16 грама на суму 20974 гривні. Ось, тут, у дерев'яній шкатулці на моєму робочому столі зберігався брукт золота 583 проби. Так, скільки ж тут? Вага 203 грами на суму 3314 гривень. Якщо все приплюсувати, - продовжувала Тамара Аркадіївна, вийде понад сорок тисяч.

- Приїхала швидка допомога, - мовила Марія Морозова, виглянувши у вікно.

- А он за нею і міліція, - додала Тамара Аркадіївна.

XII

Олександрові Рідкозубову давно праглося жити в Києві. Що то значить – столиця! Це не те, що його периферія – якесь смердюче і задрипане Прилужжя. Де майже одне одного знає, де усі шістдесят тисяч одне з одним кожного ранку вітаються. У Києві зробив вилазку і загубився, немов голка в сіні. А тут сидиш і тремтиш, не сьогодні - завтра менти схоплять.

Олександр Рідкозубов квартиру винайняв на двадцятому поверсі. То нічого, що так високо. Тут трохи дешевше, подалі від ментів, а головне – екзотика. Піднімешся ліфтом, станеш біля відкритого вікна і аж дух захоплює: гігантські стовпи багатопверхівок, труби заводів і фабрик, сади і парки, і знову білосніжні красені-будинки. Внизу потоки автомашин у кілька рядів. Йдуть і йдуть. Здається, їм не буде ні кінця ні краю. Та все іномарки, іномарки... Як щось зайве і незрозуміле плывуть серед них з рогами-антенами допотопні тролейбуси.

Розташувавшись в однокімнатній зі смаком умебльованій квартирі, Олександр з першого вечора зняв повію. Кохалися цілу ніч. Шалена бестія виявилася. Заплатив порівняно небагато – сто доларів. Записав телефон. Пообіцяла, якщо, мовляв, занудьгуєш, зателефонуєш – прилечу на крилах.

Місто вирувало не лише вдень, а й вночі. Життя не зупинялося ні на мить. „І коли вони тільки відпочивають?„ - гадкувалося Олександрові. Відвідував кафе, бари, ресторани, супермаркети. Прицінювався, зважував, аналізував. З часом вирахували одного багатого бізнесмена. Той частенько відвідує казино „Рівер-плюс“. Минув тиждень-два.

Рідкозубов зателефонував браткам у Прилужжя – Івану Дикому, Олександру Рахману і Володимиру Заброді. Наказав усім трьом приїхати до Києва. Братки прибули вчасно. Рідкозубов зустрів їх радо. Увімкнув відео, змигнули перші кадри порнухи. Хлопці з цікавістю вшипилися в екран. З бару дістав пляшку коньяку, коробку цукерок.

- Сьогодні зачищаємо одного бізнесмена, - перейшов на довірливий тон. – Тут їх, правда, стільки розвелось, як раків в Удаї. Наш бізнесмен має сьогодні зіграти по крупному і виграти. Крім цього, у нього вдома є сейф. Там зібралася чималенька сума. Чому б йому не поділитися з нами? Я вже давно стежу. Діти живуть окремо, вони не стануть нам на заваді.

Братки випили коньяк, закусили цукерками, додивилися порнуху. Кинув погляд на годинник – пора. Вийшли на площадку сходів, спустилися ліфтом.

- Баба Дуся, до вечора! – Рідкозубов послав повітряний поцілунок консьєржці.

- У вас все справи, справи, - кинула навздогін.

- Так, звичайно, - додав Олександр.

Сіли до затишного салону авто. Рідкозубов увімкнув магнітофон. Дика какофонія голосів і музики виповнила простір і крізь відчинені віконця полетіла у простір. Кілька хвилин петляли запрудженими вулицями. Їм навстріч линув і линув потік дорогих автомашин. Хлопці аж роти повідкривали – це ж треба! Не потрібно і за кордон їхати. Здається, вони ніби потрапили до чарівної казки.

- Цікаво, хто ж оце на них їздить? – не стримався Іван Дикий.

- Та хто ж: політики, бізнесмени, народні депутати, - на правах досвідченого знавця мовив Рідкозубов.

Автомашина зупинилася біля шикарного будинку. На фоні виднівся напис: „Рівер-плюс”.

- Чекайте, я сам збігаю до казино, - розпорядився Рідкозубов.

Братки вийшли на свіже повітря. Закурили цигарки, стиха гомоніли. Потім знову сіли до салону, увімкнули музику, дехто почав дрімати. Івана Дикого одразу кинуло в сон.

- Порядок, братва, - потираючи руки, весело мовив Рідкозубов. – Он бачите, - кинув погляд праворуч, - срібляста іномарка. Це його.

- Ще довго чекати? – запитав Заброда.

- Лишилися лічені хвилини. Зараз він вийде і сяде до неї. Нам час рушати.

Їхнє авто влилося в бурхливу ріку автотранспорту. Рідкозубов пильно стежив за дорогою. Адже проґавиш одну мить – можеш потрапити в аварію. Згодом звернули праворуч, виїхали на якусь вулицю. Тут автотранспорту було менше. Зупинилися біля багатоповерхівки. Зайшли до парадного під'їзду. На першому поверсі сиділа консьєржка, яка чимось нагадувала тьотю Дусю. Така ж невисокого зросту, повненька, кругловида. „Вони, напевне, всі на один манір”, - подумав Рідкозубов.

- Доброго вечора! – ще з порога кинув Сашко. – Як ваше дорогоцінне?

- Ой, дорогенький... Не питає у хворого здоров'я. Хтозна куди воно й поділося.

- А може, здоровіше почувалися, якби вдома сиділи?

- Ой, синку, а скільки ж тієї пенсії. Як кіт наплакав. Та й ще один казав: воно і вдома болить, і на роботі болить. То нехай уже краще, на роботі. Тут хоч якусь копійку заплатають.

- Та воно ж так, - усміхнувся Рідкозубов.

- А ви, дітки, до кого?

- Та ми тут до Сергія, на дванадцятий поверх.

- Це до Серьожі Мокроусова?

- Так, до Мокроусова.

- Він, дітки, на шостому поверсі.

- А-а-а, вибачте, тьотю. Ми чисто забулися. Тоді, коли до нього заходили, трохи п'яненькі були.

- А-а-а, - усміхнулася консьєржка. - Тільки цього разу багато не пийте.

- Та ми і в рот не візьмемо, - запевнив Рідкозубов.

Ліфтом піднялися на сьомий поверх. Заброда залишився в автомашині. Рідкозубов з ліхтариком оглянув запасний вихід. Ніде не було нікого.

- Ви удвох, - Рідкозубов наказав Рахману і Дикому, - стійте ось тут. Коли з'явиться бізнесмен, я заведу з ним розмову, а ви так, наче б ідете до ліфта, нападаєте на нього ззаду. Все це ми повинні зробити блискавично: скрутити руки, забрати ключі від квартири.

Чекали кілька хвилин. Ось нарешті ліфт зупинився, двері відчинилися. З кабіни вийшов кремезний чоловік. Рідкозубов на якусь долю секунди розгубився, втратив рівновагу і промимрив щось невиразне. Чоловік, певне, відчув щось неладне і сам кинувся в атаку.

- Що тут робиш, наволоч? Ану геть звідси!

Рідкозубов дійшов певності: все, план провалився. Втрачати було нічого. Дістав з кишені пістолет і спрямував у груди бізнесмена. Але натиснути на гашетку не встиг. Чоловік не розгубився, рукою схопив глушник пістолета, почав викручувати. Глушник не витримав і відламався. Все ж Рідкозубову вдалося вистрілити. Постріл був дуже гучний. Чоловік одразу впав на підлогу. В грудях утворився чорний отвір, з якого бризнула кров. Червоні краплі окропили й одяг Сашка. Підійшли Дикий з Рахманом. Іван зняв з шиї золотий ланцюжок з ладанкою. Рідкозубов вийняв з кишені в'язку ключів. Ось, нарешті, ключі в його руках. Зараз вони переступлять поріг квартири. Але що це? В сусідній квартирі заскрипів замок, двері відчинилися. Якийсь молодик у трусах і без майки злякано дивився з-під чорних волохатих брів. Рука Сашка потягнулася до кишені за пістолетом, але двері вмить зачинилися, невідомий свідок встиг за ними сховатися.

- Відходимо! – Рідкозубов помахом руки дав знак.

Братки забігли до ліфта, натиснули кнопку першого поверху. Володимир Заброда уже був наготові. Як тільки вони заскочили до салону, піддав газу і авто за хвилину розчинилося у бурхливій річці автомобільного потоку. Рідкозубов перевів подих, полегшено зітхнув.

- Саша, що трапилось? – Заброда першим порушив мовчанку.

- Провал. Повний провал. Добре, хоч живими і неушкодженими вибралися. Розмови з бізнесменом не вийшло. Він першим напав на мене. Та ще й глушник відірвав. „Мокруху” довелося робити. Ключі мали, але до квартири не зайшли – нас одразу засікли сусіди.

Невдовзі дісталися будинку, в якому Рідкозубов винаймав квартиру. Сашко дістав гаманець, якого витяг з кишені бізнесмена.

- Володю, ану ввімкни світло.

Коли Рідкозубов перерахував гроші, розплився в усмішці:

- Три тисячі доларів.

- Саша, твій одяг заляпаний кров'ю! – вигукнув Заброда.

Рідкозубов зняв з себе закривавлений одяг і всі пішли до ліфта. За столиком куняла тьотя Дуся. Розплющила ліве око. Та, забачивши Рідкозубова, заплющила його знову. У квартирі Сашко переодягнувся. Заляпаний кров'ю одяг поклав до поліетиленового пакеау, облив бензином - стояв у каністрі на балконі.

- Там, за будинком, я смітник бачив. Піду зараз спалю, - хряснув дверима.

Згодом повернувся. Відкоркував пляшку коньяку.

- Все тіло, ніби тремтить. Такого ще ніколи не було. Потрібно зняти стрес, - мовив Рідкозубов.

За кілька хвилин братки вихилили пляшку.

- Значить так, - розпорядився Рідкозубов, - ти, Сашо, - звернувся до Рахмана, - залишайся на квартирі, а я з Іваном і Володею рвемо кігті на Прилужжя.

XIII

Під каштановим волоссям, яке спадало на чоло, виднілися дві борозенки, овальне обличчя навпіл ділив продовгуватий ніс, обіч якого застигли сірі, немов у кролика пух, очі, вуха червоного кольору, неприродно відстовбурчені. Ходив у зеленій футболці, світлих джинсових шортах з великими кишенями. Це – Олександр Рахман. У Києві в Сашка мешкав рідний дядько – полковник у відставці. Завдяки такому родичеві Рахман досить часто бував у столиці, добре, що було де переночувати. Та цього разу у нього була мало не власна квартира. Цілий день Сашко нудьгував. Щоправда переглянув відик, пообідав з чарчиною, подрімав, намагався читати бульварну газету, але осилив лише пару сторінок. На більше сил не стачило. Чомусь почав позіхати, згодом заснув. Прокинувся під вечір, прийняв холодний душ, випив сто грамів коньяку, з'їв шоколадку, зрештою, вирішив прогулятися містом. Зупинив вибір на Хрещатику. Йому здавна подобалася центральна магістраль. На міні-бульварі завше була домашня обстановка. На розлогих лавочках вдень сиділи пенсіонери, а під вечір їх почала заповнювати молодь. Грали в шахи, курили цигарки, хтось заплющив очі, злегенька дрімав, у такий спосіб позбавляючись денної втоми. На одній з таких лавочок примостився і він, Олександр Рахман.

- Ви не скажете, котра година? – м'який дівочий голос пролунав майже поряд.

Олександр підвів голову. Перед ним стояла миловидна дівчина – синтез краси і молодості: приємне обличчя, струнка, кароока. Коротка стрижка і вогняно-рудуватий колір волосся.

- Ваше запитання я розцінюю, як привід, щоб познайомитися.

- Абсолютно правильно, - мовила вона і присіла поряд.

Закинула ногу на ногу, дістала пачку цигарок.

- Ви курите?

- Так. Охоче підтримаю компанію.

Після того, як викурили по сигареті, Олександр підвівся, зробив чемний жест і подав руку:

- Я вас запрошую до кав'ярні.

- Чекайте, так одразу? – усміхнулася і на щоках утворилися дві ямки. – Адже ми з вами ще зовсім незнайомі.

- Сашко.

- Я Віолета.

- Дуже приємно. Ось ми й познайомилися.

За кілька хвилин вони сиділи в кафе. Надворі було спекотно. Так парило, немов перед дощем. Взяли шампанського пляшку, по сто п'ятдесят коньяку, якісь тістечка, цукерки, морозиво в шоколаді. Випили, злегка захмеліли. Потім пустилися в танок. Вечір збіг непомітно. Розлучатися аж ніяк не хотілося. Віолета запросила Сашка додому. Дістала пляшку шампанського, цукерки. Випили по першій, випили по другій. Та ось Сашку запраглося справити потребу і він пішов до вбиральні. Віолета миттєво оцінила ситуацію і в келих підсипала клофеліну. Часу було також досить, аби почистити його барсетку. Знову випили, розцілувалися. За якийсь час Олександр почав куняти. Віолета викликала таксі. З водієм вони посадили Сашка до салону авто. Вмостившись на задньому сидінні, Олександр одразу схилив на бік голову і почав куняти, а згодом і захропів.

- Бульвар Лесі Українки, 30, квартира 29, - Віолета Бовкун назвала першу-ліпшу адресу, що прийшла в голову. – Ось гроші, візьміть. Тільки ви вже будь-ласка, доведіть його, він трохи перебрав.

- Не переймайтеся, - водій поклав гроші до кишені. – Доставимо як годиться.

- Я вам буду вдячна. – Віолета відповіла білозубою усмішкою.

... Олександр Рахман отямився у якомусь брудному під'їзді, де сидів на східцях. Голова немов розвалювалася.

- От сучище! – куйовдив волосся - це вона, певне, мене клофеліном напоїла.

- Кинувся шукати гроші – в барсетці порожньо. Не було жодної копійки.

- Обчистила і витурила, - мовив про себе.

Олександр зачекав, доки не підійде міський транспорт. Нарешті дістався квартири, яку винаймав Рідкозубов. Провалювався цілий день. Увечері також не виходив нікуди. Лише наступного вечора Олександр Рахман вирішив знову поїхати до метро „Хрещатик”. Він був більше ніж упевнений: невідома сучка, яка назвалася Віолетою, неодмінно мала прийти сюди. Трохи розумівся на психології: бандитів завше тягне на місце злочину. Дістав з кишені сигарету, закурив. Молодий чоловік,

який проходив мимо, поцікавився чи не можна в нього закурити. Сашко залюбки виконав прохання. Чоловік закурив і пішов геть. Цигарка вже давно згасла, Олександр Рахман ще трохи посидів, але зухвалої незнайомки не було. Він уже підвівся, аби йти, як раптом неподалік пролунало жіноче:

- Вибачте, у вас можна прикурити?

Сашко підвів очі. Та сама зловмисниця, яка його обчистила, сьогодні схилилася біля нової жертви – молодого чоловіка. Той дістав запальничку, яскраво спалахнув жовто-червонястий вогник.

- Даруйте, це привід, щоб нам познайомитися, - усміхнувся молодик.

- Вибачте, - Олександр зробив кілька розгонистих кроків і схопив Віолету за руку, - це привід, аби нам звести рахунки.

Віолета намагалася вивільнити руку, але безуспішно. Вона стиха мовила:

- Пустити! Боляче.

- Впіймалася таки, сучка. Я за тобою довго полював!

- Гаразд. У нас з тобою нічия. Тільки нехай вона буде мирною. Якщо уже таке сталося, ходімо до кав'ярні. Цього разу я тебе пригощаю.

Вони обрали столик, аби ніхто не заважав – в самому кутку. Підійшов офіціант. Віолета зробила замовлення. Вибрала те, що й замовляв Сашко позаминулого вечора.

- Слухай, - підсунулася ближче, так що її гостре коліно торкнулося коліна Сашка. - Я поверну тобі борг. Не переймайся. Навіть з відсотками. Тільки потрібна твоя допомога...

- Я згоден надати тобі допомогу, у чому б вона не наполягала.

- Ти посприєш мені обчистити одного француза. Він у нас, в Києві, займається порнобізнесом. А ще в закордонні борделі постачає молодих дівчат. У нього є „золота” кредитна картка. На ній, я думаю, велика сума грошей у валюті. Крім цього, той тип вивіз одну нашу дівчицю за кордон. Батьки прагнуть будь-що визволити доньку. Якимсь чином вони вийшли на цього жевжика і намагалися захопити його, аби повернути свою дитину. Нам потрібно їх випередити.

- Зараз француз у Києві? – поцікавився Рахман.

Він сьогодні у Парижі. Але завтра, о третій дня, прилітає до Борисполя. Француза потрібно „брати” тільки на трасі, по дорозі з аеропорту.

- Чому так?

- Я вже сказала: іноземця можуть перехопити родичі тієї дівчини. У такий спосіб тобі погашу борг, а ще отримаєш якусь частку. І ще одне. Потрібно буде забрати у француза відеокасету. Там я трахаюся з різними чуваками...

Принесли коньяк, шампанське і морозиво. Олександр підняв чарчину:

- За майбутній успіх!

- Авжеж!

Зал потихеньку наповнювався, але столики поблизу були вільні. Сашко Рахман дістав мобільний телефон, набрав номер Рідкозубова.

- Слухаю, - Рахман наслухав простуджений голос ватажка і легеньке покашлювання.

- Ти що, застудився?

- З'їв три порції морозива, потім холодної води напився. Десь схопив протяг.

Мабуть, у машині. Ти щось хотів мені сказати.

- Перед нами стоїть одне завдання...

- Яке нам необхідно вирішити, - в унісон додав Рідкозубов.

- Так точно.

- Я завжди готовий. Пістоль про всяк випадок прихопити?

- Не варто. Думаю, цього разу ми обійдемося без нього.

Олександр і Віолета ще довго розважалися - пили коньяк і шампанське, пили на брудершафт і танцювали. Потім вона запросила його додому. Віолета винаймала однокімнатну квартиру.

- Ох, у тебе і апартаменти! – Рахман обвів поглядом скромну, але зі смаком обставлену кімнату.

- Що будемо пити: коньяк, шампанське, чай, каву?

Цього разу Рахман вирішив не ризикувати: мало що у неї в голові.

- Давай приймемо душ і – в ліжку!

- Не заперечую, - Віолета почала роздягатися.

Холодна вода освіжила Олександра, додала сил і свіжості. Він схопив оголену Віолету і кинув у ліжку. Кохалися мало не до ранку. Схоже, Олександр ще з жодною жінкою не отримував такого задоволення, як з нею. Стомлені, але щасні заснули перед самісіньким ранком.

Наступного дня Олександр та Віолета поїхали до будинку, в якому мав поселитися француз Олів'є Свенсон. Близько не підходили. Олександр дістав цигарки, закурили. Неподалік будинку стояв новенький автобус „Фольксваген”. Біля нього товпилася кілька чоловік, на думку Віолети, кримінальної зовнішності.

Певне, вони також чекали на француза. Потім Олександр з Віолетою поїхали до аеропорту Бориспіль, аби оглянути все на місці. Після цього Віолета Бовкун по мобільнику викликала свою подругу Тетяну, щоб вона склала компанію.

Десь близько другої години дня з Прилужжя прибули Олександр Рідкозубов з Володимиром Запарою і Русланом Осьмаковим. З ними вони зустрілися на Бориспільському шосе. Олександр Рахман кількома словами змалював ситуацію. Про те, що француз займається порнобізнесом та що у нього проблема з приводу дівчини, Рахман не говорив – мав намір цю частину зробити самостійно. Обговоривши питання, вони вирішили так: дівчата зустрінуть француза в аеропорту, посадять в автомашину Рахмана, потім Олександр зателефонує Рідкозубову і повідомить: француз на місці. Опісля Рідкозубов під'їжджає до умовного місця – підземного переходу по дорозі з аеропорту. Дівчата виходять, буцімто в туалет, а хлопці сідають на їхні місця і вони прямують кудись подалі, в безлюдне місце розбиратися з парижанином.

Коли план було обговорено і погоджено, Рахман з Віолетою і Тетяною поїхали до аеропорту. Там уже стояла худорлява білява дівчина з плакатом, на якому французькою було написано одне слово: „Олів”є”.

У дівчини з плакатом Віолета впізнала свою подругу Ірину.

- Привіт, Ірен! – помахала рукою.

- Добрий день!

Олександр Рахман не став з'ясовувати звідки вони знайомі. Лише дійшов певності: білява незнайомка також чекає на француза. А це вже гірше. Свідків не повинно бути.

Однак після того, як літак, який ішов за маршрутом Париж-Київ, здійснив посадку, з'ясувалося, що Олів”є Свенсон цим рейсом не прилетів. Тепер вся надія була на наступний рейс – літак мав приземлитися в Борисполі о вісімнадцятій годині. До його прибуття залишалось добрих три години і вони, аби скоротити час, поїхали на квартиру, яку винаймав Рідкозубов. За кавою ще раз обговорили і уточнили план нападу на француза. Олександр Рахман нагадав братам: від них вимагається лише допомога у захопленні іноземця, в результаті отримують частку з його кредитної картки. Потім Рахман планував виїхати куди-небудь з парижанином та Віолетою Бовкун, яка виступала в ролі перекладача, аби детальніше переговорити з Олів”є. Для нападу у Рахмана були приготовлені наручники. Крім того, був наготові й пістолет ТТ, який перед поїздкою до аеропорту віддав Віолеті - зберігався у її сумочці. Близько шостої вечора Рахман

з Тетяною та Віолетою прибули до аеропорту Бориспіль. Рідкозубов із Забродою та Осьмаковим залишився на трасі чекати дзвінка. В аеропорту знову наткнулися на білявку з плакатом „Олів”є”. Віолета в салоні автомашини зодягла світлу перуку і пішла зустрічати Олів”є Свенсона. Олександр Рахман з Тетяною залишилися в автомашині. Через деякий час Віолета весела, збуджена і усміхнена повернулася з французом. В одній руці він ніс картату валізу, в іншій – величезний чемодан. Рахман вийшов з салону назустріч іноземцю, привітався, відкрив багажник, допоміг поставити туди речі. Відкоркував пляшку шампанського, розлили на трьох. Закусували шоколадкою. Вона дуже сподобалася Олів”є. Рахман з салону автомобіля зателефонував Рідкозубову. Той почав гримати на Рахмана, мовляв, де ви є, вас тільки за смертю посилати. „Зараз, зараз виїжджаємо, - заспокоїв Рахман. – Не переймайся. Все йде за планом”.

Після цього дівчата та парижанин сіли до автомашини. Олександр з Віолетою попереду, а Олів”є з Тетяною – позаду.

Їхали по Бориспільському шосе у напрямку Києва. Невдовзі чіпкий погляд Рахмана вихопив авто Рідкозубова, яке стояло на узбіччі. Рахман, порівнявшись, різко загальмував і зупинився неподалік. Дівчата залишили салон і вийшли на свіже повітря. Відійшовши на кілька метрів, Рахман зателефонував по мобільному Рідкозубову і сказав, аби він обігнав його та показав місце, яке вони повинні вибрати. Рідкозубов поїхав першим, Рахман – за ними. Заброта, який сидів позаду, з усієї сили почав бити іноземця. Олів”є раптом повернувся і несамовито закричав. Заброта почав завдавати ще сильніших ударів. Біля повороту на Олександрівку Рідкозубов зупинив автомашину. Невдовзі під’їхав і Олександр Рахман. Рідкозубов швидким кроком підійшов до автомашини Рахмана, відчинив дверцята і з салону почав витягувати француза. Той пручався, впирався руками, вигукував щось на своїй мові і ніяк не хотів виходити. Тоді Рідкозубов почав його лупцювати, Рахман, який став за дверцятами, допомагав відривати руку. Француза вдалося наполовину витягти з салону. Коли він завис над землею, підскочив Рідкозубов і з усього розмаху почав бити ногою по голові. Той нараз захропів і впав на землю. Рахман доторкнувся до руки іноземця.

- Він мертвий. Пульсу немає. Ти, Сашко, його прикінчив.

Осьмаков із Забродою потягли Олів”є в гущавину лісу. Мертве тіло одразу ніби поважчало, тягти було тяжко. Та й взятися було ні за що. Тягли за одяг, який почав сповзати. Небавом на їхньому шляху трапилася неглибока яма невідь-коли і

ким викопана, закидана гіллям. Вони прибрали гілля, кинули туди оголений труп і знову ним прикидали.

Після цього обидві машини рушили до Києва. На одній з вулиць висадили дівчат, а самі поїхали на квартиру.

- Так, братва, найвідповідальніший момент – відкриваємо чемодан.

Та коли він доторкнувся до нього, з'ясувалося: обидва замки були замкнені.

- Чекай, - мовив Рідкозубов, - тут потрібні розум і майстерність рук.

Нарешті кришка чемодана зістрибнула. Рідкозубов почав діставати речі.

- Ноутбук! – голосно вигукнув. – Класична річ! Що далі? Ага, відеокамера, цифровий апарат. Нормально. А це що? – підняв угору.

- Фалоімітатор! – голосно вигукнув Руслан Осьмаков.

Братки зареготали.

З валізи дістали жіночу білизну – плавки, бюстгальтер, панчохи, хустинки, майки, сарафани. На самому денці лежала товста пачка аркушів паперу. Серед них Рідкозубов знайшов кілька фотокарток з оголеними дівчатами. Серед речей ще були два мобільні телефони, кредитна картка та документи французькою. Довелося викликати Віолету Бовкун.

- Все-таки ми її даремно відпустили, - резюмував Руслан.

- Помилку зараз виправимо, - Рахман набрав номер Віолети і попрохав, аби вона негайно прибула. Хвилин за тридцять Віолета була на місці. Серед речей вона побачила французькі франки.

- А картка воістину „золота”. Її видають, коли на рахунку більше 100-150 тисяч доларів.

- Ти чесно відпрацювала і маєш право на свою долю, - мовив Рахман, - бери щось із білизни.

Віолета з цікавістю почала переглядати речі, приміряла до себе, але не підійшло ніщо. Товари були маленьких розмірів.

Наступного дня Рахман з Рідкозубовим зателефонували до свого приятеля Титаренка, у якого був знайомий банкір. Той погодився їх проконсультувати. Через деякий час братки повернулися ні з чим – франки були старі і вийшли з обігу, з картки гроші зняти неможливо – бракувало коду.

Минув місяць. У Прилужжя докотилася звістка: Віолета Бовкун десь проговорилася і вони ніби „засвітилися”.

- Отака гидота, - вилаявся Рідкозубов! - Хто б міг подумати! Будемо робити „мокруху”.

Олександр Рахман, Олександр Рідкозубов і Руслан Осьмаков терміново виїхали до Києва. Винайняли квартиру по бульвару Лесі Українки. План був такий: спочатку Рахман заманює Віолету на квартиру, а потім вони під'їжджають. Олександр набрав мобільник Віолети. Набрив двічі і двічі невдало. За першим разом приємний жіночий голос відповів, що даний номер перебуває у зоні недосяжності, за другим разом її телефон був зайнятий. Набрившись терпіння, зателефонував втретє. Цього разу пощастило. Наслухав знайомий голос.

- Привіт, зайчику!

- Добрий день, а хто це?

- Ти що? Своїх не впізнаєш? Це Сашко Рахман.

- А-а-а, Сашуля! Привіт! Не впізнала. Багатим будеш.

- Твої б слова та до Бога. Щось давненько ми з тобою не зустрічалися. Я за тобою занудьгував. Більше чекати не можу. Ти б не могла зараз до мене приїхати?

- З дорогою душею. Зараз впіймаю таксі і примчу. Ти де?

Рахман назвав адресу. Невдовзі Віолета вже була в обіймах Рахмана. Раптом озвався мобільник:

- Вона приїхала?

- Так.

- Ми зараз будемо.

- Хто це подзвонив? – поцікавилася Віолета.

- Ти уявляєш, наші хлопці до Києва примандрували – Сашко Рідкозубов і Руслан Осьмаков.

- О-о-о! Славна компанія. Нехай їдуть сюди.

- Зараз вони тут будуть. Але ненадовго. У них свої справи.

Невдовзі братки переступили поріг. На radoщах почали обніматися і цілувати Віолету.

- Що новенького у твоєму юному житті? – допитався Рідкозубов. – Давненько ми з тобою не бачилися.

- А я до Франції збираюся, - Віолета поділилася новиною.

- Чи не до родичів Олів'є? – суворо спитав Рідкозубов.

- Та ні, - затарабанила Віолета. – По Інтернету познайомила. Такий собі середнячок. Не багатий, але й не бідний. Розлучений. Мешкає в передмісті Парижа.

- М-да, - прицмокнув вустами Рідкозубов, - кращого нареченого годі й шукати.

- Ну, за твій від'їзд, - Рахман розлив по келихах шампанське.

- Дякую, - чемно мовила у відповідь Віолета і до дна осушила келих.

- Ти першою прорубуй вікно у Європу, - усміхнувся Руслан, - а потім і нас по черзі всіх забереш.

Віолета запишалася і подумала про себе: „Я то поїду, а ви, смердючі козли, на фіг там мені потрібні”.

Сашко Рідкозубов подумав інше: „У дупу ти поїдеш, а не в Париж”. Він рвучко підійшов до Віолети ззаду і накинув на білосніжну шию удавку.

- На диван її кладіть! На диван! – розпорядився.

Рахман з Осьмаковим підскачили, немов по команді, кинули на диван. Віолета ще якусь мить пручалася, басувала оголеними ногами, але за кілька секунд по цьому важко зітхнула, тріпнула ніжкою і замовкла. Рахман підійшов до Віолети, доторкнувся пульсу.

- Чисто зроблено, - мовив. – Жодних ознак життя.

Диван під Віолетою був мокрий - перед смертю випорожнився сечовий міхур.

- Всьо чотко! – додав Рахман. -Тільки, сука, диван обпісяла. Жити хотіла. Що ж будемо робити з трупом? Залишати його не можна. Завтра приїдуть господарі.

- Розчленувати і винести! – суворо наказав Рідкозубов.

Рахман вперше не погодився з шефом:

- Зачекаємо до вечора, а потім вивеземо до лісу...

Нудьгували цілий день. Кудись їздили, потім верталися, пили коньяк, дивилися телевізор, знову без мети моталися по Києву. Згодом настав вечір. Коли добре стемніло, їм вдалося непомітно винести труп і покласти до багажника. Виїхали за місто, десь під Бородянкою повернули до лісу. Їхали недовго. Обіч вузької лісової дороги викопали яму, труп роздягли до плавок. Коли засипали землю, одяг облили бензином і спалили. Аби не залишати слідів, попіл також прикопали.

XIV

Вересневого ранку у київській квартирі, яку винаймав Рідкозубов, озвався мобільний телефон.

- Слухаю! – коротко мовив Олександр.

- Привіт, братан!

- Не впізнаєш старих друзів?

- Васьок Острогляд?

- Та який там Васьок! – невдоволено вигукнув незнайомиць. – Це Микола Поздняков.

- А-а-а, Микола, - розплився в усмішці Рідкозубов. – А я тебе й не впізнав. Ти де зараз?

- У Києві. На фірмі „Рapid”. Я тут працюю водієм. Чим займаєшся сьогодні увечері?

- Та, власне, нічим. Хотів одну діваху склеїть.

- Слухай, давай зустрінемося. Розмова є.

- На сто тисяч? – уточнив Олександр.

- Сто не сто, а на тисячу баксів потягне. То як, згода?

- Так.

- Ти в Дарниці мешкаєш?

- У Дарниці.

- А наша фірмуля у цьому районі. Давай зустрінемося сьогодні о сьомій вечора на Харківському масиві біля універмагу „Харків”.

- Гарзд. До зустрічі.

Увечері у точно зазначений час Микола Поздняков прибув до універмагу. Тут уже стояла чорна іномарка. За кермом Микола угледів Олександра. Відчинив дверцята примостився на передньому сидінні поряд з Рідкозубовим.

- Привіт ближче.

- Добрий вечір, - Микола дістав цигарки, подав Олександрові. – Слухай, одна справа є. У місті Сквирі, це з протилежного боку Києва, на моїй батьківщині один крутий проживає. Його прізвище Ніконов, працює гендиректором корпорації „Сквира”. Запанів дуже, знатися зі мною не хоче. Треба якось налякати. Та й заборгував мені.

- Адреса?

- Точної адреси бракує, але у нас, у Сквирі, його кожен собака знає. Тільки запитай, кожен покаже, де він живе. Там таку дом”ягу одбехав. Триповерхову. І в самому центрі міста. На перших двох поверхах – офіс, на третьому сам з сім’єю проживає.

- Гарзд. Прокрутимو цю справу. Тільки завтра опівночі. Я ж сьогодні зателефоную своїм браткам.

- Отже, по руках?

- По руках.

Наступного дня пополудні на київську квартиру Рідкозубова прибули Євген Бакін і Володимир Заброда. Рідкозубов запропонував коньяк, каву, потім ознайомив з планом операції. Опісля вони прибули до невеличкого, але мальовничого містечка Сквир. У центрі без усяких проблем віднайшли новий триповерховий будинок, викладений з силікатної цегли. Неподалік нього виднівся одноповерховий продовгуватий цегляний гараж. Крізь відчинені двері гаража побачили джип „Ланд-Крузер” темного кольору. Потім зайшли до ресторану. Годинник показував сьому вечора. У залі було майже порожньо. У лівому, протилежному від естради кутку, братки зайняли столик. Підійшов офіціант, чомно привітався. Замовили пляшку шампанського, по сто коньяку і лимон.

- Принесіть нам ще пару пачок цигарок.

Офіціант – молодий хлопчина в чорному костюмі, білій сорочці та червоній краватці – хутко зник, а невдовзі приніс замовлене. У кишені Рідкозубова обізвався мобільник. Телефонував Микола Поздняков.

- Ви де?

- У ресторані „Сквира”.

- Гаразд. Зараз буду.

І справді минуло небагато часу, як на порозі з’явився дещо знервований і трохи збуджений Микола Поздняков. Випили коньяку, закусили лимоном з цукром.

- Красота! – усміхнувся Заброда, - живи і хочеться.

- Думаю, ви вже обговорили план операції? – Поздняков перейшов на шепіт.

- Так, обговорили, - пошепки відповів Рідкозубов, - ми порадилися і вирішили кинути пару гранат в житловий будинок.

- О-о-о, гранати ні в якому разі, - заперечив Поздняков. – Будуть жертви. А мені цього не треба. Мені якби тільки налякати.

- Гаразд. Не хочеш у будинок, давай у гараж, - запропонував Рідкозубов.

- І в гараж, хлопці, боюся. Мені якби тільки злегенька.

- Нічого страшного, - заступився за Рідкозубова Заброда, - гараж вони не проб’ють і до джипа не дістануть. Бізнесмен твій також цілим залишиться.

Поздняков заперечливо хитнув головою.

- У такому разі я відмовляюся виконувати замовлення, - офіційно сухо і підкреслено мовив Рідкозубов, цим даючи знати: все, розмову закінчено – Я звик все робити нормально.

- Гаразд, - втрутився в розмову Євген Бакін. – У будинок може і справді недоцільно. А давайте ми їх опустимо на дах гаража.

- Я особисто приєднуюся до Жені, - Рідкозубов продовжив думку Бакіна. – У цих словах є свій резон.

- Гаразд, хлопці, робіть, як знаєте. – Поздняков перекинув келих шампанського. – Між іншим, ви вже сьогодні вечеряли?

- Якщо це називається вечеря, випили коньяку з шампанським, - мовив Олександр Рідкозубов.

- І закусили лимонами з цукром, - додав Володимир Заброда.

- Чекайте, чекайте. Давайте замовимо по сто п'ятдесят біленької і закусямо. Тут, між іншим, непогано готують. Творчо і з вигадкою, - Поздняков взяв до рук меню. – Значить, так, що нам на сьогодні пропонують? Братва, зверніть увагу: одні назви страв чого тільки варті: „Ковбаси від фермера Миті”, „Баба Палазя на сотці” – салат з огірків і помідорів. Так, беремо дерунчики зі сметаною від баби Оришки. Правда, ще є ескалоп з картоплею фрі. Беремо?

- Ні! – категорично скомандував Рідкозубов. – Довго чекати, поки вони ті фрі приготують. А там пиво є холодненьке?

- У необмеженій кількості! – усміхнувся Заброда.

- Пиво до обіду мало бери. Пий потрошку – літрів по три, - згадалося Рідкозубову.

Братки розсміялися.

- Влітку минулого року я був на пляжі на Арабатській стрілці - солодко зажмуривши очі, замріяно мовив Володимир Заброда. – Уявляєте: які там шашлики! З кальмарів, рапанів і мідій.

- Колись і я був, - додав Рідкозубов, - з'їв креветки, напав, не за столом сказано, понос.

Братки весело і дружно підтримали гумор свого шефа.

Часу до виконання наміченої операції залишалось більше ніж досить. Вони поїхали на автозаправну станцію заправити машину. Рідкозубов ще налив бензину окремо, у дві пластикові каністри. Заправник, щоправда, не дозволяв. Рідкозубов поклав до його кишені двадцять доларів. Питання було вирішено позитивно. Знову повернулися до містечка. За гаражем звернули з асфальтованої дороги ліворуч і виїхали на ґрунтову дорогу, яка вела до провулка. Подолавши декілька метрів, Рідкозубов зупинив автомашину. Вийшли усі втрьох і направилися до перехрестя у напрямку гаража. Євген Бакін ніс під руками обидві каністри. У будинку було

темно, лише в коридорі, який вів на другий поверх, горіло світло. Рідкозубов зняв номери з машини. Бакін і Заброда зодягли маски і пішли у напрямку гаража. Два вибухи струсонили нічну тишу, над гаражем спалахнуло червоне полум'я.

Справу було зроблено. Бакін і Заброда, знімаючи на ходу маски, бігли до автомашини. Ще мить, хляпнули дверцята й іномарка на шаленій швидкості помчала містом.

ЧАСТИНА ДРУГА.

I

Оля відклала газету і стала супроти Богдана:

- Ану покажи свої очі!

- Таке й притіяла, - подивовано стенов плечима. – Ти іншого не могла вигадати.

- Ага, зелені, зелені! – радо вигукувала. – А я ніколи на них не звертала уваги.

- А в чому справа? Ти скажеш чи ні? – Богдан схопив Олю за талію, міцно притиснув до себе і поцілував у розпашілі вуста.

Вона пручалася, знову схопила газету:

- Так ось слухай. Я щойно прочитала. Люди із зеленими очима мають твердий, урівноважений характер. У роботі ретельні й акуратні до педантизму. Через це їх домашні часто не любляють.

- Ова! – вигукнув Богдан. – Значить, ти мене весь час недолюблюватимеш?

- Слухай далі, - Оля продовжувала читати, - у сімейному житті вельми постійні.

- О, це вже інша справа, - радо усміхнувся Богдан. – Це що, чергова вигадка хіромантів?

- Ні. До цього дійшла група психологів Сорбонського університету.

- Слухай, психологе мій, завтра я виїжджаю до Прилужжя.

- Знову на допомогу?

- Майже два роки там діє бандитське угруповання. Є підозра, на його рахунку близько двадцяти вбивств. Щось наші прилузькі колеги їх ніяк не можуть приборкати.

- Гаразд, - мовила Оля, - валізу ти й сам складеш, а я тобі у дорогу щось смачненьке приготую.

Богдан Стоколос відчинив дверцята шафи. Дістав пару білизни, дві сорочки – одну світлу, іншу темного кольору – тепер хтозна, коли він повернеться додому.

Наступного дня приміським поїздом Богдан прибув до Прилужжя. Він любив це старовинне містечко, розташоване на півдні області. Йому імпонувало м'який, сонячний клімат, багаті ринки з літніми та осінніми дарами. На пероні нового, сучасного залізничного вокзалу його зустрів сам начальник міськрайонного відділу міліції, полковник Володимир Косинський.

- З приїздом, Богдане Михайловичу, - начальник міцно потиснув гарячу і суху руку Стоколоса.

По дорозі заїхали до готелю оформили документи, пообідали в приватному ресторані.

- Ви не проти ста грамів? - поцікавився Косинський.

- Категорично проти, - мовив у відповідь Стоколос. – А ось від пива не відмовлюся. Та ще коли з холодильника.

Прибувши до міськрайвідділу, старший інспектор карного розшуку обласного управління внутрішніх справ, капітан міліції Богдан Стоколос ознайомився з матеріалами кримінальної справи.

- Уже є підозрювані, - мовив Косинський. – Гадаю, з вашою допомогою ми їх швидко приберемо до рук.

- Так-так... Пограбування подружжя Стешевських, вбивство Ватаву, бізнесмена Юхновського, напад на ювелірну майстерню, вбивство француза Олів'є Свенсона, напад на гараж у Сквирі... Висновки судово-медичної експертизи, протоколи огляду трупів, місця події, огляд та перевірка технічного стану транспортного засобу, висновки цитологічної, трасологічної, криміналістичної експертизи... На металевій трубі виявлено кров потерпілого. Під час огляду місця подій на гумовій доріжці кросівкою фірми „Адідас” залишено відбиток лівої ноги. Розмір 44-45. Під нігтями Ватаву виявлено кров людини... М-да, - розмірковував Стоколос, - все правильно. – Але цих даних для того, щоб виявити і знайти справжніх убивць, ой як мало!

II.

- Ну, що я вам скажу? – Ніна Стешевська почала до хрускоту стискувати пальці. - Жила я з чоловіком Григорієм Івановичем і донькою Аллою. Удвох з чоловіком займалися підприємницькою діяльністю. Я на старому колгоспному

ринку продавала промислові товари – одяг, взуття, а чоловік реалізовував газети.

- Розкажіть детальніше про той злополучний день.

- Приблизно о тринадцятій годині я закінчила торгівлю, здала товар до камери зберігання. Потім з чоловіком порахували виручку, сіли на велосипеди і поїхали додому. У чоловіка на велосипеді була валіза з газетами, а в мене – з хлібом. Близько чотирнадцятої години приїхали на перехрестя вулиць Радянська-Леніна. Чоловік вирішив зайти до сина, а я поїхала додому. Як потім дізналася, сина вдома не було і чоловік через п'ять хвилин поїхав за мною слідом. Коли прибула додому, відчинила хвіртку. На вхідних дверях до будинку висів навісний замок. Ключі від нього ховали в сараї, який стояв поряд.

- Про місце зберігання ключів, крім вас, хтось ще знав? – поцікавився Стоколос.

- Знали тільки чоловік і донька. Навіть сусідам ми не довіряли. Коли зайшла на подвір'я, нічого підозрілого не побачила. Поставила велосипед під навіс, що біля літньої кухні. Чоловік на той час додому ще не повернувся і я пішла до сараю, аби взяти ключі від літньої кухні. Раптом хтось мене сильно вдарив по голові.

- І ви, певне, втратили свідомість...

- Так, я більше нічого не пам'ятаю. Скільки мене потім і чим били, звідки були завдані удари, скільки їх було, цього я не знаю. Свідомість до мене повернулася через десять днів, коли я перебувала на лікуванні в реанімаційному відділенні районної лікарні. Тут лікувався і мій чоловік. Згодом мене перевели до ортопедичного відділення, а наступного дня дізналася: чоловіка не стало. Уже коли повернулася додому, мені розповіли: злочинці через вікно з боку городу проникли до нашого будинку і викрали чимало майна.

- Скажіть, що конкретно викрали?

- Відеомагнітофон „Панасонік”, козушок з хутра, золоті сережки, обручки, ланцюги, хрестик. Іще я вам не сказала. Будинок наш стоїть наприкінці вулиці, біля болота. Це, напевне, приваблює злодіїв. Одного разу нас уже обікрали – забрали багато грошей і майна. Після того випадку вдома грошей ніколи не залишаємо – завжди возимо з собою. Під час нападу на чоловіка вони забрали долари.

- Яка сума була в нього?

- Та тисяч п'ять, не менше. Ще така деталь. Коли я повернулася додому з лікарні, біля літньої кухні знайшла заготовку з металу. Вона була схожа на маленьку сокиру, мала заточене лезо. Такого предмета у нашому господарстві не було. Я його передала працівникам міліції. Певне, ним вони нас і били.

Потім Богдан Стоколос завітав на подвір'я рідного брата покійного – Василя Івановича Стешевського. Був приємно вражений. Не подвір'я, а справжнісіньке тобі підприємство по виробництву коліс і возів.

- І куди ви потім діваєте цю продукцію? – поцікавився Стоколос.

- А на ринку продаю. Мій брат газетами торгував, а я колесами. Вважайте, такий у мене бізнес.

- Купують?

- Покупців зараз мало, коней звели. Однак я не пригадую жодного випадку, щоб додому повернувся з товаром.

- Гм...Цікаво, - дивувався Стоколос, - розкажіть, Василю Івановичу, у двох словах, як зробити це колесо.

Василь Іванович дістав коробку цигарок. Невдовзі спалахнув вогник, задиміла цигарка.

- Воно, я вам скажу... Тут, правда, у двох словах не скажеш. Аби виготовити колесо, потрібно починати з ступиці. Це втулка, яка тримає вісь. А потім у цю втулку вставляємо спиці. Для переднього колеса їх повинно бути дев'ять, а для заднього – десять. Коли спиці готові, на них насаджують сегменти. Потім на колесо натягується металевий обід, або обруч, простіше сказати.

Богдан Стоколос ще раз уважно оглянув колесо, подякував за інформацію щодо його виготовлення і представився.

- Гаразд, - мовив Василь Стешевський, попихуючи цигаркою. – Ось тут, у садочку, в мене під яблунею стоїть стіл, давайте сядемо і поговоримо.

Богдан Стоколос розкрив теку, дістав папери.

- Як ви вже переконалися, від брата я живу зовсім недалечко, а тому донедавна ми з ним спілкувалися майже кожного дня. То він приходив до мене, то я до нього.

- Розкажіть, будь ласка, детальніше про той день.

- Було це 22 червня. Близько третьої години дня я сів на велосипед і поїхав до брата. Коли зайшов на подвір'я, нічого підозрілого не помітив. Що мене вразило, так це якась дивна тиша. На вхідних дверях будинку висів навісний замок, а під навісом літньої кухні стояли два велосипеди – брата і жінки. Я

подумав: вони вдома. То коли, було, прийду, з будинку вибігає собака, спочатку починає гавкати, а потім лащить. Цього разу собака з будки не вибіг. Це мене здивувало і насторожило. Пройшов у глибину подвір'я. З боку літньої кухні наслухав стогін. Коли переступив поріг, побачив, брат з дружиною лежали на підлозі. Обоє були закривавлені. Дружина брата весь час повторювала: „О, Боже!” Григорій просив розв'язати його, хоч насправді він зв'язаним і не був. Обоє розмовляли, але мені здалося, вони були без свідомості. Викликав швидку допомогу. Брата з дружиною доставили до лікарні.

- На вашу думку, чиїх це рук справа? Можливо сільських?

- О-о-о, ні, - заперечливо вигукнув Василь Іванович. – У нас в селі на таке ніхто не піде. Це, швидше за все, наробили зальотні бандити з Прилужжя. Їх там потрібно шукати.

Потім Богдан Стоколос розмовляв з дітьми потерпілого – донькою Аллою та сином Сергієм. Наступного дня зустрівся зі свідком Юрієм Потієнком. Його інформація була досить цікавою.

- 22 червня близько третьої години дня я повертався додому з роботи на велосипеді. Коли наблизився до першого провулку Шевченка, зустрів незнайомця. Той ішов швидко і шия була втягнена в плечі. Чоловік був зодягнений у камуфляжний костюм. На якусь мить здалося, це мій знайомий. Коли порівнялися, я перший привітався з чоловіком, але реакції не було.

- А запам'ятали його прикмети?

- Звичайно. І нині бачу перед очима. Зростом 170-176 сантиметрів, худорлявої статури, трохи сутулий. На голові - кепка блакитного кольору. Чомусь та кепка уже дуже була натягнена на обличчя. Певне, не хотів світитися. Голова схилена. На вигляд я б дав років двадцять. Склалося враження, він був чимось заклопотаний і кудись дуже квапився. Я поїхав далі. Повернули на перший провулок Шевченка. Проїхавши метрів двадцять-тридцять, знову зустрів двох незнайомих людей. Вони також поспішали. В руках тримали дорожню валізу, такого собі середнього розміру в клітинку блакитно-сірого кольору. Мені здалося, валіза була наповнена чимось важким, руки в них були витягнені і ніби аж звисали.

Свідок говорив повільно, перш ніж мовити слово, він буцім його виважував. Про зустрічі з незнайомцями, які викликали підозру, хотілося передати більш зримо і реально.

- Ви запам'ятали їхні риси, у що були зодягнені!?

- Один з хлопців був віком до 25 років, зростом до 180 сантиметрів, окоренкуватий. Такий собі здоровань. Я ще подумав: тобі б у баскетбол грати. Зодягнений у спортивний костюм сіруватого кольору. На голові також кепка, але якого кольору не запам'ятав. З другим на кілька секунд ніби зустрівся поглядом. Він дещо розгубився і опустил голову. Я встиг запам'ятати обличчя: овальної форми, вкрите рідкою щетиною. Очі великі і випуклі, темнуваті. За віком і статурою скидався на першого – такий же високий. На голові була замшева кепка. Вони рухалися у напрямку вулиці Радянської. Близько шостої вечора і дізнався: на родину Стешевських, яка мешкала в Боршні, напали. М-да, я ще не сказав: один з них був засмаглий. Але на кавказця не схожий. Це, швидше за все, був наш, прилузький.

- Ви б сьогодні змогли їх впізнати?

- Часу минуло чималенько, уже дещо і притупилося в пам'яті, але думаю, впізнав би.

Трьох чоловік, які несли валізи, один з них був у камуфляжному одязі, бачив і Сергій Чебикін.

- По вулиці Перемоги в будинку за номером сто мешкає моя бабуся. Зрідка я її провідую, - так почав свою розповідь хлопчина. – 22 червня приблизно о пів на другу на майданчику неподалік бабусиної хати я грав у футбол. Під час гри наслухав чоловічі голоси, круто замішані на лайці і матюччі. Раптом бачу: по вулиці Перемоги йде троє молодиків високого зросту. Е, ні, брешу, - Сергій усміхнувся, – один з них був нижчого зросту і на плечі ніс валізу.

- Яка вона була з себе?

- Квадратна, чорного кольору, середнього розміру.

- У що був зодягнений?

- У камуфляжну куртку. На ній були погони, на кожному з них висіло по три ґудзики, розміщених в ряд, з проміжками одне від одного.

Було зрозуміло: два свідки випадково бачили вбивць і злодіїв. А це вже досить вагомий аргумент.

- На чоловікові, - продовжував юнак, - були джинси та черевики, на голові у нього, на відміну від інших, не було нічого. Рис обличчя я не розгледів. Два інших чоловіки високого зросту, в чому зодягнені, не пам'ятаю, але на ногах були кросівки, в яких переважав білий колір. З вулиці Перемоги вони вийшли на вулицю Радянська, згодом звернули на тротуар і вийшли на вулицю Леніна. Після футболу ми з друзями сіли на велосипеди і поїхали за морозивом. На

перехресті вулиць Леніна та Перемоги я знову побачив цих чоловіків. Вони прямували до центра міста.

III

Родимка в куточку ока свідчила про спокійний і врівноважений характер. Голова трималася на продовгуватій шиї, злегенька схиленій вліво. На колінах лежали складені руки. Зодягнена у вишневе плаття з рельєфними відстроченими лініями, яке знизу було злегка розкльошене. Комір – коса стойка, ґудзики обтягнуті замшею. Намагалася триматися спокійно. Однак Стоколос помітив: Юлії Анатоліївні Зайченко це коштувало великих зусиль – деякий час тому поховала чоловіка.

- Одружилися ми з Толею у 1990 році, - неквапом почала свою оповід. - Через два роки зайнялися невеликим бізнесом – скуповували м'ясо в районі і продавали в Москві. І справи, я вам скажу, так ніби пішли й непогано. Десь років за два придбали автомобіль „ВАЗ-2115”. Цього року на початку березня відправили до Москви чергову партію м'яса. Там у нас була знайома жінка-продавець. Звати Сівілья. Напередодні вона зателефонувала і сказала, що передала 170 доларів США за м'ясо і п'ятсот доларів на закупку. Ще звечора ми запланували: Анатолій на автомашині виїде до потягу сполученням Москва-Знам'янка та забере у провідниці гроші. Я лягла спати і не чула, коли він залишив будинок. За розкладом потяг мав прибути на станцію о 4 годині 25 хвилин. Час стоянки – всього п'ять хвилин. Десь без дванадцяти п'ять я прокинулася від того, що надворі раптом газонула машина, на великій швидкості зрушила з місця. Це мене дуже здивувало – чоловік беріг машину і так рушати ніколи собі не дозволяв. Я підвелася, на веранді та подвір'ї увімкнула світло. Через вікно побачила: хвіртка зачинена на гачок, як завжди робив це чоловік, коли виходив з подвір'я. Крім цього, ще помітила: у вхідних дверях, які вели до гаража, в замку стрирчав ключ, хоч самі двері були причинені, а в гаражі горіло світло. Я спочатку подумала, потяг запізнився і Анатолій не повернувся. Тоді зателефонувала на залізничний вокзал, де мені відповіли: поїзд прибув за розкладом і вже поїхав за маршрутом. Зодягнулася і вийшла на подвір'я.

Двері у гараж були прикриті, але машини всередині не було. Лише там горіло світло. Я повернулася до будинку і вирішила чекати на приїзд Анатолія. Через деякий час, коли розвиднілося, знову вийшла на подвір'я. При світлі

побачила, одна половинка воріт, які виходять на вулицю, відкрита. Ще нічого не підозрюючи і ні про що не здогадуючись, вимкнула світло у гаражі та зачинила ворота. Повернувшись до оселі, посиділа трохи, подумала, а потім вирішила зателефонувати усім знайомим, хто займається купівлею-продажем м'яса та запитати, чи не бачили вони Анатолія? Але ніхто його не бачив. Лише одна знайома, Валя Сіра, сказала, ніби бачила на вокзалі, коли купував сигарети в кіоску.

Впродовж дня Анатолій так і не з'явився. Увечері зателефонувала провідниці поїзда Москва-Знам'янка на ім'я Віка, яка мала передавати гроші. Вона повідомила, гроші Анатолій забрав дев'ятого березня. Наступного дня зателефонувала Валентина Сіра і сказала, що сусід Микола Дем'янчук бачив, як восьмого березня їхній автомобіль під'їжджав до гаража, а потім чув якісь дивні звуки. Після цього я разом зі своєю сусідкою Тетяною Якименко пішли до гаража. Уважно обдивились і на дверях помітили відлущену фарбу та вм'ятину. Потім до нас підійшов Віталій Якимчук і сказав: це – сліди від куль. Уважно оглянули довкružну місцевість. Біля воріт гаража справді знайшли сплющену кулю, а потім ще одну та три гільзи.

На місце пригоди довелося викликати працівників міліції. Загадка прояснилася трохи більше ніж через півроку. У річці Удай, неподалік санаторію, вилунали труп, який, за зовнішніми ознаками, був схожий на зниклого Анатолія Зайченка. Дружина Анатолія Юлія у морзі за статурою, зростом, кольором волосся, татуванням та одягом впізнала свого чоловіка. Наступного дня вона його поховала.

IV

З Ганною Пилипівною Качановою Богдан Стоколос зустрівся наприкінці робочого дня. Він попросив відновити в пам'яті події, які мали місце того злополучного дня, 28 травня.

- Разом зі своїм чоловіком Геннадієм Тимофійовичем я перебувала вдома, - Ганна Пилипівна витерла із синцями очі. - Уранці чоловік вийшов з будинку, сів у свого „Москвича” і поїхав на старий колгоспний ринок до своєї знайомої Наталії Миколенко, аби забрати товар та відвезти до магазину № 12. Я провела чоловіка, вийшла в тамбур та зачинила вхідні двері. Ось чи закривала їх на заціпку, чи ні, уже й не пам'ятаю. Потім спиною розвернулася до вхідних дверей і в такому положенні простояла декілька хвилин. Мені чомусь так не хотілося

заходити до оселі. Несподівано до тамбура хтось зайшов, я озирнулася і побачила двох чоловіків у масках.

- Вони вас били?

- Так. Хтось з них чимось ударив у ліву частину голови позаду. Я втратила свідомість. Коли прийшла до тями, вони перебували на кухні. З голови текла кров. Потім мене підвели, посадили на стілець. Я звернула увагу на одного чоловіка. Був зодягнений у джинсовий костюм і в чорній масці. Говорив російською мовою, але з нашим прилузьким акцентом. Дістав з холодильника мерзлий шматок м'яса, дав мені його в руки і порадив прикладати до голови, аби швидше прийшла до тями. Я виконала його прохання. Біль і справді немов трохи притупився, однак моє ліве око не бачило нічого. Цей чоловік почав вимагати у мене „зелені”, тобто долари. Я відповіла, мовляв, доларів у мене немає. Потім вони мене перевели до передпокою, де також посадили на стілець і почали вимагати гроші. Я сказала, що у спальні під килимком лежать заховані гривні. Їх там тисяча. Після цього знову втратила свідомість. Оговтавшись, відзначила про себе: сиджу на стільці у залі і хлопець у джинсовому костюмі знову вимагає гроші. Я відповіла: більше грошей у цій хаті немає, і - не просіть. Хтось інший, я його добре не роздивилася, заявив, якщо я не віддам усі гроші, то мене спечуть. Увімкнули праску, потім почали прикладати до тіла, - Ганна Пилипівна закотила рукав блузки і, кинувши погляд на червоні шрами, додала: -Ось, бачите, що вони зі мною зробили. І добре, хоч цим закінчилося. Після того, як почали прикладати праску, я кричала і втрачала свідомість. Потім вони прив'язали мене мотузкою до стільця, а скотчем заклеїли рот і очі. Я відчувала, у будинку обшук. Праве око було погано закрите і я побачила, як високий чоловік у масці виносив плед, а потім знову втратила свідомість. Отямилася, коли почали розв'язувати. Розплющила очі, бачу: переді мною стоїть мій чоловік. Дивлюся, в хаті все розкидано, з мене зняли золоті сережки, обручку і каблучку. Чоловік намагався викликати міліцію, але провід від телефонного апарата був обірваний. Потім удвох з чоловіком поїхали до сина, звідки і викликали міліцію.

- Скажіть, Ганно Пилипівно, а ви ніколи не давали приводу кримінальним елементам Прилужжя?

Ганна Качанова, схоже, думала довго, а потім ствердно відповіла:

- Ні, не давала.

Лукавила Качанова: адже напередодні вона просила налякати її чоловіка.

І все ж Богдану Стоколосу вдалося виловити дуже цінну інформацію.

- Я, правда, раніше не говорила нашій міліції. Тепер вам скажу. Хоч вони й були усі в масках, але за розмовою я впізнала одного нашого прилузького.

- І хто це був на ваш погляд?

- Олександр Рідкозубов. Це достеменно. Я трохи знаю його по місту. Ще мені здається: він не в ладах із законом.

V

Перед Богданом Стоколосом сиділа дружина покійного Григорія Ватаву Лілія Мінусівна. Середнього зросту, худорлява, з чорним коротко стриженим волоссям. Її молочно-блакитні очі віддавали спокоєм і холоднуватістю. Над горішньою губою чорніла родимка. За характером була дещо відлюдькувата і вперта. Зодягнена в чорну кофтину на „блискавці”, чорні штани, такі ж чорні осінні черевики на шнурках і на „платформі”. У вухах висіли золоті сережки у вигляді маленьких дутих кілець, на пальці правої руки виднілася обручка, на шії трохи нижче золотого ланцюжка з хрестиком проступав горизонтальний рубчик від шраму. Спершу розмова ніяк не в’язалася, та з часом Лілія Мінусівна розговорилася.

- Разом зі своїм чоловіком Григорієм Ватаву ми прожили тридцять років. Від шлюбу у нас є дві доньки. Коли старша дочка вийшла заміж, Гриша не був задоволений зятем, не бажав його бачити вдома, а тому деякий час жив у материній хаті. При цьому він продовжував підтримувати зв’язки з сім’єю, кожного дня забирав мене з роботи, возив онуків до школи. Всю зарплату Григорій привозив додому і віддавав мені. Життя у доньки не склалося, через кілька місяців зять її залишив і Григорій повернувся додому. Але траплялися випадки, коли він ночував у маминій хаті. Потрібно було наглядати за опалювальним пристроєм.

- Вам, певне, доводилося бувати у цій оселі?

- І не один раз. До того ж я мала ключі від будинку, доглядала за городом. Гриша якось зізнався, що в нього є десять тисяч доларів США, які заховані під килимком. За рік до смерті Григорія Ватаву покликав до себе в гості рідний брат Віктор, який мешкав у Пензі. Там він працював директором місцевого театру, своїх дітей не мав, а тому подарував Григорію долари. Три тисячі планували використати на освіту меншої доньки, яка невзабарі мала закінчити 11 класів, а сім тисяч залишити собі на старість. Ці долари він хотів передати мені на

зберігання, але я категорично відмовилася, мовляв, у маминій хаті тримати безпечніше. Гриша до цього будинку не те, що ніколи і нікого не приводив, але й взагалі на поріг не пускав. Десь з місяць тому віддав мені золоту ладанку, яка утримувалася на золотому ланцюжку. З коштовних речей ще був жіночий наручний годинник та браслет ажурний у формі кілець. Щоправда, годинник був несправний, Гриша обіцяв відремонтувати та подарувати доньці на день народження.

- Що з цінного майна вдалося викрасти бандитам?

- Золотий ланцюжок „Бісмарк” 583 проби. Вартістю три тисячі гривень, чоловічу золоту печатку. Коштувала дві тисячі. Ці речі, належали мамі і Гриша їх ніколи не займав. Зникли також золоті сережки. Чоловік їх купив напередодні, збирався подарувати внучці на день народження. Ну і десять тисяч доларів, про які вже вам говорила. А то так – дрібниці: радіотелефон, чоловіча барсетка, наручний годинник.

Свідок Яків Іванович Лазаренко, який був одружений на рідній сестрі Лілії – Світлані Мінусівні, розповів: з покійним був у хороших стосунках. Григорій працював електриком на підприємстві райелектромереж. З ким він приятелював на роботі, Яків Іванович, звісна річ, не знає. Зі слів дружини лише знає, що потерпілий вільний час проводив у кафе „Орхідея”. З якою метою туди їздив, з ким чаркувався, також не знає. Ватаву інколи вдома не ночував, але кожного ранку автомашиною підвозив свою дружину на роботу, яка працювала в жіночій перукарні. У неї було хворе серце і вона не могла багато ходити.

- Яюсь до нас додому, - розповідав Яків Іванович, - зателефонувала Лілія і сказала, буцім уже три дні не бачить чоловіка. На телефонні дзвінки не відповідає. Лідія просила мене, аби я сховався до будинку матері Ватаву, можливо там і йому зробилося зле. Коли прийшов до оселі, світло в кімнаті не горіло. Я спокійно відчинив хвірточку і зайшов на подвір'я. Вхідні двері будинку були зачинені. Але не на замок. Коли я злегенька штовхнув, вони відчинилися. Я страшенно здивувався. Ватаву їх ніколи не залишав незамкненими, навіть тоді, коли перебував вдома. Я зайшов до коридору, запалив сірники. Де вмикається світло, не знав. У кімнаті одразу за коридором на підлозі лежав Григорій. Ноги були у бік входу, а голова – в бік кімнати. Лежав на животі. Спочатку я подумав, що він п'яний, та коли доторкнувся до голови, відчув: на потилиці є якийсь шрам і щось засохле. Я одразу вибіг з будинку і пішов до сусідів, аби зателефонувати до міліції.

Юрій Кардаш, який працював майстром групи обліку в РЕМ, розповів, що стосунки з Григорієм Ватаву були товариські, інколи вони навіть разом проводили дозвілля. По роботі претензій до Григорія не було. Йому завжди давали легшу роботу. Якось Ватаву їздив кудись на Пирогівку. По приїзді розповідав, що лічильник має дефект – побите скло. Наступного дня до них приїхав громадянин з лічильником на експертизу. Цей власник почав скаржитися на Григорія Ватаву і виник невеличкий конфлікт. Це сталося через те, що власник не забажав платити штраф. Востаннє він бачив Григорія, коли відзначали день народження начальника – Ватаву готував шашлики. Це було, так би мовити, його фірмова страва. Краще за нього шашликів ніхто не міг приготувати.

VI

Двері відчинила чорнява, кароока дівчина.

- Доброго дня! – першим привітався Богдан Стоколос. – Карний розшук. Обласне управління, - пред'явив посвідчення. - Мені, будь ласка, Любов Ковганенко.

- Я власною персоною, - зашарілася дівчина.

- Маю з вами поговорити стосовно Олени Кириленко.

- Будь ласка, заходьте. Тільки ви вже мені вибачайте. У нас саме євроремонт. Бабуся з дідусем померли, а ця квартира у спадок дісталася.

Передпокій був захаращений. Лежали мішки з цементом, стояли відра з якимсь розчином. Богдан Стоколос, аби не зачепити, обережно переступив. У вітальні молоді муляри – два хлопці у синіх спецівках – наводили лад на стіні.

- Заходьте, радше, на кухню, - запропонувала Люба. – Ось ми зараз щільно причинимо двері і тоді нам ніхто не заважатиме.

Богдан Стоколос зі свого потертого портфеля дістав ручку, папери:

- Я весь увага, - коротко мовив і пильно подивився на Любов.

- Як оце я, так і Лена після смерті дідуса і бабусі отримала у спадок трикімнатну квартиру. Бувало, коли я запізнювалася на останній автобус, тоді йшла ночувати до Олени. Вона займалася реалізацією жіночого одягу, періодично їздила до Одеси закуповувати товар. Справи в Олени йшли добре, ніяких боргів ніколи не було. Власне, у її справи не дуже вникала, але якось Олена зізналася, що 12 травня після свята, збирається їхати за товаром до

Одеси - свято Перемоги із Оленою вирішили відсвяткувати у кафе „Синій птах”. Обідньої пори я замовила столик, після чого знову повернулася на роботу. Близько сьомої години вечора зателефонувала і повідомила, що замовила столик на двох осіб. Лена при цьому сказала, що потрібно замовити на трьох – ще буде Наташа Сливенко. Після роботи, це десь було о десятій вечора, я одразу пішла на квартиру Олени. Прийняла ванну, переодягнулася, а коли зібралися виходити, зайшла Наташа. Потім ми усі втрьох пішли на центральну площу міста – свято було в розпалі.

- Це о котрій годині?

- Скільки було часу, точно сказати не можу, але на вулиці вже темніло.

- Біля під'їзду ви випадково не зустрічали підозрілих людей?

- Ні. Сторонніх осіб я не помітила. Отже, ми вийшли з під'їзду, повернули ліворуч і дійшли до магазину „Юність”, що розташований поруч з будинком Олени. Пройшли через арку, яка з'єднує будинок та магазин, вийшли на вулицю Свердлова, дісталися нафтогазовидобувного управління, де знову повернули ліворуч, і зайшли до приміщення кафе. Там ми відпочивали, пили горілку. Олена танцювала, а потім у неї зірвалася шлейка від сукні і ми разом пішли до вбиральні, де я допомогла їй зав'язати. Скільки часу перебували в кав'ярні, не пам'ятаю. Приблизно після опівночі Олені стало недобре і вона зібралася піти додому. Наталя залишилася в кафе, а я пішла проводити Олену.

- Ви планували повернутися до кав'ярні?

- Так. Адже там на мене чекала Наталя. Додому поверталися тією ж дорогою, якою йшли до кафе. Були напідпитку, і я особисто не пам'ятаю, що з нами трапалося.

- Ви не звернули уваги, скільки біля під'їзду стояло бандитів, які мали прикмети?

- Ні місця нападу, ні числа його учасників я не пам'ятаю. До тями прийшла через кілька днів у реанімаційному відділенні міської лікарні. Мені заподіяли внутрішньочерепну травму, а Олена загинула на місці нападу. Після лікування в міській лікарні я не раз лікувалася у лікарнях Києва та Харкова.

Наталя Сливенко, одна з трьох, які того вечора перебували у кафе „Синій птах”, розповіла Богданові Стоколосу, що вона сама залишилася в кафе і довго чекала на дівчат. А ті все не приходили. Коли Сергій Шевченко на своєму автомобілі збирався їхати додому, Наталя попрохала, аби він підвіз її до будинку, в якому мешкала Олена Кириленко. Коли Наталя увійшла до під'їзду, на

площадці першого поверху побачила Любу Ковганенко із закривавленою розбитою головою і без піджака. З переляку вискочила на подвір'я. Там Наталя помітила золотий ланцюжок з підвіскою у формі літери „А” та золотий ланцюжок із золотим хрестиком. Переборюючи страх, вона піднялася на п'ятий поверх. Замок на дверях квартири Олени був висвердлений.

Невдовзі прибули працівники міліції і швидка медична допомога. На прохання працівників міліції, Наталя зайшла до квартири. Уважно обдивившись, відзначила: всі речі перебувають на місцях. Слідів обшуку та присутності сторонніх осіб у квартирі не було. Тут же вона по мобільному зателефонувала мамі Олени і повідомила про скоєний злочин.

- Чи відомо вам, за яких обставин було скоєно напад на ваших подруг і хто його вчинив?

- На жаль, я нічого про це не знаю.

Лікар Володимир Заєць, який чергував у ніч на 10 травня, розповів: Любов Ковганенко перебувала у тяжкому стані, зовсім не усвідомлювала, що з нею відбувається. Обличчя в дівчини було дуже побите.

Богдан Стоколос уважно ознайомився з висновком судово-медичної експертизи, згідно з якою на трупі Олени Кириленко виявлено: травму обличчя, численні відкриті переломи черепа, багатоскільчастий перелом кісток носа, кісток лівої та правої очниць, перелом верхньої щелепи, забійно-розмножена рана у ділянці перенісся. Все це відноситься до тяжких тілесних ушкоджень, які за ознаками небезпечні для життя. Та причиною смерті стала гостра крововтрата, що виникла в сукупності вищезазначених ушкоджень.

VII

Цього дня Богдан Стоколос вирішив зайнятися справою Кучеренків. У розквіті творчих літ пішла з життя молода людина. Рано-вранці виїхав до Бондарівки – невеликого глухого села, що розташувалося на кордоні двох районів – Прилузького та Ічнянського. Коли виїжджав, нахмарило, накрапав дощ. Та поки доїхав – розпогодилося. Село зустріло його буйною зеленню і морем сонячного світла. Аж не вірилося, що в цьому мальовничому краю декілька місяців тому розігралася кривава трагедія. Разом з сільським головою Іваном Макогоненком прийшли до садиби потерпілої Люсі Олександрівни Кучеренко. Це була жінка середнього зросту, зодягнена в сукню з шерстяного крепу, підрізану

по лінії талії. Двошовна розкльошена спідниця, спереду із зустрічною складкою. Люся Олександрівна вийняла руки з відстрочених накладних кишень. Помахом однієї з них показала на вхідні двері:

- Прошу заходьте.

Богдан Стоколос переступив поріг, мовив „Добрий ранок у хату”, представився.

- Що я вам скажу? – мовила Люся Олександрівна і додала: - Те, що я пережила і ворогові не бажаю.

- Давайте відтворимо ті події з самого початку.

- До одруження я мешкала разом зі своєю матір'ю Лідією Феодосіївною та трьома сестричками і братом. Потім мама купила хату і почала проживати разом з меншою донькою Вірою. Та заміжньою не була. Після закінчення Прилузького гідротехнікуму, Віра спочатку працювала у військовій частині, потім на м'ясокомбінаті. Останні вісім років скуповувала та реалізовувала м'ясо-молочні продукти і возила на продаж до Москви. Поїздки до столиці Росії вона здійснювала два-три рази на тиждень. Коли Віра перебувала у Москві, заготівлю м'яса та молочних продуктів займалася сестра Антоніна, яка приходила до матері. Інколи вона тут залишалася і ночувати.

- У який час приймали м'ясо?

- М'ясо приймали та купували вночі. Отже, 27 липня, Віра в черговий раз поїхала до Москви. До матері прийшла Антоніна. Прийшла сама, без дітей. Ті поїхали відпочивати до Одеси.

- О якій це було годині?

- Та вже пізно було. Як мені сказали сусіди, було десь близько 11 години вечора. Наступного дня до мене на заправку, я саме там працюю, прийшла мамина сусідка і сказала, у моєї мами, певне, щось трапилось. Вхідні двері відчинені з середини, а в коридорі двері розчинені. Коли ми удвох прийшли до хати, помітили: вхідні двері відчинені, але прикриті. Переступили поріг оселі. На підлозі з праскою на спині лежала мертва Антоніна, а в спальні на підлозі, закушена кров'ю лежала мама.

- Яка була обстановка в квартирі?

- Навіть неозброєним оком було помітно, злочинці щось шукали. Певне, гроші. Але всі двері в кімнатах були зачинені.

- Антоніні й мамі ніхто ніколи не телефонував, не погрожував?

- Тоді я не надала особливого значення, але мама якось розповідала, о пів на першу зателефонували. Коли вона підняла трубку, ніхто не відповідав. Мама сказала: „Алло!” потім повторила і у відповідь почула: „Алло” та „Ал...” Далі зв'язок перервався. Мамі здалося, у трубці вона чула голос молодої людини, але чий саме, не впізнала. Швидше за все, голос був незнайомий.

Світло на обставини трагедії допомогла пролити друга донька загиблої – Віра Кучеренко.

- Я в той час перебувала у Москві, продавала м'ясо. Його нам постачали знайомі, які мешкають у Прилужжі та сусідніх селах. Коли повернулася додому, дізналася: маму і сестру вбито. З будинку нічого не вкрадено. Та воно там і брати не було чого. Про те, що наша родина займається купівлею-продажем м'яса, практично знало все село. На моє тверде переконання постраждати мала я. Просто бандити переплутали мою сестру Антоніну зі мною. Адже всі гроші були у мене.

VIII

- У двотисячному я вийшла заміж за Володимира Наумчика. – Оксана дістала з сумочки цигарки. – До речі, можна закурити?

- Будь ласка, - Богдан Стоколос подав запальничку.

- М-да, значить, вийшла я заміж. Спочатку жила з чоловіком у Манжосівці, це передмістя, потім у свекра. Згодом почали знімати квартиру в Прилужжі по Карла Лібкнехта, 124. Та ось чоловік пов'явся до Москви і від нього ні слуху ні духу. Я з маленькою дитиною на руках залишилася без всяких засобів до існування. Згодом влаштувалася офіціанткою в кафе „Людмила”. Отримувала 120 гривень на місяць. Коли, нарешті, Володимир повернувся з Москви, то сказав, що не буде платити за квартиру. Про це випадково дізнався господар кафе Олег Юхновський і заспокоїв мене, мовляв, не хвилюйся. Не хоче він – заплачу я. Десь з цього часу наші стосунки набрали близького характеру.

- Чим він ще вас підтримував?

- В основному продуктами.

- Якої ви думки про Юхновського?

- Дуже хорошої. Після закриття кафе, а було це десь близько опівночі, завжди привозив додому. Я ще не сказала, кафе було літнє. А тому після закінчення літнього сезону Олег залишив мене продавцем магазину. На той час наші стосунки уже зайшли далеко. Потім він на зиму зняв для мене квартиру, а з

настанням тепла я перейшла в кав'ярню і він знову привозив мене додому, у Манжосівку. Автомобіль „Вольво” хотів продати. З цією метою ми досить часто їздили з ним у Київ на авторинок. Але жодного покупця так і не знайшлося. В автівці у нього була барсетка, в якій зберігав документи – посвідчення водія, технічний паспорт, дозвіл на зберігання зброї, можливо, паспорт. Грошей з собою ніколи не возив, та останнім часом їх майже у нього й не було. Носив пістолет пневматичної дії – для стрільби гумовими кулями. Зберігав його у спеціальній сумці. Зазвичай, коли їхали додому, клав під сидіння. Але на день вбивства пістолет залишався в сумці.

- Торгові точки приносили якісь прибутки?

- Магазин та кафе останнім часом приносили малий прибуток і Олег дуже переживав. Продукти для магазину брав на оптових базах „Червона калина” і „Рада”. Один час Олег заборгував там близько шести тисяч гривень.

- Юхновський, певне, мав свою родину. Конкретніше, що це взагалі була за людина?

- Олег Юхновський вів усамітнений спосіб життя. Друзів у нього майже не було, спиртні напої не вживав. Мешкав з батьками по вулиці Бособрода. З ними також жила жінка, яка доглядала хвору матір. У Юхновського ще є сестра, з нею він підтримував нормальні стосунки. З колишньою дружиною, яка мешкає в Києві, він також до останнього дня не поривав зв'язків, утримував її дитину.

- Можливо конфліктував з кимсь, лунали погрози на його адресу?

- Олег ніколи не вступав ні в які конфлікти, я ніколи не чула погроз на його життя. Щоправда, одного разу, коли підвозив мене додому, на мобільний зателефонував батько і сказав, що біля їхнього будинку тривалий час стоїть автомобіль „ВАЗ-2101” зеленого кольору. Крім водія, у ньому перебуває ще один чоловік. Батько попередив, аби був обережнішим. Свій автомобіль Олег ставив у гаражі, який орендував в кооперативі „Ветеран”. А то ще якось був випадок. Десь близько опівночі, коли підвозив мене до Манжосівки, в районі аеропорту я звернула увагу: Олег досить часто дивиться у дзеркало. Я поцікавилася, мовляв, що трапилося? Він збентежено мовив, що за ним стежать. З самісінького центру за ним їде „ВАЗ” зеленого кольору і не обганяє. Аби переконатися, Олег загальмував, а той автомобіль різко розвернувся і на великій швидкості поїхав до центру міста. Ми намагалися наздогнати, але не змогли. Деякий час поїздили по місту, а потім знову вирушили до Манжосівки. В районі старої школи помітили той самий автомобіль зеленого кольору. Вирішили проїхати повз нього. Коли

наблизилися, номерів не побачили – були заляпані грязюкою. Водія також роздивитися не вдалося, бачили його у світлі фар. Однак я його запам'ятала добре: на вигляд 40 років, кремезної будови тіла.

- Ви б могли його впізнати?

- На жаль, ні. Рис обличчя не роздивилася. Ми тоді знову поїхали до міста, поставили авто у гараж, викликали таксі і поїхали до мене додому, в Манжосівку.

- Розкажіть, за яких обставин ви познайомилися з Олегом Юхновським?

- Познайомилися приблизно 1997 року, коли працювала в банку „Україна”. Олег Юхновський був клієнтом нашого банку. Якимось одразу з ним знайшли спільну мову, з кожним днем наші стосунки ставали все ближчими, хоч цьому я противилася – була заміжня. Олег мене довго переконував, мовляв, мій чоловік – не святий, він також зраджує. А тут ще й чоловіка ув'язнили до виправно-трудоваї колонії. Я довірилася Олегу, заради нього кинула роботу. Робила все, що він наказував. Спочатку Олег працював у копильному цеху. Заробітки мав хороші, а потім став частковим власником магазину „Людмила”, згодом і його повним. Останнім часом Олег був пригнічений у зв'язку із збитками магазину. Кілька разів я намагалася поставити питання про узаконення наших стосунків. Однак Олег у відповідь заявляв, мовляв, одружуватися на мені не збирається. А якщо я бажаю, можу його покинути. Я не могла цього зробити. Як там уже не було, але Олег надавав мені матеріальну допомогу.

ІХ

Богдан Стоколос підвів очі і уважно роздивився свою співрозмовницю. На овальному обличчі печать воскової блідості. Жовтизна склер ока, загнуті вії. Міміка на ньому відповідала тим подіям, про які вона розповідала.. Богдан Стоколос читав у якомусь журналі: це симптоми важкого психічного захворювання. В'ялість шкіри обличчя свідчила про її передчасне старіння.

„Ще б не постаріти, - думалося Богдану, - втратити єдину доньку”.

- Моя донька Наталя, - розповідала Тетяна Іванівна Шевчик, разом з Сашею Борковенком мешкала у його квартирі по вулиці Чуйкова, 2/1. Того нещасливого ранку, восьмого грудня, вони пішли на ринок. Але до нього так і не дійшли. І додому не повернулися. Після цього розпочався їх розшук. Через тиждень труп Саші знайшли у приміщенні покинутої тваринницької ферми, поблизу села Кудлаї Гребінківського району. У нього була прострелена голова. А

доньку Наталю три місяці ніяк не могли віднайти. Десь у середині березня до мене додому в село Тарасівку приїхали мама і бабуся Саші Борковенка. Вони розповіли: Наталю знайдено на полі між селами Кудлаї та Короваї нашого ж, Гребінківського району. Обличчя було спотворене. Я упізнала її лише за одягом та речами, зростом і статурою. Руки та ніжки у неї були маленькі, зуби біленькі, рівні. Поховали Наталю у нашому селі, пом'янули. Лишилася незагоєна рана на серці. Болить вона і не дає мені спокою ні вдень, ні вночі. З нею, мабуть, піду на той світ.

Прибита горем і мама Саші Борковенка - Антоніна Миколаївна.

- Наталя проживала з нами останні три-чотири роки. Напроти нашого будинку через вулицю Калініна розташований будинок, побудований літерою „Г”. Одна його половина стоїть на вулиці Калініна, а друга – на вулиці Шевченка. В цьому будинку на другому поверсі у трикімнатній квартирі живе директор бурякоприймального пункту Георгій Вікентійович Линовицький. Ця квартира вікнами розташована якраз напроти вікон нашої квартири. У ній квартирі мешкає і зять Линовицького – Анатолій Дикий з дружиною і дитиною. Одного разу у Саші була несправна автомашина. Дикий на своїй машині підвозив його до станції технічного обслуговування. Я вам скажу чесно і прямо: Анатолій Дикий – бандит з великої дороги. Гріха не буду брати на душу. Я не знаю, вбивав він Наталю з Сашею чи ні, але те, що був засуджений за вбивство на вісім років, знає вся Гребінка. Убив когось, правда, не в нас, а в Пирятині. Що ж ви думаєте, одсидів од дзвінка до дзвінка? А, дзуськи! Всього тільки рік і пробув у тюрязі. Випустили. Видно, було добре помазано.

- Ваш син, як ви кажете, підтримував зв'язки з Анатолієм Диким.

- Так, зв'язки були. Яюсь Саша залишив гроші в конверті і попросив мене, аби ці гроші я передала Дикому, коли той приїде за ними.

- Ви не пригадуєте, яка там була сума?

- Яка була сума і за що він їх передав, син не говорив, а я не розпитувала. Перед вбивством Анатолій просив у Саші позичити гроші, але він цього разу відмовив. Я не дуже обізнана з фінансовими справами Саші, але достеменно знаю: він рідко кому давав гроші у борг – сам постійно позичав. На момент смерті він заборгував три тисячі доларів США. Чи займався обміном валюти, чи скуповував золоті вироби, не знаю. Кожного дня ходив на базар – там у нього були дві торгові точки. Пішов і того дня з Наталією, але додому не повернулися.

- Ви зверталися до міліції?

- Спочатку я їх сама розшукувала. Та потім, коли мої розшуки закінчилися нічим, я вимушена була звернутися за допомогою до райвідділу міліції. Труп Саші знайшли через тиждень. Упізнати його було неможливо. Швидше за все я упізнала за зростом, статурою, рисах обличчя, кольору волосся, родимих плямах. Всі витрати по похованню сина взяла на себе. Наталю віднайшли аж через три місяці. Мисливці ходили на полювання і нашттовхнулися на труп, який лежав посеред поля.

X

До Прилузького міськрайонного відділу міліції звернувся громадянин. Був він середнього зросту, худорлявий, волосся темне, кучеряве з сивиною. Зодягнений у теплі штани, сіру сорочку і чорні черевики. Ще з порога заявив, буцім не довіряє місцевій міліції. Чув, ніби тут зараз працює старший інспектор з особливо важливих справ обласного управління внутрішніх справ.

- Так, працює, - мовив начальник міськрайонного відділу міліції, полковник Володимир Косинський. – Капітан міліції Богдан Стоколос. Ви б хотіли з ним переговорити?

- Так. Хотів би переговорити і зняти з себе підозру.
- А ви, даруйте, хто будете?
- Я житель вашого міста. Звати Олексій Володимирович Кривохижа.
- Зачекайте трохи. Богдан Михайлович зараз на виїзді. Але він

телефонував по мобільному – незабаром буде.

Чекати довго не довелося. Невзбарі біля міськрайвідділу зупинилася автомашина, з якої легкою ходою вийшов Богдан Стоколос.

- Богдане Михайловичу, тут до вас відвідувач, - мовив Косинський, як той переступив поріг його кабінету. – Хоче поговорити з вами, тільки особисто.

Незнайомиць назвався.

- У місті скоєно чимало злочинів, - мовив по паузі, - застосовувалася зброя – пістолет. Швидше за все, я до того пістолета маю пряме відношення. Але зрозумійте мене правильно: з пістолета я не те, що не вбивав, а з того пістолета жодного разу так і не вистрілив.

- Слухаю вас уважно, - Богдан Стоколос підсунув ближче бланк чистого паперу „Протокол допиту свідка” і почав швидко писати.

- Яюсь один мій далекий знайомий Сашко Рідкозубов порадив, аби я придбав у нього пістолет для особистої безпеки. Я, звісна річ, категорично

відмовився, оскільки пістолет мені був абсолютно не потрібний. А кількома місяцями пізніше, до мене звернувся житель села Дібрівного Варвинського району Віктор Комличенко. Він займається збором металобрухту. Попрохав мене допомогти придбати вогнепальну зброю. Я знайшов цього Рідкозубова, відвіз до Варви, звів його з Віктором. Вони удвох обговорювали купівлю-продаж вогнепальної зброї, яка була у Рідкозубова.

- Ви б не могли передати зміст їхньої розмови?

- Не можу. Оскільки я перебував у сусідній кімнаті і розмови їхньої не чув. Після цього минуло чимало часу. Та ось до мене додому знову приїхав Віктор Комличенко і запропонував 250 доларів, аби я купив пістолет у Рідкозубова. Я зателефонував Сашкові. Той кудись поспішав, але – все ж домовилися зустрітися за асфальтобетонним заводом. Той завод міститься за Прилужжям, у чагарниках, Рідкозубов продемонстрував роботу зброї. Він стріляв по скляних пляшках.

- Ви бачили цей пістолет, можете його охарактеризувати?

- Я сам особисто в руках не тримав, але бачити, бачив. Пістолет був маленький, блискучий, білого кольору, іноземного виробництва. Настільки маленький, що вмщувався у руці Сашка. Знаю, він був без барабана, з двома магазинами. Рідкозубов замотав його у поліетиленовий пакет і подав Віктору Комличенку.

- Скільки він заплатив?

- 250 доларів США. М-да, чи цей пістолет був з глушником, я не знаю. Рідкозубов скаржився: до пістолета важко знайти патрони – якісь вони нестандартні. Все ж, якщо знадобляться, зможе продати магазин патронів за 50 доларів США. Віктор погодився і разом з пістолетом купив два магазини набоїв. Більше цього пістолета я не бачив. Гадаю, ніякого дозволу на придбання, зберігання та збут вогнепальної зброї і боєприпасів у нього не було.

- Коли востаннє ви бачили Віктора Комличенка?

- Десь місяць, можливо, трохи більше. Відтоді я з ним жодного разу не зустрічався.

... Так крок за кроком, день за днем Богдан Стоколос відкривав завісу над серією таємничих вбивств, які сколихнули не лише дві області, а й зачепили столицю України. Наступного дня Богдан Стоколос відбув у Дібрівне, аби зустрітися з Віктором Комличенком. Сільчани показали новий добротний будинок, який стояв біля широкого ставу. На підвір'ї лежала купа металолому.

Чого тут тільки не було – чайники, бідони, умивальники, навіть ложки і миски. Окремо у кропиві валялося залізяччя з колишніх тракторів і комбайнів. Віктор Комличенко виглядав років на сорок: темноволосий, у скронях забілили сніги. Зодягнений у зелений в'язаний светр, нові чорні черевики, сині штани. Носив окуляри. Ходив з допомогою інвалідного ціпка.

Віктор Комличенко нічого не приховував:

- Так, дійсно, весною цього року я вирішив придбати собі який-небудь пістолет для самозахисту. За допомогою звернувся до свого приятеля Олексія Кривохижі. Він сказав: мовляв, на даний момент таких кандидатур немає, але запитає, можливо, хтось і продає. Через деякий час Кривохижа звів мене з Сашком Рідкозубовим. Той, справді, пообіцяв продати пістолет. При цьому назвав суму – 500 доларів. На той час у мене було лише триста доларів і ми домовилися: гроші я віддам пізніше. Наступного дня Олександр приїхав до мене з якимсь хлопцем. Він і розповів: пістолет іноземного виробництва, з глушником, у справному стані. Єдине, що після кількох пострілів в глушнику потрібно міняти прокладки. Коли я назбирав відповідну суму, ми знову зустрілися і я викупив пістолет.

- Вашим пістолетом хтось користувався?

- Був такий гріх. Давав своєму приятелю Ростіку Ткаченку. Він ніби там, у Василькові Київської області, на когось вчинив розбійний напад. Після того, як він мені повернув, я розібрав його по частинах і викинув.

- Показати немає можливості?

- Його просто не існує в природі.

- Скажіть, скільки вам заплатив Ткаченко за користування пістолетом?

- Випили могорич. А потім його пов'язали. Зараз сидить у в'язниці.

XI

- Основним моїм заняттям, - Сергій Крикуненко розповів Богдану Стоколосу, - був ремонт ювелірних виробів. Того дня, як і завжди, ми прийшли на роботу майже водночас. Потім до майстерні зайшов чоловік Тамари Аркадіївни – Олег Васильович. Він побув деякий час і поїхав, здається, на Пирятин. Вранці людей майже не було. Раптом у залі з'являється троє у масках і зі зброєю в руках. В одного, як мені здалося, був пістолет ПМ, у другого – автомат Калашникова з відкладним прикладом, а в третього – звичайнісінький обріз. Як мені здалося, з

одноствольної мисливської рушниці. Бандити були зодягнені в чорні куртки з плащової тканини і в чорних шапочках з прорізами для очей.

- Якого вони були зросту?

- Один так сантиметрів під 180, другий – ще вищий, третього я не роздивився. Перший бандит, той, що кинувся до мене, по дорозі відштовхнув Морозову і наказав їй, аби вона падала і лежала не рухаючись. З верстака він схопив газовий балончик, який там стояв постійно, і бризнув мені в обличчя. Від цього я сильного подразнення не відчув. Потім цей бандит вирвав електропровід і почав зв'язувати мені руки. Я хотів, було, висмикнути і тоді другий, що стояв з автоматом поряд, вдарив мене прикладом по голові. Я одразу впав на підлогу.

- Ви добре розбираєтесь у зброї. Не запам'ятали, який це був автомат?

- Я вже точно не пам'ятаю: чи АК-74 з довгим стволом та відкидним прикладом, чи АКС-74У з коротким стволом та відкидним прикладом. Я лише запам'ятав одне: це був автомат Калашникова з відкидним прикладом. Який ствол – короткий, чи довгий – говорити не буду.

- Вас били?

- Я чув, як хтось комусь „радив” добити мене молотком. Після цього мене таки один раз ударили по голові. Потім я почув зумер. Не знаю, що це було: рація чи радіотелефон. Ще у них хтось стояв на „шухері”. Він стривожений забіг до залу і сказав, що сюди йде відвідувач. Інший голос, певне, той, що „радив” мене добити молотком, мовив: ”Ти скажи, що в майстерні переоблік”. Потім я взагалі втратив свідомість і уже прийшов до тями, коли Тамара Аркадіївна витирала кров на скроні. Згодом працівники міліції вивели мене на свіже повітря.

Свідок – Олег Васильович Саєнко - розповів, що того дня близько дев'ятої ранку його дружина Тамара Аркадіївна пішла, як завжди, на роботу.

- Я трохи затримався, побув ще вдома, потім о пів на десяту завів автомашину і поїхав до майстерні. Під'їжджаючи до вулиці 1 Травня, помітив, як з боку колишнього банку „Аваль” до воріт на вулицю 1-го Травня йшов якийсь чоловік, одягнений в чорну куртку з плащовки із залисинами на лобі. Так, як з боку вулиці 1-го Травня біля паркану стояв автомобіль, то за майстернею повернув направо, аби там припаркуватися. Переді мною стояв автомобіль іноземного виробництва – чи корейського, чи японського темно-синього кольору, причому кузов та бампер були пофарбовані в один колір. Вікна в автівці були замкнені. На номерному знаку цифр я не бачив, але так, як часто їжджу до Пирятина, звернув увагу на серію „СК”. Припаркувавши машину, я зайшов до

майстерні. У той час там була моя знайома Марія Іванівна Сидоренко з чоловіком та донькою. Через кілька хвилин після мого приходу вони пішли. Я взяв у майстерні потрібні речі і вийшов – збирався їхати до Пирятина. Коли від'їжджав, не звернув увагу, стояла ще іномарка чи ні, бо від'їжджав заднім ходом, а тому повернув голову назад. Після того поїхав до Пирятина. Там я прибув до ТОВ „Снайп” о пів на одинадцяті. Завідуючий повідомив: „Телефонував син і сказав – у майстерні неприємності, аби я терміново повертався”. Звідти я зателефонував на мобільний телефон дружині, але зв'язку не було. Тоді я зателефонував додому і мені повідомили: майстерню пограбували.

XII

Марія Василівна Морачевська була вкрай схвильована і обурена – скільки вже працює, а ніколи нічого подібного не траплялося. Її сіро-голубі очі повнилися гнівом, а ямочка на підборідді здавалося ще більше окреслювалася чорною впадиною.

- У нашому будинку лише один під'їзд, - розповіла вона. – Мешканців квартири № 15 знаю наочно. Знаю, що дружину Бакаєва звати Лідія Семенівна. До них часто приїжджають їхні діти та онуки. Вони приїжджають на машинах іноземного виробництва. Бакаєва також привозить іномарка – у нього невизначений графік роботи. Вранці він від'їжджав близько дев'ятої години, а повертався пізно – не раніше першої, а то й другої ночі. Коли у Бакаєва з собою були речі, водій завше допомагав їх заносити. У нього, як і у всіх мешканців, був свій ключ від під'їзду. Двері зачинялися на замок після одинадцятої вечора. На вхідних дверях також є кодовий замок. Наскільки знаю, Бакаєв був директором магазину „Трейд-Лайн”. Сім'я Бакаєвих у цьому будинку живе з дня його заселення. Щоб коли він повертався додому п'яним, цього вона не бачила жодного разу. Того дня я заступила на зміну о сьомій ранку. Приблизно о десятій до Бакаєвих в гості прибули син з дружиною, дочка з чоловіком та онуки. О першій годині ночі (я подивилася на годинник), Бакаєв повернувся додому. Своім ключем відімкнув двері під'їзду і пішов до ліфта. Приблизно через п'ятнадцять хвилин з ліфта вискочили двоє молодих хлопців, котрі раніше, як ще не було й дванадцяти, зайшли до під'їзду. Вони тоді набрали код на дверях „888” після чого пролунав дзвоник. Оскільки переговорний пристрій не працює, я впустила їх до

під'їзду і запитала, куди вони ідуть. Хлопці відповіли, що йдуть до Сергія в одинадцяту квартиру. У цій квартирі справді проживає Сергій Мокроусов, та й були вони приблизно одного віку. Саме ці хлопці й вибігли з під'їзду, коли зайшов Бакаєв. Їхні прикмети: зріст обох близько 160 сантиметрів, куртки короткі до талії темно-сірого кольору з плащової тканини та темні штани. Що вже було на ногах, я не бачила. Рис обличчя та кольору волосся також не запам'ятала. Після того, як хлопці вискочили з під'їзду, я вийшла за ними, аби зачинити двері. Помітила, вони побігли повз будинок у бік дороги. Зачинила двері і повернулася до себе в підсобне приміщення. Приблизно хвилин через сім з одинадцятої квартири спустився Мокроусов і сказав, що у них на поверсі лежить чоловік та стікає кров'ю. Попросив викликати швидку допомогу. Я зачинила чергову кімнату і з Сергієм піднялася на сьомий поверх, де побачила в крові людину, яка лежала на підлозі. Це був Бакаєв. Ми викликали міліцію. Швидка допомога йому вже не була потрібна.

- Мій тесть Олексій Петрович Бакаєв разом зі своєю дружиною, - розповів Сергій Нещерет, - прибули до нас в гості на автомобілі „Мерседес”. За кермом був водій. Погостювали трохи, посиділи за столом, поговорили, а потім вони поїхали додому. Домовилися, що зустрінемося увечері в розважальному центрі „Рівер-Плюс” і зіграємо в покер. Близько десятої вечора я зі своєю дружиною прибули до розважального центру. Машину залишили на стоянці. В казино зустрілися з тестем, його сином. Брала участь в турнірі з гри у покер. Такі турніри в центрі влаштовуються кожного вихідного і ми досить часто беремо в них участь. Серед відвідувачів завжди постійні клієнти. Того вечора нічого підозрілого я не помітив. Що характерно, ніхто з родини, крім Бакаєвих, виграшу не взяв. Ми грали в рулетку до половини першої ночі. Олексій Петрович виграв дві тисячі доларів США. Свій виграш поклав у портмоне. У ньому ще знаходилася тисяча доларів США. Я точно бачив: коли Бакаєв залишав розважальний центр, в його портмоне було три тисячі доларів. Після цього я разом з дружиною відвіз його до будинку, в якому він мешкав, почекав, доки зайде, а потім спокійно поїхав додому. По дорозі я не помітив, щоб за нами стежила машина. Біля самого будинку ніяких підозрілих автівок не бачив. Олексій Петрович зайшов до свого будинку близько першої години ночі. Тільки-но прибули додому, і я ліг спати, зателефонувала теща – батька вбито.

У справі вбивства громадянина Франції Олів'є Свенсона Богдан Стоколос звернувся до французьких колег, аби вони допитали співмешканку і батька. І ось протоколи з допитами надійшли.

Давід Свенсен розповів, що його син Олів'є здійснив ряд робочих поїздок до України. Після того, як батько сказав синові, що Україна – це небезпечна держава і їздити туди він би не рекомендував, син про свої подальші поїздки батькові більше не розповідав. Адреси, за якими він мешкав в Україні, батькові також не були відомі. Вже після його зникнення з документів справи дізнався: син змінив квартиру. Від синових друзів довідався: востаннє Олів'є летів до України через Лондон – спізнився на літак з Парижа. Від його цивільної дружини Патриції дізнався, що син їй надіслав повідомлення з України на мобільний телефон. З ким в Україні спілкувався Олів'є, він не знає. Уже з матеріалів справи Давід довідався: Олів'є підтримував зв'язки з українськими громадянами. Він зв'язувався з однією з них, Ірен, яка мала чекати на нього в день приїзду.

За свідченням свідка Патриції Тамботіани Олів'є три-чотири рази їздив на Україну. За першим разом зупинявся в готелі, в інші свої приїзди винаймав квартиру. До України Олів'є їздив, аби зустрітися з місцевими дівчатами. Патриція знала, хтось, швидше за все, це була жінка, мала зустрічати Олів'є в Бориспільському аеропорту. Увечері з Києва, по прибутті в Україну, Олів'є на мобільний телефон надіслав їй повідомлення з припискою „Цілую”. З собою він узяв 500 євро та 4500 франків. Також при собі мав картку Народного Банку. Наскільки їй відомо, Олів'є не брав коштовностей. Ще з собою у нього була професійна фотокамера, яка коштувала близько 500 євро, цифрова відеокамера, вартістю 2500 євро, ноутбук, 3600 євро та комплект жіночої білизни.

Свідок киянка Оксана Голембієвська – дівчина з червонястим відтінком на обличчі, темно-русявим прямим і коротким волоссям, з сяючими очима – розповіла, що з громадянином Франції Олів'є Свенсоном вона познайомилася через Інтернет. Він збирався приїхати до Києва і зацікавився орендою строком на десять днів. При спілкуванні постійно зазначав, на який термін йому потрібна квартира. Востаннє зв'язувався з нею приблизно дев'ятого - десятого червня. Він знову збирався до Києва і просив надати йому в оренду квартиру, яку винаймав раніше, а саме по вулиці Городецького,10. Її власником був Костянтин Ткачук. Це – молодий імпазантний, досить розумний чоловік. Саме з ним Оксана вирішувала питання стосовно оренди квартири для Олів'є. Увечері одинадцятого червня Олів'є зв'язався з нею Інтернету та попросив надіслати йому запрошення, бо його

агент не встиг зробити дозвіл на відкриття візи до України. Оксана надіслала запрошення, в якому зазначила київську адресу, а також свій телефон та назву фірми „Київ-візит-сервіс”. У цій розмові Олів’є повідомив, що його друг чи подруга зустрінатиме в аеропорту і що він не впевнений, яким рейсом прилетить. Перший рейс міг прийти приблизно о третій годині дня, другий – о сьомій, а третій – о десятій вечора. Ще Олів’є попросив, аби Оксана віддала ключі від квартири його подрузі, яка до неї зайде. Оксана погодилася і невзабарі до неї в офіс прийшла молода дівчина. Як звати вона вже й не пам’ятає: чи то Марина, чи Марія. Дівчина при цьому розповіла Оксані, що заплатила господареві київської квартири по сто доларів США за добу проживання. З Олів’є вона домовилася, що той поверне гроші при зустрічі.

Трохи згодом Оксана зателефонувала Марії і поцікавилася чи прилетів француз. Марія відповіла коротко: в аеропорту не була і нічого не знає. Трохи пізніше знову телефонувала Марії, але зв’язку не було. Тоді зателефонувала Кості Ткачову, але й у нього не було француза. Приблизно через тиждень Оксані зателефонували з Франції.

- Ви знаєте французьку мову? – поцікавився Стоколос.
- Розмовляли російською.
- Про що йшла мова?
- Цікавилися, чи прибув Олів’є до Києва і сказали, що його розшукує дружина. Я відповіла, Олів’є не прилетів. Тоді мене попросили зателефонувати в аеропорт, чи прибув літак 12 червня. Я зателефонувала, але мені сказали: аеропорт таких довідок не дає.
- Більше не телефонували?
- Ще один раз дзвонили, але ніякої свіжої інформації додатково я не змогла дати. На цьому все і закінчилося.

Стосовно розслідування вбивства Віолети Бовкун Богданові Стоколосу довелося брати відрядження до Києва. Тролейбусом дістався вулиці Гончарова. Від зупинки прошкувати недовго. Подолав кілька кроків і перед ним постав будинок за номером 19. Ліфтом дістався 68 квартири. Двері відчинив чорнявий, з ледь помітною лисиною, середніх років чоловік. Стоколос представився. Господар навіть не глянувши у посвідчення, мовив:

- Прошу. Заходьте.

Богдан окинув поглядом: це була двокімнатна квартира. В одній кімнаті, певне, мешкали батько з матір'ю. Вона була обставлена на радянський манер – меблева стінка, килими на стінах, стіл, стільці.

- Тут мешкала наша донька, - господар прочинив двері до сусідньої кімнати.

Певне, у ній нещодавно провели євроремонт: сучасні шпалери, комп'ютер, відеомагнітофон, телевізор. На столі в кутку стояла фотокартка з чорною стрічкою наперекіс. З портрета дивилася молода чорнява дівчина чимось схожа на батька. Богдан Стоколос попрохав розповісти про доньку.

- Віолета – наша єдина донька, - мовив Анатолій Свиридович. – Сім років тому закінчила середню школу за номером 267 і вступила до Київського Національного економічного університету на заочне навчання.

- Ви не можете розповісти, з ким вона підтримувала стосунки?

- Вона ніколи не називала імен хлопців, а тому я вам сказати не можу – дружила вона з ними чи ні. А ось з дівчатами так. Підтримувала зв'язки з Наталією Бочарніковою, Інною Грач, Тамарою Хворостенко. Вони тут частенько збиралися у неї в кімнаті: дивилися відео, пили каву, грали на гітарі. Адреса Тамари навіть у моєму записнику залишилася: вулиця Ревуцького, 35, квартира 74, телефон 562-23-98. Вона мешкала разом з батьками, має дитину. Наша донька, - продовжував Анатолій Свиридович, - це наш біль. Йшла вона до цієї трагедії довго і вперто. Від природи – запальна, груба, гонориста. Що не так – одразу в психи. Могла різко відповідати на мої або мамині запитання.

- Про що ви її запитували?

- Ось, скажімо, повернеться о п'ятій ранку. Мама було й питає, де ти ночувала, або, скажімо, я почну розпитувати про її друзів чи навчання у вузі. Та мало яких запитань виникало! До того ж могла сказати неправду. При цьому вона легко знаходила спільну мову з раніше незнайомими людьми. Перед своїми подругами завше намагалася виглядати завжди старшою, з більш життєвим досвідом. Завжди хотіла мати в житті більше ніж ми могли дати – щоб одяг був кращий, грошей більше. Деякий час тому через Інтернет дочка познайомилася з киянином Віталієм Степаненком. Вони підтримували дружні стосунки, але згодом розірвали. Чому, ми не запитували, а вона сама не розповідала.

- Вам його ніколи не доводилося бачити?

- Та чому ж? Віталік не раз був у нас вдома. Порядний, культурний і ввічливий хлопець.

- Розкажіть, як розвивалися події того дня, коли Віолета не повернулася додому.

- Зранку вона поїхала до університету, мала здавати екзамен з вищої математики. Додому повернулася близько сьомої години вечора. Але як здавала, я не запитував – запитувати було безглуздо. Повечеряла, переодяглася і сказала, що пішла гуляти.

- У що вона була зодягнена?

- Плаття світло-блакитного кольору, на ногах черевички. Через плече маленька жіноча сумочка. На пальці каблучка зі срібла. З собою було не більше п'ятдесяти гривень. Близько десятої зателефонувала додому по мобільнику і сказала, що повернеться не раніше першої години ночі. Ми з мамою лягли відпочивати, а коли вранці прокинулася, бачимо, ліжко заслане, доньки немає. Ми ще день-два чекали. Бували випадки, вдома не ночувала, але через якийсь час поверталася. Та цього разу дива не сталося. Ми з мамою написали заяву до міліції. Після роздруківки телефонних розмов від оператора „Київстар” було встановлено номер телефону, з якого Віолета останній раз телефонувала додому. Власником був якийсь Олександр Рахман. Ми зателефонували, аби зустрітися, але він сказав, що наближається Пасха і свято зустрічатиме у колі батьків, які мешкають у Прилужжі. Отож ми з мамою зустрілися з ним лише після свята.

- Де і за яких обставин вам вдалося зустрітися?

Якраз на перехресті вулиці Тростянецька та Харківське шосе. Олександр розповів, що познайомився з Віолетою випадково, коли на своєму автомобілі підвозив її на Харківський масив. Остання зустріч відбулася у нього вдома в середині червня. Звідси вона й телефонувала додому з його мобільного телефону. Після розмови одразу пішла. Тільки куди, йому невідомо.

Богдан Стоколос, скористався адресою, яку назвав Анатолій Свиридович, і розшукав Тамару Хворостенко. Власне, шукати було нічого. Таксист доставив його на вулицю Ревуцького за лічені хвилини. Середнього зросту, світло-карі очі. Зодягнена в блакитний светр на „блискавці”, голубі потерті джинси.

- Після того трагічного випадку з Олів'є, - розповіла Тамара, - я бачилася з Віолетою лише один раз. Більше не зустрічалися, але якось вона телефонувала з університету і сказала, буцім заїде, але так і не заїхала. Більше не дзвонила. Вона хотіла про щось важливе поговорити, але по телефону не сказала, про що. Наступного дня до мене зателефонувала Наталя Бочарнікова і поцікавилася, чи я не бачила Віолету. На моє запитання, що сталося, вона відповіла: Віолета Бовкун

не ночувала вдома і її розшукують батьки. Наступного дня зателефонував Олександр Рахман і попросив, аби я приїхала до нього на Печерськ. Він знімав квартиру по бульвару Лесі Українки поряд з магазином „Антошка”. Причину необхідності приїзду не пояснював.

- Ви зустрілися з ним?

- Ні, я сказала, що дитину ні на кого залишити і приїхати не зможу. На цьому наша розмова закінчилася. Після того, як Віолета вдома не з'явилася, я почала телефонувати Рахману на мобільний і запитала, чи не повернулася Віолета. Він відповів, що ні, і висловив думку, можливо, вона кудись поїхала. Після того, як мене викликали до міліції з приводу дачі пояснень стосовно Віолети Бовкун, я знову зателефонувала Олександрові і розповіла йому про це. Рахман сказав, аби я неодмінно сходила до міліції та знала, про що там розпитуватимуть. Якщо, мовляв, розпитуватимуть про обставини зникнення Віолети і Олів'є, то щоб мовчала і казала, що мене з Віолетою нічого не пов'язує. І ще сказав: „Ти мене не знаєш, а я тебе”. Після цього я з Олександром Рахманом не зустрічалася і не спілкувалася. Трохи пізніше дізналася про смерть Віолети. М-да, я ще забула вам сказати. Ото Рахман мене надомив, аби я мовчала, а якщо багато говоритиму, то мені буде дуже погано. Я і справді тоді про нього нічого не говорила. Я його страшенно боялася.

XIV

Потерпілий – генеральний директор агрокорпорації „Рось” Ігор Митрофанович Суслопаров, трохи вище середнього зросту. На вилицюватому обличчі виокремлювався м'ясистий продовгуватий ніс, під ним тулилися червоні, злегка вологі губи. Погляд чіпкий, пронизливий. Уже з перших хвилин у Стоколоса склалася думка: ця людина енергійна і пробивна, наділена уявою, вмінням логічно і тверезо мислити.

- Того дня я повернувся додому близько опівночі, - мовив Ігор Митрофанович. – Перекусив трохи і одразу пішов відпочивати. Тільки заснув і раптом – вибух. Спочатку один, потім – другий. Зі сну нічого не міг второпати. Вікна моєї квартири не виходять у бік гаража і я одразу побіг до кімнати свого сина Євгена. Коли вийшов у коридор, на третьому поверсі біля гаража помітив охоронника. Він тримав у руках каністру. Я дав охороннику вказівку викликати наряд ВДСО. Коли прибула група затримання, я з ними не спілкувався. Через

вікно помітив: з провулку Лікарняного виїжджає іномарка. Я крикнув охороннику, аби той подивився реєстраційні номери автомашини.

- Охоронник Валентин Горкавенко був білий, як пігулка аспірину.

- Сьомого серпня о восьмій годині ранку я заступив на охорону адміністративного будинку агрофірми „Рось”, який розташований по вулиці Шевченка, будинок 35-А. Службу ніс у приміщенні, чергував один. Господар повернувся після одинадцятої години вечора. А перед цим я зі службовою собакою проводив обхід території. За периметром обійшов будинок та автогараж. Сторонніх осіб не бачив, собака сигналу тривоги не подавала. Під час обходу помітив, з боку вулиці Київська, по проїжджій частині вулиці Шевченка, у напрямку школи № 3, їхав автомобіль марки „Фольксваген” темного кольору, реєстраційний номер 088-14, літер я не помітив. Було темно, осіб, які перебували у салоні, не бачив. Автівка зупинилася навпроти провулку Лікарняного і задньою частиною заїхала у провулок. Після проведення обходу опівночі я зателефонував на ПЧО ВДСО і здав гараж на охорону. Близько другої ночі, коли перебував біля сходів на другий поверх, навпроти вікна, що виходить у бік гаража, одночасно пролунало два постріли. За звуком вони нагадували постріли з мисливської рушниць. Відразу після пострілів, майже одночасно з ними, пролунав вибух на даху гаража. Свого часу я закінчив військове училище і, як людина військова, хочу сказати: вибух на даху нагадував вибух від гранати РТД, тобто ручної не спіральної гранати. Я підбіг до вікна, що виходило на вулицю Шевченка. Майже водночас зателефонував Ігор Митрофанович. Він із родиною мешкає на третьому поверсі. Запитав, що трапилося. Я сказав йому про вибух в автогаражі, після цього зателефонував на ПЧО, оглянув приміщення автогаража та автомобілі, які знаходилися всередині. Вони були не пошкоджені. Коли вийшов з гаража і обходив будівлю, на розі з південно-західного боку виявив поліетиленову каністру білого кольору, яка лежала в калюжі з рідиною, за запахом схожою на бензин. Цю каністру я не став брати до рук, а продовжив обхід гаража за фасадом.

- Ви б зараз могли впізнати каністру?

- Впізнати не можу, оскільки індивідуальних ознак я не запам'ятав. Такі каністри з-під гербіцидів, як правило, однотипні. У цей час із провулка Лікарняний виїхав автомобіль „Фольксваген” темного кольору. Це була та сама машина, яку я бачив перед цим. За часовим проміжком між пострілом та вибухами я зробив припущення, що дані дії вчинило, як мінімум дві особи.

XV

- Сергій, ось тобі пакет. У ньому не багато не мало – 25200 гривень і 1000 доларів США. Відвезеш на ринок і віддаси Андрію Михайловичу Павленку. Це мій колега по бізнесу. Він про це знає, - Микола Антонович Вдовенко подав пакет Сергію Скакуну.

- Гаразд, Миколо Антоновичу, буде зроблено, - мовив Сергій, сідаючи за кермо автомобіля.

- М-да, ще не все. Про всяк випадок візьми мою мисливську рушницю. Вона хоч і в розібраному вигляді, але з нею безпечніше.

Близько восьмої ранку Сергій Скакун вирушив до Прилужжя. Уночі пройшов дощ. Сонце вранці викотилося на обрій і обіцяло хорошу днину. Ніщо не віщувало поганого. Сергій увімкнув радіо, покрутив пульт настройки і до салону увірвалася зарубіжна мелодія. Новенька автомашинка мчала прудко, тільки під колесами шурхотів асфальт. Невдовзі чіпкий погляд Сергія раптово вихопив ВАЗ сірого кольору, який мчав прямо назустріч. У серце Сергія закралася тривога – водій поводився якось дивно, робив маневри у різні боки, а потім почав їхати йому назустріч. Скакун спершу подумав: має справу з п'яним водієм, він трохи загальмував і, аби уникнути зіткнення, взяв лівіше. Коли автівка на якусь мить порівнялася, водій „Жигулів” – низькорослий чоловік з овальним обличчям і світлим із зализинами волоссям, різко звернув праворуч і правим крилом вдарив у переднє крило авто, яким керманив Сергій. Скакун відчув: розбилося скло правих передніх дверцят, потім дверцята відчинилися і він відчув удар у голову.

Сергій нараз втратив свідомість. Коли опритомнів, зрозумів: його тягнуть від дороги у кущі, у напрямку овочевої бази. Перед очима виросла гора залізобетонних плит. Його тягли два типи, на обличчя яких були насунуті чорні з-під панчіх маски. Це були Володимир Заброта і Євген Бакін. Вони дотягли Сергія до бетонних плит і кинули обличчям на землю. Заброта кудись побіг, а Бакін залишився вартувати.

- Лежи і не рухайся! – суворо наказав бандит. – Лише в такому випадкові ми подаруємо тобі життя.

Раптом підбіг Іван Дикий і носком черевика вдарив у бік, потім в обличчя.

- Зізнавайся, куди подів гроші?

Голова боліла нестерпно, неначе розвалювалася. Сергій не міг і слова мовити.

Іван Дикий обшукав Сергія і забрав з кишені мобільний телефон, з руки зняв годинник. Кров заливала очі. Але Сергію краєчком ока вдалося розгледіти, як з боку автівки підбіг ще якийсь чоловік. Він так і не роздивився: бандит був у масці чи ні. Сергію зробилося зле. Скакун лише встиг помітити його високу чорну фігуру і темно-синій пакет, перев'язаний жовтою стрічкою, в якому лежали гроші, котрі передав Микола Антонович.

Потім він знову втратив свідомість, а коли прийшов до тями, вже сидів у своєму автомобілі.

Крок за кроком щоденних, впертих і наполегливих розшуків вимальовувалася жорстока, але чітка і справедлива картина. Кожний день не минав даремно. У цю складну заплутану справу він щоразу долучав бодай маленький штрих, маленьку деталь, але в кінцевому підсумку, вони були важливі. Богдану Стоколосу інколи здавалося, що він по друзочках збирає розбитий скляний кубок. Ось його загальні контури уже чітко окреслилися. Було помітно неозброєним оком: в Прилужжі організована зграя, яка орудує не лише в місті, а й поза його межами. Очолює її ніхто інший, як Олександр Рідкозубов. З'явилися і прізвища бандитського угруповання: брати Іван та Анатолій Дикі, Руслан Осьмаков, Олександр Рахман, Євген Бакін, Володимир Заброта, Дем'ян Татарчук. Богдан Стоколос продовжував допити свідків, зустрічався з членами їх родин. Важливі висновки дала балістична експертиза: куля, випущена в собаку на місці вбивства і куля, яка позбавила життя Олега Юхновського, вийшли з одного пістолета браунінг, що належить Олександрю Рідкозубову. Знову висновки експертизи, допиту...

- Олександрє Михайловичу, машина готова, - мовив Володимир Косинський.
- Зараз їдемо, - коротко кинув Стоколос, закриваючи теку.

Анатолій Дикий разом зі своєю дружиною мешкав у Гребінці Полтавської області. Богдан Стоколос прибув туди у другій половині дня. Двері відчинила невисока на зріст, худорлява з світлим коротким волоссям і світло-коричневими очима. Це була молода жінка, сповнена сил і життєвої енергії. Спочатку вона дещо збентежилася – у своєму житті жодного разу не доводилося мати справу з міліцією.

- Представтесь, будь ласка, - мовив Стоколос, пред'явивши своє міліцейське посвідчення.

- Моє прізвище Дика. Людмила Дика, - уточнила.
- Як звати вашого чоловіка?

- Анатолій. Анатолій Дикий.

- Він зараз вдома?

- Ні, немає.

- Ви скажете, де він?

- Та звідки я можу знати. Казав, поїде в Прилужжя до брата. Там у нього брат Іван проживає. Уже мав би й повернутися. Тиждень тому, як поїхав, а ні слуху ні духу.

- І часті у нього бувають від'їзди?

- По правді сказати, частенько. Зателефонує Іван по мобілці, то вже, значить, треба їхати.

- Чим там вони займаються?

- Та ясно чим. Зараз усі цим займаються – бізнесом. Останнім часом Анатолій працював комерційним директором фірми „Метсплав”. Себто її філіалу у нас, в Гребінці. Разом з тестем перед цим займався продажем-обміном меду – у моїх батьків є пасіка.

- Він судимий?

- До нашого одруження рік перебував у місцях позбавлення волі.

- Ви не скажете за що?

- Знаєте, я ніколи не лізла до нього в душу. Брехати не буду, а правди не знаю.

- Скажіть, у вашого чоловіка є камуфляжний костюм?

- Костюм є. Десь років зо два тому мій батько разом з Анатолієм купили по такому костюму. Їх використовували як робочий одяг. Одного разу костюм Анатолія побачила в автомобілі. І такий уже брудний був. Я взяла його і випрала.

- Ви не звернули уваги: на ньому були залишки крові?

- Так, дійсно, на правому рукаві була пляма бурого кольору. Я просто не знала і не здогадувалася, що то кров. Я її випрала.

Цього ж дня, повернувшись з Гребінки, Богдан Стоколос допитав дружину Володимира Заброди – Юлію. Це була чорнява, симпатична жінка, худорлявої статури з правильними рисами обличчя. Один тільки ґандж був – права ніздря вужча за ліву.

- З Володимиром Забродою, я вже рік, як офіційно одружена, - Юлія розстебнула блискавку на коричневій болоньєвій куртці. А до цього ми близько дев'яти місяців жили цивільним шлюбом. Взагалі-то я в нього друга дружина.

- Ви знаєте про місце перебування Володимира?

- На жаль, ні. Єдине, що знаю, тиждень тому, коли виходив з хати, сказав, їде до Києва. Я ще йому наказала довго не баритися. Мовляв, пам'ятай: у тебе в хаті молода дружина. Він тільки на мій жарт розсміявся і сказав, що цю пораду-прохання неодмінно врахує.

- А ось, виходить, і не врахував.

- Виходить, що так.

- Скажіть, Володимир, повертаючись з відряджень, у подарунок привозив якісь речі.

- Періодично. Одного разу приніс аж п'ять рушників.

- Де він їх дістав?

- Та ви знаєте, я не питала, а він не сказав. Потім якимось з Києва привіз спортивну куртку, таку коротку темно-синього кольору та котоніві штани чорного кольору з етикеткою. Тут я вже, правда, не стерпіла і поцікавилася, мовляв, де взяв? Може, пограбували когось? „Та ти що? – аж підстрибнув з несподіванки. – На ринку в Києві купив”. Все це було так щиро і переконливо, що я вже ніскільки не сумнівалася: мій чоловік не бандит з великої дороги. А то одного разу приїхав зодягнений, як з голочки. Нові штани, сорочка на ньому така красива, сірого кольору, в'язаний зелений светр і шкіряна куртка з ярликом. Трохи згодом приніс додому картату валізу, у якій лежав камуфляжний костюм.

- Вам щось також привозив?

- Та так, дрібнички.

- Ви можете показати ці речі?

- Будь ласка.

Юлія діставала з гардероба одяг чоловіка. Одні штани ношені, інші з бирками. На спортивній куртці виднівся напис: „Маде ін Франсуа”. „Так ось куди заїхала куртка француза Олів'є Свенсона”, - подумав Богдан Стоколос і мовив:

- Ці речі ми повинні у вас вилучити. Зараз це все оформимо юридично. Але ви не хвилюйтеся, з часом ви їх отримаєте. А тепер запитання на засипку: що ви можете сказати хороше і не зовсім хороше про свого чоловіка.

- Поганого я ніби за ним не помічала, а ось хорошого... – замислилася. – Це турботливий батько. Він дуже любить свого сина. Має доньку від першого шлюбу, але зв'язків з дитиною не пориває. Кожного свята провідує, купить якусь обновку, допомагає матеріально...Я... – зашарілася Юля, - прекрасний кулінар, вмію смачно готувати. Ще не було жодного випадку, щоб моя страва не сподобалася. Навпаки – він ніколи не втрачав нагоди, аби не похвалити мій борщ, рагу, пельмені або

вареники з сиром. Не раз при цьому наголошував: ось, мовляв, розбагатіємо трохи і відкриємо власний ресторан. Ти будеш головним кухарем, - Юлія розсміялася.

...Уже з перших хвилин бесіди з Людмилою Рідкозубовою, Богдан Стоколос відзначив у ній такі риси, як розсудливість і зібраність, доброта і чуйність. Такі поділяться шматком хліба, віддадуть останню одежину. На нещастя, їм на долю випадають лихі чоловіки. „Це ж треба, - гадкувалося Стоколосу, - отакій жінці отаку наволоч на світі зустріти”.

- Ще рік тому Саша мені сказав: їде в Київ на заробітки. І з того моменту став мешкати у столиці. Декілька разів я приїжджала до нього і кожного разу у його оселі була жінка. Він посилався, мовляв, це компаньйонка по бізнесу. Але я жінка і розуміла: стосунки у них виходять за бізнесові рамки. Останній рік ми практично з ним не жили і я збиралася розлучатися.

- Коли востаннє приїжджав Олександр, привозив у дарунок якісь речі?

- У нього була валіза середнього розміру темного кольору. Він радив мені переглянути речі, які в ній утримуються, і взяти те, що мені сподобається.

- Що конкретно було у валізі?

- Та що? Плавки, бюстгальтери, панчохи, хустини, штани, майки, сарафани. Ще там були якісь креми. Я вибрала собі дещо з білизни. На бирках помітила написи: виготовлено у Франції. Їх потім у мене міліція вилучила під час обшуку. Деякі речі я носила, поки вони не порозлазилися. Наступного дня прийшла сестра Сашка Світлана. Вона вибрала дещо з жіночої білизни, якісь креми брала. Правда, ще там був масажер незрозумілої форми. Коли я його виймала, він у мене випав з рук і розбився. Я його потім викинула на смітник.

- Покажіть, будь ласка, цю валізу.

- Мені, здається, Сашко одразу з нею поїхав до Києва – немає вдома. Забрав і речі, які у ній залишилися. При цьому він заявив, що їх треба комусь віддати.

- У нього було власне авто?

- Останнім часом Сашко їздив на автомобілі ВАЗ-2109 темно-зеленого кольору. Правда, він якось зізнався, це не його, а приятеля і їздить на ньому за довіреністю.

- Чи знаєте ви друзів свого чоловіка?

- А чому ж ні. Володя Заброта, Саша Рахман, Ваня Дикий...Вони і в нас не раз бували, по чарці пили.

Перша дружина Володимира Заброди – Світлана Брижан - досить негативно відгукнулася про свого колишнього чоловіка.

- Життя уже з перших днів не склалося, - повідала Світлана. – Він мене ревнував, кидався з кулаками. А одного разу так побив, що змушена була лягти до лікарні. Все ж я людина не злопам'ятна і уже після розлучення ми зустрічалися. Він було, прийде, сяде, поговорить. Донька повернеться зі школи, цукерками пригостить. А то одного разу прийшов і сказав, аби я пішла до Рідкозубових і вибрала що-небудь з речей.

- Ви не цікавилися, де він їх взяв?

- Я, правда, не дуже допитувалася, але сам сказав: ці речі за борги принесли. Коли я прийшла до Рідкозубових, Люда і Саша саме вдома були. Люда кинула поглядом на валізу. Яка вона була, я просто не звернула уваги, але, мабуть, середніх розмірів. Я тоді взяла собі плавки, бюстгальтер, хустини в сітку, ще панчохи, комбінації. Дещо носила, дещо пороздавала, а коли речі втратили вигляд, я їх просто викинула. Там ще були якісь креми, але які саме, я не зрозуміла – було написано іноземною мовою.

Під вечір Богдан Стоколос допитав дружину Олександра Рахмана – Марину.

- Коли я уклала шлюб з Олександром Безчасним, він узяв моє прізвище. Жили ми ніби непогано. З часом придбали автомобіль ВАЗ темно-сірого кольору. Рік-два на ньому поїздили і продали. Більше автомашин не купували. З приводу друзів Олександра нічого не можу сказати – ми з ним посварилися і він жив окремо. Останнім часом мешкав у Києві, винаймав квартиру по бульвару Лесі Українки. Але точної адреси у мене бракує. Ще можу додати, під селом Клавдієво Київської області у нас є будинок. З приводу двох футболок можу сказати: їх придбала наша подруга в Польщі. Фотоапарат „Sigma” подарував мені товариш мого батька Едвард Скопов. Блузку жіночу червоного кольору, яка оце зараз на мені, я придбала у Києві на ринку „Троєщина”.

...Цей день був, як ніколи насичений. Трохи згодом Богдан Стоколос брав свідчення у потерпілого Сергія Скакуна - зловмисники прямо на автомагістралі перепинили йому дорогу, відібрали гроші і коштовності.

- Яким чином я тоді потрапив до автівки, і сам не знаю, - розмірковував Сергій Скакун.

- Поряд зі мною стояли перехожі і розпитували, що сталося. Я оглянув салон автомашини. Бачу, немає пакета з грошима, мисливської рушниці „Сайга” в чохлі. Її мені дав Вдовенко. Зник і радіотелефон „Сінао”. Люди, які стояли біля

автомашини, відвезли мене до Пащенка. Він викликав міліцію і доправив до центральної міської лікарні. Тут мені надавали медичну допомогу. Всі витрати по ремонту авто взяв на себе Микола Антонович.

Коли Богдан Стоколос повернувся до міськрайонного відділення міліції, ознайомився з висновками повторної балістичної експертизи.

- Так, так, - Стоколос гортав сторінки, - дві кулі та дві гільзи вилучені за фактом зникнення Анатолія Зайченка, одна куля та три гільзи, вилучені під час огляду місця події. За фактом нападу на Олега Юхновського, дві кулі, витягнені з трупа Юхновського, були частинами патронів калібру 99 мм, призначених для стрільби з пістолетів конструкції Макарова, системи Стечкина та іншої зброї, виготовленої під цей патрон і могли бути стріляні з різних примірників зброї. Що характерно: дві кулі за фактом зникнення Анатолія Зайченка та дві кулі, вилучені з трупа Олега Юхновського, стріляні з одного примірника зброї. Хто б це міг стріляти? Швидше за все, Рідкозубов. А ось ще один висновок. Кулі з трупа Олександра Борковенка та п'ять куль, вилучених за фактом вбивства Бакаєва, гільзи, вилучені під час огляду місця події, нападу на Зайченка і Юхновського, стріляні з одного примірника зброї.

- Все ясно і зрозуміло, як у сонячний день, - мовив про себе Богдан Стоколос, закриваючи теку.

За хвилину підполковник Арсірій доповідав генералу Горносталю.

- Операція наближається до завершення. Можна сміливо і впевнено сказати, вже розставлено всі крапки над „і”.

- Вам вдалося дізнатися ім'я ватажка?

- Так. Загальне керівництво бандою здійснював дехто Рідкозубов. Він розробляв план злочинної діяльності та плани вчинення конкретних злочинів, які скоювали учасники банди. Підшукував об'єкти злочинних посягань, розподіляв обов'язки. Брав безпосередню участь у скоєних нападах, зберігав вогнепальну зброю, бойові припаси і озброював ними членів банди. Розподіляв нагробоване майно та кошти. Для здійснення умисних вбивств сам безпосередньо використовував вогнепальну зброю. Група озброєних та добре екіпірованих молодиків була настільки добре організована та законспірована – вийти на неї було надзвичайно складно. Всі її члени збиралися разом лише на час операції. А після пограбування, мов ті граки, знову розліталися в різні боки. Дотримувалися загальних правил – за місцем мешкання своєю поведінкою не відрізнялися від інших громадян.

- Імена членів банди відомі?
- Відомі, товаришу генерал. Одні ще зовсім молоді, інші вже були не в ладах із законом, мають ходки на „зону”. Банда, як правило, скоювала злочини на території Черняхівської, Полтавської, Київської областей та міста Києва.
- На коли призначили операцію по затриманню?
- Виїжджаємо сьогодні. Уже наготові п'ятнадцять автівок, задіяно шістдесят оперативників. Бандити втекли до Києва, вирішили розчинитися у чотиримільйонному місті. Не вийде. Нам уже відомі всі адреси, за якими вони повинаймали квартири.
- Ордери на арешти виписали?
- Так точно, товаришу генерал. Однак брати на квартирі не маємо права. Вони там не прописані. Будемо брати в під'їздах, аби менше шуму.
- Зрозуміло, - мовив Горносталь. – Тепер, постарайтеся взяти тихо і без пострілів. Місто багатолюдне, чого доброго, можуть постраждати зовсім невинні люди.
- Бригада досвідчена, товаришу генерал, - резюмував підполковник Арсірій. Все буде зроблено так, як ви сказали.

XVI

Кортеж машин відправився одразу після обіду. На автостраді розвинули швидкість до вісімдесяти кілометрів на годину. Час збігав швидко. Невзабарі на видноколі з'явилися контури Києва. При в'їзді до столиці, автомашина, в якій перебував підполковник Арсірій, стишила хід і звернула праворуч, в лісок. Слідом за нею вервечкою простягнувся весь міліцейський транспорт. Від'їхавши добрячу сотню метрів від траси, автівки зупинилися на галявині. Підполковник Арсірій провів останній інструктаж – брати тихо, без пострілів. Запастися терпінням – скільки сидітимемо в засідці – один Бог знає. Можливо, операція по затриманню розтягнеться на кілька днів.

На кілька, то й на кілька, - мовив Богдан Стоколос. – Нам до цього не звикати.

...Автомобіль, в якому перебував Стоколос з оперативниками, петляючи гамірливими київськими вулицями, виїхав на вулицю імені Лепсе. Знайшли дев'ятиповерховий будинок, облямований світло-коричневою плиткою. Зупинилися під крилатим деревом. Водій Саша відчинив віконце, до салону увірвалося міське повітря, пропахле бензином і гаривом.

- Ну й духотище! – вигукнув Артем Осауленко. – І як тільки вони тут живуть?

Артем мешкав у районному містечку Ніфар, уже років зо двадцять працював у міськрайвідділі міліції. Спочатку навчався у військовому училищі, прагнув бути військовим. Однак рік провчившись, навчання залишив, відчув: не його стихія. У дитинстві, начитавшись детективів, вирішив своє подальше життя пов'язати з міліцією. Спочатку був міліціонером патрульно-постової служби міського відділу внутрішніх справ, згодом оперуповноваженим карного розшуку. Здібного оперативника помітили в обласному апараті, запропонували посаду оперуповноваженого управління карного розшуку УМВС області. Та Артем Осауленко відмовився. „Ще не час, - тільки й мовив. – Попрацюю на периферії. А там видно буде. До Черняхівська встигну завжди”. Коли начальник карного розшуку підполковник Арсірій формував бригаду, свій вибір зупинив на кандидатурі Артема Осауленка.

Старший лейтенант Олександр Гайворонський – середнього зросту, кремезний чоловік з чорнявим чубом і світло-зеленими очима працював старшим оперуповноваженим відділення карного розшуку Прилузького міськрайвідділу внутрішніх справ. Був у складі спеціального миротворчого підрозділу МВС України в Косово. Нагороджений знаком „За доблесть і відвагу в службі карного розшуку” 1-го ступеня...

На першому поверсі дев'ятиповерхівки містився продовольчий супермаркет. Крім продуктів, у ньому продавали лікєро-горілчані вироби. Під вечір поблизу супермаркету почали крутитися п'янички. Спочатку зійшлися два. Один – низькорослий, інший – навпаки, гінкий, під два метри зросту. Обіч тротуару плуганився чоловік. За червоним м'ясистим носом було помітно: випити – не дурень. Той, що високий, показав скрученого, порепаного пальця. Це означало: „Третім будеш? У відповідь чоловігя дістав з нагрудної кишені зім'яту асигнацію. Низькорослий, перевалюючись, побіг до супермаркета, а невдовзі повернувся з пляшкою – шийка стирчала з кишені піджака. Утрюх відійшли у бік велетенського бетонного паркану, відкоркували пляшку. Пили з шийки, закусували пиріжками з капустою, які продавали на лотку перед магазином.

- Цих п'янюг можна зрозуміти і вибачити, - розважливо мовив Артем Осауленко. – Вони – чоловіки. Їм Бог велів пити. Гірше, коли до чарки прикладаються жінки. У нас, у Ніфарі, такий випадок трапився – повісилася шістнадцятирічна дівчина. Не стачило сил терпіти матір-п'яничку. Пробувала втекти з дому. Спершу жебракувала, потім хтось узяв у найми – полола город,

відпасувала череду. Жила у літній кухні. Внадився до неї син господаря – відвідував кожної ночі. Терпіла. Діватися було нікуди. Коли похолодало, повернулася додому. А тут ще гірше стало – справжнісіньке тобі пекло. У хаті завжди повно п'яних чоловіків, накурено, окремі залишаються з мамою на ночівлю. А серед ночі, коли уже протверезіють, до неї чіпляються – спати неможливо. Нічого іншого не могла надумати, як накласти на себе руки. Поховали... Похорон страшний був.

- У вас дівчина повісилася, а в нас хлопець не витримав. Також повісився, через матір-п'яничку, - додав Олександр Гайворонський. – І також в шістнадцять років. Суцільний суїцид.

Вечоріло. На місто спадали сірі сутінки. Але, схоже, столиця і не збиралася влаштуватися на спочинок. Натомість, місто ніби тільки оживало. На вулицях зріс потік автотранспорту, збільшилася кількість перехожих. Відтак у супермаркет люди заходили і виходили просто групами.

- Котра година? – поцікавився водій Саша.

- Двадцять перша, - Богдан Стоколос зиркнув на свого японського годинника.

- О-о-о, бачте, а в мене двадцята, - Сашко зняв годинник і почав підкручувати.

Деякий час сиділи мовчки. Близько опівночі потік на вулицях і тротуарах почав вщухати. Як не вдивлялися оперативники в обличчя пізніх перехожих, котрі з авоськами, а чи й так, з порожніми руками, шмигали до під'їзду, людей із зазначеними в орієнтуваннях ознак не було. На вхідних дверях був вмонтований кодовий замок і люди, перш ніж сховатися у проваллі під'їзду, зупинялися перед броньованими дверима, набирали код. За цей час оперативники мали можливість добре роздивитися. Але сьогодні всі були не ті, на кого чекали. З часом перехожих меншало, а згодом їх і зовсім не стало. Настала ніч. Згасли деякі ліхтарі. Однак оперативники не мали права не те, що на сон, а навіть склепити повіки.

- Я чув, ви одружилися, товаришу капітан, - Артем Осауленко звернувся до Богдана Стоколоса.

- Одружився, Артеме, одружився, - усміхнувся Стоколос. – На старість.

- Не шкодує, що вийшла заміж за міліціонера.

- А вона сама в міліції працює. Так що їй і звикати особливо нічого.

- А моя уже звикла. Я усе в розшуках та в розшуках. І днюю і ночью на тій клятій роботі. Та нічого, терпить.

- А що їм залишається робити. Така у нас служба, - солодко позіхнув Олександр Гайворонський.

Під ранок у салоні зробилося прохолодно. Богдан Стоколос вийшов з машини, зробив розминку, дивись, і ніби тепліше стало. Місто почало оживати. Вулицями промчали перші автівки, з'явилися перехожі, перші п'янички пішли похмелитися до супермаркету.

- Так, хлопці, дев'ята ранку, - озвався Олександр Гайворонський. – Час би й снідати.

- Сашо, візьми ось червінця та збігай до магазину, - Богдан Стоколос простягнув десять гривень. – Візьмеш хліба і, можливо, там кільки чи салаки.

Небавом Саша повернувся до салону. В одній руці він тримав круглу чорну хлібину, в іншій – кульок з кількою.

- Тут у мене в бардачку ще шматок сала завалаявся, є цибулина і сіль.

- Давайте спочатку цим поснідаємо, а сало буде на обід, - розпорядився Стоколос.

Нехитрий сніданок запили мінеральною водою. Схоже, ніби аж трохи зігрілися, потепліло на душі.

І знову – вся увага на під'їзд. Двері раз-по-раз відчиняються. Заходять і виходять якісь люди. Але тих, на яких вони чекають, немає. Певне, інтуїтивно відчули загрозу і десь причаїлися. А можливо, віднайшли іншу квартиру.

- Хлопці, анекдот! – вигукнув Артем Осауленко.

- Без бороди? – уточнив Гайворонський.

- Учора почув. М-да, - продовжував Артем, - жінка вмістила у газеті оголошення: „Шукаю чоловіка!” Наступного дня отримала сотню листів і у всіх один рядок: „Забирай мого!”

Богдан Стоколос усміхнувся, пригадав щось своє.

- У мене також свіженький, - додав Гайворонський. – Учора почув. „Доню, люди говорять, що ти спиш зі своїм нареченим?” „Люди вам, мамо, такого наговорять, ви їх більше слухайте. У них, якщо з ким переспиш, - так зразу й наречений”.

У боковій кишені куртки Богдана Стоколоса озвався мобільний телефон. На моніторі спалахнув номер підполковника Арсірія.

- Слухаю, товаришу підполковник! – коротко мовив Стоколос.

Арсірій, як і завше, був лаконічний:

- Як справи, товаришу капітан?

- Поки що нічого втішного, - розчаровано відповів Стоколос. – Одне слово, безрезультатно.

- Доповідайте мені кожні дві години.
- А у вас? – поцікавився Стоколос.
- Скажу по секрету: взяли чотирьох.

Богдан Стоколос поклав до кишені мобільний телефон. Раптом біля під'їзду з'явився кремезний чоловік із собакою.

- Ти бачиш, який! – усміхнувся Сашко, - не собака, а справжнісінький вовкодав. Цей будь-кого з ніг звалить.

- Чекайте-чекайте! – вигукнув Артем Осауленко. – А це не той, на кого ми чекаємо? Здається, дуже схожий на Рідкозубова.

Богдан Стоколос тепер уже не сумнівався: виходить, не лише йому так здалося. Не змовляючись, оперативники вийшли з машини. Кількома пружними кроками підійшли до власника собаки.

- Карний розшук! – Богдан Стоколос до очей незнайомця підніс посвідчення. – Прошу до машини! Тільки без фокусів.

Незнайомець і не збирався втікати. Він покійно зайшов до салону авто, дістав із кишені посвідчення:

- Дуже приємно мати справу з такими мобільними колегами. Майор міліції Свириденко.

Оперативники презирнулися: оце так влипли. Можна і на самого міністра натрапити.

- Вибачте, товаришу майоре, - мовив Богдан Стоколос. – Не досить часто, але подібне в нашій практиці трапляється.

- Та нічого, нічого, - миролюбиво усміхнувся майор. – З ким такого не буває.
- Даруйте, але все ж таки, до якої квартири ви збиралися зайти?
- До шістдесят дев'ятої.

Богдан Стоколос усміхнувся: це ж треба! Саме в шістдесят дев'ятій Рідкозубов винаймав квартиру.

- До коханки зібралися, товаришу майор?
- Якщо по совісті сказати, так.
- Вона здала квартиру. Не знаючи при цьому, здала бандитам. Ми саме чекаємо на них. Її ж самої вдома немає.

- Отакої! – здивувався майор. – А я ще й подумав: чому телефон не відповідає.

- Бажаю успіхів, товаришу майор. – Стоколос міцно потиснув на прощання руку. – Ще раз великодушно вибачте.

- І вам також успіхів! – майор відповів на потиск і пішов слідом за собакою.

Одні перехожі змінювали інших. Прямо перед машиною пройшли дві циганки. Тонкі, худорляві, чорняві. Одна тримала дитину на руках, інша вела за руку дівчинку років п'яти.

- Оце ще нація! Як я їх ненавиджу! – зле вигукнув Саша. – Гіршої нації уже й на світі немає. Недаремно Гітлер під час війни розстрілював.

- Сашо, так не можна говорити про всю націю, - заперечив Богдан Стоколос. – І серед них трапляються чесні й порядні люди.

- Робити не хочуть, тільки, якби красти, - продовжував Саша. – Приїжджаю раз до тьоті в село, а вона і скаржиться: звернулася до неї циганка переповити грудне немовля. Та дозволила. Коли зайшла до хати ще й води попросила. Тьотя пішла на кухню, дістала з холодильника квасу, пий, мовляв. Та переповила, напилася, подякувала і пішла. Другого дня тьотя виявила: пропало сто гривень. У серванті стояла кришталева ваза, а в ній гроші лежали.

- М-да, Саша, крадуть не тільки цигани, - додав Артем Осауленко. - Крадуть всі, і що погано лежить. Скільки їх нині розвелось!.. Лізуть у квартири то під виглядом працівників „соцзабезу”, то благодійних фондів. Вони і гроші нові вигадують і „порчу знімають”. Одурманені люди віддають всі гроші та коштовності, які тільки у них є.

- А у нашому селі ще такий випадок трапився, - мовив Саша. – Сімнадцятирічний молодик зґвалтував сімдесятилітню бабусю. А потім, аби та нікому не поскаржилася, ще й убив. Цього виявилось замало, позривав замки у хижі, заліз до скрині, вигріб, що старенька на смерть приготувала. І куди ми тільки йдемо...

- Ти, Сашо, хочеш сказати: куди дивляться суди, міліція і прокуратура, - розважливо мовив Стоколос. – Інколи і суди потрапляють у безглузде становище. Жінка подала заяву до суду на чоловіка-бешкетника. Суд його оштрафував. Платити ж довелося жінці – чоловік ніде не працював. Ось такі крайнощі і такі абсурди.

- Пора б і нам переобідати, - Саша відкрив бардачок, дістав шматок сала.

- Чекайте, я піду хліба і якоїсь там водички візьму, - додав Артем Осауленко.

Злегенька підкріпилися: хліб, сіль, сало, цибулінка. Запили мінералкою. На душі ніби аж полегшало. Богдан Стоколос зателефонував підполковнику Арсірію.

- Нічим не можу порадувати, товаришу підполковник. Як у воду канули.

- Ми ще двох узяли, - радо озвався Арсірій. - Значить, ваш час не настав.

Не могли ж вони крізь землю провалитися.

Оперативники терпляче чекали. За день тисячі людей змигнули перед очима. А бандитів не було. Під вечір нервова втома сповнила тіло. Все! Здається, більше сидіти не стає сил. Від безсоння щеміли очі. Стоколос рукою провів по шорсткому обличчю – час би й поголитися.

- Це вас, товаришу капітан, і дружина дома не впізнає, - усміхнувся Саша. – Ось ще з тиждень як посидимо.

- Ти, друже, язика прикуси! – нагримав Олександр Гайворонський.

- Не сваріться, хлопці. Я відчуваю: розв'язка має настати сьогодні. Якщо ні, то ніколи.

Настав вечір, другу ніч не змикали очей. Сидіти в автомашині було стомлююче – боліли ноги. По черзі виходили на вулицю, повільно прошкували тротуаром, знічев'я розглядали вітрини, боячись привернути увагу бандитів. І знову настав ранок.

Та ось біля супермаркету зупинилася іномарка. З неї вийшло двоє. Один – капловухий, в іншого навпаки – вуха відстовбурчені. Богдан Стоколос нараз весь напружився. Замоккли й Гайворонський з Осауленком. Вся їхня увага сконцентрувалася на цих двох. „Рідкозубов, ну достоту Рідкозубов, - розмірковував Стоколос, - не зводзячи погляду з міцно скроєної атлетичної фігури. – А он той, нижчий, певне, Рахман”.

- Сашо, - Богдан звернувся до водія, - ми зараз вийдемо з автівки, а ти припаркуй перед їхньою. Треба перегородити їм шлях, аби не втекли. Оперативники вийшли з салону. Схоже, їхні погляди ніби прикипіли до цих двох незнайомців. Ті, ні про що не підозрюючи, пішли у напрямку супермаркету. Стоколос, Осауленко і Гайворонський, розчинившись у натовпі, непомітно, назирці йшли за підозрюваними. Ось вони зупинилися біля полицки з горілчаними виробами. Один з них взяв пляшку коньяку, інший – коробку цукерок. „Певне, хазяйці за квартиру” , - подумав Стоколос, - резонно”.

Вийшли на подвір'я, спрямували ходу до іномарки.

- О-о-о, а це який телепень тут поставив машину! – вигукнув один з них.

- Ану забирайся звідси під три чорти! – інший гримнув на Сашу.

Оперативники нараз перегородили дорогу бандитам.

- Карний розшук! – Богдан Стоколос пред'явив посвідчення. – Прошу до машини.

Той, що високий, кинувся втікати. Гайворонський підставив ногу, бандит гепнувся на землю. Все інше було справою техніки – оперативники швидко і вправно зодягли наручники.

Богдан Стоколос натиснув кнопку на мобільнику:

- Товаришу підполковнику! Доповідаю: обидва бандити знешкоджені!

- Я радий за тебе, Богдан, і за всю вашу групу. Поздоровляю! Ми чекаємо на вас.

У салоні автівки першим оговтався довгов'язий:

- Братки, розійдемося по-доброму. За нами не заіржавіє – тридцять тисяч баксів.

- За скоєне відповідатимеш перед законом, – владно мовив Богдан Стоколос.

- Ну, тоді п'ятдесят тисяч... – додав миршавенький. – Тільки треба заїхати забрати.

Авто виїхало на міст імені Патона. Білосніжними лебедями змигнули новобудови Дарниці. Внизу стрімко ніс свої бурхливі води широкий Дніпро...

СМЕРТЬ НА КІНЧИКУ НОЖА

Валерій Берестовий прокинувся напрочуд рано. Чого, і сам достеменно не знав. Чи то розбудили його голоси надворі, чи лихий сон змусив розплющити повіки. Наснилося Валерію, буцім він своїм таксі летить у чорну безодню. В останній момент намагається натиснути на гальма, але вони не спрацьовують. Ще секунда, ще... Коли розплющив повіки, видиво зникло. „Тьху ти!” – сам до себе сплюнув. Серце невимовно калатало. Пішов на кухню, дістав з холодильника пляшку мінеральної, налив склянку. Вийшов на подвір'я, закурив цигарку. Ніби полегшало. Серце уже не тіпалося. Зайшов до опочивальні. Біля стіни мирно спала дружина. У дитячому ліжку, згорнувшись калачиком, у солодкому сні плинув син Артемка. Валерій підійшов, поправив ковдру, що з'їхала на бік і оголила плече. Син заплямкав вустами, перевернувся на інший бік і знову полинув у далеч безтурботного дитячого сну. Берестовий опустився на ліжку, кілька хвилин лежав незворушно в намаганні заснути, але сну не було. Знову підвівся, пішов на кухню, поставив чайник. Невдовзі він озався бурхливим шипінням. Валерій вимкнув конфорку, приготував каву без цукру. М'яка, пахуча рідина розливалася по тілу. На

душі нараз зробилося легко і приємно. Невідь-куди й подаленіла насторога. Збирався закурити, але передумав, цигарку розім'яв у попільничці. Зайшов до передпокою і почав зодягатися. Світла не вмикав, аби не розбудити дружину та сина. Носком черевика ненароком зачепився об табуретку, деренчливий звук пролунав кімнатою.

- Ти куди так рано? – спросоння озвалася дружина.
- Спи, ще рано, - стиха мовив Валерій і, застібаючи куртку, кинув на ходу:

зараз буду.

Першим тролейбусом дістався гаража, який містився на протилежному кінці міста. Завів автівку і поїхав у напрямку Центрального ринку. Колись тут розлягалось широке і привільне поле та наші пращури виявилися підприємливими ділками – облюбували місце для торгівлі. Набудували ларків і ларьочків, критих навісів, а з часом ринок облаштували цивілізованіше: набудували добротних цегляних павільйонів – м'ясних та молочних. Один час тут Берестовий підторгував усякими дрібничками, але бізнес по-справжньому не пішов. Валерій переключився на пасажироперевезення. Щодня була свіжа копійка.

Центральний ринок уже оживав, наповнювався людьми. З усіх кінців міста з кравчучками тяглися торговельники. Деякий час тому відкрили забиту і захаращену всіляким мотлохом вузьку вуличку, поставили опори, накрили згори від негоди. І стала вона невідомою. На ній розмістилися квітникарі міста. Схоже, сюди зійшлися квіти з усіх парників і палісадників Черняхівська. Пишно полум'яніли червоні тюльпани – їх літаками доставляли аж із самої Голландії. Валерій спрямував сюди свою ходу. Міжнародне жіноче свято 8 Березня квітникарі зустріли маєвом розквітлих бутонів. У металевих і капронових відрах і просто так у целофанових обгортках стояли тисячі букетів. Берестовий довго не торгувався. Молода, симпатична продавщиця з блакитними очима і круглим станом вибрала йому розкішний букет. Коли Валерій повернувся додому, дружина, зодягнена в барвистий халат, стояла біля кухонної плити і готувала сніданок – суп із курятини та смажену картоплю з солоними грибами – Валерій, крім усього, був затятим грибником.

- Щиро вітаю! – уста чоловіка розплилися в широкій усмішці. – Скажу банально, красиво говорити не вмію: щастя тобі, добра і міцного здоров'я.

Берестовий подав букет, а з бокової кишені вийняв упаковку французьких парфумів.

- Нічого, як ти кажеш, хоч і банально, проте щиро й від душі, - Марися обдала ніжним поцілунком шорстку чоловікову щоку. – А я оце стою і думаю: ну куди ти так рано поїхав? Тепер усе стало на своє місце. Гаразд, - мовила небавом, - поки ти поголишся, довариться суп. Будеш снідати.

Нараз дружині чомусь зробилося сумно і боляче на душі. Святковий настрій розчинився, немов ранковий туман. Ось уже кілька років поспіль її Валерій займався перевезенням пасажирів. Як він сам висловлювався, „ганяв граків”. Кожного разу затримувався допізна. Марися була сама не своя. Починала хвилюватися за чоловіка. Вклавши сина спати, вимикала телевізор, а сама, обгорнувшись картатим пледом, вмощувалась у м'якому фотелі. Гострий задумливий погляд посилала кудись у куток і втупившись в одну цяточку, сиділа незмигнуто, доки не прочиняться двері і не впусять до оселі Валеру. Підстави для хвилювань були не даремні. Зараз, мовляв, такий народ пішов: то наркомани, то п'яниці, то просто бандюгани. Вони за копійчку ладні і батечка рідного зі світу зжити! Так і норовлять, аби вбити власника авто, заволодіти машиною, а згодом розібрати на частини й продати. Свої думки Марися не раз висловлювала чоловікові.

- Та не переймайся ти так дуже, - лагідно опускав на плечі руки. – Я не з полохливого десятка. Ось моя зброя, - дістав із кишені газового балончика. – Нехай тільки хто спробує напасти. У мене в кабіні ще й моніровка припасена.

- Та воно то так, - погоджувалася Марися, - але як нападе несподівано, не встигнеш і оком моргнути.

- За цей час я їх достеменно вивчив. Знаю: хто, як і чим дихає. Не переймайся. Я вже битий!

- Коли повернешся? Треба ж нам свято відзначити. Посидимо по-людськи, поговоримо. Та вже й синок за батьком занудьгував. Все питає, коли тато додому приїде.

Чоловік зиркнув на годинник:

- Годині о шостій. Е-е, ні! О сьомій вже достеменно!

Валерій Берестовий – середнього зросту, кременний, очі темно-карі. Зодягався по-спортивному: кофта світло-синього кольору, тільняшка з синіми поперечними смугами, сині спортивні штани з червоними вставками, на ногах – коричневі кросівки. Влітку, коли роздягався, на грудях праворуч виднілося татуювання у вигляді патрона, шрам на лівій ключиці – оперували в армії. Строкову службу Валерій проходив у прикордонних військах. Та одного сонячного

дня в частину прибула група високих чинів. Відібрали найдужчих, кремезних хлопців. Посадили на вертольот і відправили до Ташкента. Тут кілька тижнів молоді солдати проходили перепідготовку, а потім їх відрядили до Афганістану. Одразу ж Валерій потрапив до самісінького пекла, - прийняв „бойове хрещення”. Немилосердна спека. Яскраво-сліпуче сонце схоже на велетенську розжарену пательню. Ти йдеш по гарячому піску, а довкруг ніг звиваються отруйні змії і повзають скорпіони, кожен укус яких – смертельний. У перший же день їх обстріляли душмани. Валерій спершу розгубився, та згодом оволодів ситуацією. Служив Берестовий стрілком кулемета ПКС в десантно-штурмовій групі. Хлопці-десантники здійснювали операції зі знищення душманів, робили вилазки, аби не допустити бандитські формування до державного кордону. Єдиною втіхою і розрадою були листи від батьків і Марисі. Та жодного разу в листах він не згадував про Афган. Писав. служба, мовляв, проходить у Ташкенті, годують смачно. Погода стоїть чудова – тепло, сонячно. Признався Марисі, де служив, уже, коли одружилися.”А моя душа й чула: щось не те”, - зізналася вона...

Коли Валерій вийшов на лінію, вулицями міста вже навперебій мчали таксі. Своє авто пригальмував неподалік зупинки „Музична фабрика” у районі приватного сектора. Навкруги виструнчилися одноповерхові дерев’яні будиночки. Пасажирів не було. Розгорнув свіжий номер газети. Мало не на всю першу сторінку світлина - мати з немовлям і кілька рядків про свято, потім всіляка бульварщина: бійки. крадіжки, вбивства, секс, судова хроніка. Раптом у віконце автомашини постукали. Валерій підвів очі. Перед ним стояв молодий чоловік середнього зросту, худорлявий. Волосся чорне, очі зелені. Зодягнений у чорну з шкірзамінника зимову куртку, на голові темно-синя в’язана шапка з білим малюнком.

- До пологового будинку підкинете?
- А чому б і ні. Звичайно! Куди під’їжджати?
- Музична, 43, - показав рукою на жовто-блакитний будинок.
- Біжи за своєю половинкою! – Валерій дав задній хід у напрямку будинку.

Розповніла молода жінка ледь втиснулася на заднє сидіння. Вона стогнала і зойкала.

- У нас телефону немає, - виправдовувався молодий чоловік, - хотів зателефонувати з таксофона, а там хулігани трубку відрізали. Мобіллка розрядилася. Та й коли та „швидка” приїде. Хоч би в дорозі не розродилася.

- Не розродиться, - заспокоїв Берестовий, - все буде в нормі. Не переймайтеся.

Схоже, слова таксиста заспокійливо подіяли на жінку. Вона перестала кричати і плакати, лише болісно, до крові закушувала розпечені вуста. До пологового будинку дісталися без пригод. А на зворотному шляху Берестовий доставив додому породіллю з сином та її батьком.

- Заходьте на чарчину, - ласкаво запрошували чоловік з дружиною.

- Не маю права, - Валерій розвів руками. – Я за кермом.

Потім Берестовий підвозив на залізничний вокзал якихось циган, натомість з вокзалу до психоневрологічної лікарні доставив молодих людей, які приїхали провідати дідуся. Лікарня містилася далеко за містом, на околиці березового гаю. Валерій протягом дня возив старих і молодих, чоловіків та жінок, тверезих і напідпитку. Подивився на годинник – шоста вечора. на зупинці „Музична фабрика” стояв молодий чоловік, зодягнений у чорну зі шкірзамінника куртку. З правого боку на куртці погляд Валерія виокремив оригінальний малюнок – білий павук з написом червоного кольору „Спайдер”. Ланцюжок на грудях розійшовся, виднівся чорний светр з білими смужками. Тонкий, довгов’язий, чорне волосся підстрижене, зелені очі, немов голкою пронизували наскрізь.

- Радянська Слобода. Скільки? – поцікавився.

- П’ятнадцять гривень.

- Поїхали! – пасажир відчинив дверцята і впав на заднє сидіння.

Водій увімкнув магнітофон. У салоні залунав шансон у виконанні Михайла Круга.

Пасажира звали Сергій Болотяний. Від нього настільки тхнуло перегаром, що Берестовий опустил віконце. Свіжий вітерець гайнув до салону. Болотяний ніде не працював. Кілька разів намагався влаштуватися на роботу, але ніде довго не затримувався. Жив за рахунок того, що десь щось вкраде, понесе на ринок та продасть. Днями Сергій підмовив рідного брата Максима та неповнолітнього приятеля Кирила піти на ферму приватного сільгоспприємства. Хлопці охоче погодилися. Вони проникли до приміщення корівника і викрали металеві решітки. Згодом вкрадене привезли на приймальний пункт. Грошей вистачило на кілька днів, а потім знову у кишенях свистів вітер. Сергій довго примірявся до власників приватних машин. „Хто нині грошовитий, так це таксисти – розмірковував на п’яну голову. – У них завжди живі гроші водяться”.

...За віконцем змигували вулиці нічного міста. У будинках і на стовпах яскраво горіли електричні вогні. На автостраді Черняхівськ-Славутич поблизу повороту на село, водій напівобернувся:

- Вам тут зупиняти?
- Якщо можна, в центр села. Там і розрахуємося.
- А чому ж не можна, - водій стенив плечима. – За ваші гроші доведемо туди, куди ви скажете.

Валерій уже збирався рушати, як раптом відчув: шию обпекло, немов вогнем. Він різко повернувся, аби ліктем правої руки захиститися, та удари один за одним сипалися то в обличчя, то в грудну клітку, то в передпліччя. Все ж Берестовому ціною неймовірних зусиль вдалося відчинити дверцята і вислизнути з салону авто.

II

- Алло, міліція?
- Черговий, старший лейтенант міліції Подоляко, слухає вас.
- Телефоную з мобільника. Я - житель Славутича – Іван Григорович Карпенко. Повертаюся додому. На трасі неподалік села Радянська Слобода стоїть таксі. На асфальті без ознак життя, лежить чоловік, певне, таксист. Я викликав швидку допомогу.

- Гаразд, - перебив його черговий. – Все зрозуміло. Зараз виїжджаємо.

На місце пригоди негайно виїхала бригада. До неї увійшли: підполковник Арсірій, старший інспектор карного розшуку Богдан Стоколос, експерт-криміналіст, старший лейтенант міліції Володимир Богатирьов, судмедексперт Григорій Лавріненко, прокурор-криміналіст обласної прокуратури Геннадій Шаховий. Зібрати їх не складало труднощів – всі вони чергували цього дня.

На узбіччі дороги стояв „Москвич” зеленого кольору. Яскравий сніп світла освітив номери – 617-03 ММ. На даху авто виднілася пластмасова шашечка з написом „Таксі”. Заднє скло автомобіля – тоноване, темного кольору. Дверцята були відчинені, на асфальті обличчям донизу лежав чоловік.

- Хто ж тебе, голубе, так „привітав”? - стривожено мовив судмедексперт і почав обстежувати пораненого.

- Він живий? – поцікавився Арсірій.

- Живий, але боюся: довго не протягне, - з сумом мовив Лавріненко. – Пульс на периферійних судинах не визначається. Тони серця вислуховуються погано.

Виражена кровотеча з рани в ділянці шиї. Дихання за типом „риб'ячого”. У правій половині шиї, в проекції верхньої третини грудинно-ключично-сонцевидного м'яза колота різана рана. Живіт на пальпацію не реагує.

- Експерт-криміналіст Володимир Богатирьов у цей час виконав кілька фотознімків. Неподалік стривоженим голосом озвалася „швидка”. Порівнявшись із міліцейським уазиком, вона зупинилася. Лікар - середніх років чоловік у білому халаті – зістрибнув на асфальт.

- Коли трапилось? – поцікавився він.

- Десь із півгодини тому, - відповів підполковник Арсірій.

Потерпілому негайно ввели ін'єкцію, поклали на носилки і занесли до швидкої медичної допомоги. За кілька секунд вона мчала у напрямку міста, залитого електричним світлом.

Експерти продовжили огляд місця події. Вилучили темно-синю в'язану шапочку, ніж, пачку цигарок, правий кросівок, гроші. Перерахували. Їх було 113 гривень. Обидва чохла з передніх сидінь автомобіля і задня частина салону була вкрита численними плямами речовини бурого кольору. На задньому сидінні лежав складаний ніжик. Заміряли – довжина 17 сантиметрів. Ручка та лезо були також вкриті речовиною бурого кольору. Такі ж плями виднілися і на килимку. З допомогою вати і бинтів експерт взяв зразки крові. Експерт-криміналіст достеменно знав: коли злочинці нервують, у них підвищується потовиділення. Залишені відбитки дуже жирні і на них налипає багато порошку. Аби позбутися надлишків і чітко побачити візерунки відбитків, експерт-криміналіст використав дуже ніжні пензлі. Старі, нечіткі сліди, які встигли поійнятися пилом, оглядав звичайнісінькою лупою – візерунки на пальцях не повторюються ні в кого.

- Кінологи, певне, прибудуть завтра вранці? – поцікавився Володимир Богатирьов.

- Так, - відповів Богдан Стоколос.

- Тоді ми для нашого четверолапого друга збережемо запахові сліди.

Володимир Богатирьов дістав стерильний шматочок матерії, на деякий час залишив на бильці сидіння, якого доторкнувся руками злочинець. Невзабарі він помістив його до спеціальної пробірки.

- Завтра наш четверолапий друг понюхає все це і обов'язково знайде правопорушника.

Потім експерт-криміналіст взяв гіпсований відбиток слідів взуття, ще про всяк випадок виконали кілька фотознімків.

Володимир Богатирьов свого часу закінчив Національну академію внутрішніх справ України і ось уже десять років працював у системі правоохоронних органів. Спочатку трудився у міському відділі внутрішніх справ, потім його, як одного з найкращих, запросили до обласного управління. Як сьогодні, пригадує свій перший виїзд. Весь день просидів у міськвідділі, а надвечір виїхали на місце пригоди. Це ж треба було отакому статися! Бомж-„афганець” зарізав сімдесятирічну бабусю, котра жила на околиці Черняхівська і якій не раз допомагав по господарству. Самій важко було поратися, отож і запросила бомжа Миколу, з яким чисто випадково познайомилася на залізничному вокзалі. За роботу винагорода була одна – тарілка супу і склянка горілки. Вбивцю знайшли через тиждень аж у Ніфарі. На допиті твердив: прийшов похмелитися, а баба Марія сказала: ”Випивки немає!” Тоді він узяв ніж і зарізав бабусю. Як це зробив і сам не може втямити. Прийшов до певності тоді, коли побачив – баба Марія лежить у калюжі крові.

III

- Отже, Богдане, які твої версії? – начальник карного розшуку обласного управління внутрішніх справ підполковник Арсірій першим порушив мовчанку.

- Я, товаришу підполковнику, вважаю: злочин могла скоїти особа, раніше засуджена за аналогічні вчинки. Можливо, вона мешкає у Радянській Слободі, Киїнці, Старому Білоусі, в самому Черняхівську чи в прилеглих пунктах. На моє тверде переконання – вбивство – справа рук того, хто зловживає спиртним або наркотиками, ніде не працює і не має джерела постійного прибутку. Можливі й інші варіанти, - Богдан Стоколос на якусь мить задумався, - злочин могли скоїти особи з числа знайомих потерпілого Берестового, скажімо, через неприязні стосунки, які склалися між ними раніше. Його могли вчинити й пасажири за браком коштів за розрахунок за проїзд.

- Оце воно, Богдане, швидше за все так і було, - злегенька підвівся з місця Арсірій. – Грошей не було, та ще, певне, й таксиста хотів обібрати. У кого ж, як не в них, водяться гроші. Будемо працювати у цьому напрямкові.

- Я планую провести оперативно-розшукові заходи, аби встановити людей, які могли бачити та описати особу чоловіка, який сідав до салону потерпілого, оперативним шляхом перевірити на причетність до скоєння злочину осіб, які раніше були засуджені за аналогічні злочини та тих, які перебувають на

спецобліку. Треба буде допитати свідків, призначити та провести судово-медичну експертизу, а також дактолоскопічну, трасологічну і криміналістичну.

На столі підполковника Арсірія пролунав телефонний дзвінок.

- Слухаю. Так-так. Гаразд, зараз будемо, - Арсірій поклав трубку на важелі. - Телефонують кінологи. Просять за ними заїхати.

... Перед Богданом Стоколосом вирости громіздкі двері з суворим офіційним написом: „Стороннім вхід заборонено”. З подвір'я, облямованого високим парканом, долинав собачий гавкіт, так ніби вони когось роздирали на шматочки. Стоколос натиснув чорну кнопку дзвінка.

- Заходьте! – двері відчинив молодший лейтенант, старший інспектор-кінолог обласного управління внутрішніх справ Микола Семененко.

- О-о-о, та тут справжнє звірине господарство, - усміхнувся Стоколос.

У решітчатих вольєрах голосно гавкали собаки. На металеву решітку лапами стрибала Тада, гнівно світилися очі Марса, гучним голосом озивався Акбар. Тільки Джек мовчки і байдуже дивився на Богдана.

- Це спокійний пес, - пояснив Семененко.

Серед собачого гавкання Стоколос наслухав вовче завивання.

- Ти бач, у вас і вовки водяться!

- А є, - охоче продовжив розмову старший інспектор-кінолог. – Це семимісячний вовк. Знайшли його у Вороньках Бобровицького району. Ми всі покладаємо на нього великі надії: сірий ще скаже своє слово.

Семененко розповів: вовк уже тренується з іншими собаками, вправно збігає з дво metroвої драбини. От шкода – ще залізити не вміє. У нього добре розвинутий нюх. Вовка вже „знайомили” з містом, навіть возили в тролейбусі. Щоправда, така поїздка не принесла сірому особливого задоволення. Він боязко дивився на людей і щільно горнувся до господаря.

- Сьогодні з нами на завдання поїде Акбар, - мовив Семененко. – Це не пес, а справжнісіньке диво.

І знову Семененко розповідав, а Стоколос немигно слухав.

...У Носівському районі злодії обікрали магазин. На місці події з'ясувалося: грабіжники з краденими речами втекли на легковій автомашині. Невзабарі з Вертіївського поста ДАІ повідомили: кілька хвилин тому на шаленій швидкості пролетіли „Жигулі”. На вимогу автоінспектора зупинитися автомашини збільшила швидкість. Сумніву не було – вони!

Неподалік від села Шевченкове Борзнянського району оперативники виявили кинуту злочинцями автівку. Ще віддавав теплом і старий одяг, який вони замінили на крадений. Тоді на допомогу прийшов Акбар. Собака, вловивши запах, крутнув хвостом і, повернувшись у протилежний бік, пішов по сліду – оперативники ледь встигали за ним. Подолавши дванадцять кілометрів, Акбар прийшов спочатку у Малу Загорівку, а потім – на автобусну зупинку Великої Загорівки. Місцеві жителі повідомили: троє невідомих автобусом виїхали до Борзни. Їх вразило те, що двоє були у літньому одязі, хоч надворі тріщав мороз.

Невдовзі з Борзнянського райвідділу внутрішніх справ надійшла звістка – троє злочинців затримано. Але з ними був четвертий. Де він? І знову слід взяв Акбар. Він привів оперативників до скирти соломи, де заховався останній. Отже, всі четверо були затримані. Як потім виявилось, усі вони раніше були не в ладах із законом. На їхній совісті було багато магазинних крадіжок в Івано-Франківській, Тернопільській та Житомирській областях.

Міністр внутрішніх справ України за вдало проведену операцію поздоровив усю оперативну групу. Смачними обідами преміювали і Акбара. У його послужному списку найбільше нагород, завойованих на обласних і всеукраїнських змаганнях, чотири жетони I ступеня, три – другого, одна срібна і дві малі золоті медалі Федерації службового собаківництва України.

...Автострада була вільна і чиста, мов паперовий аркуш.

- Ось тут і трапилася трагедія, - Богдан Стоколос показав на порожній куш, що одиноко бовванів серед придорожного степу.

- Акбар, друже, пішли! – наказав Семененко.

Пес по слідах, пішов у напрямку населеного пункту. Зрештою, присів на задні лапки, обдивився довкола, принохуючись до ледь лише йому вловимих запахів, знову пустився в дорогу. Кінолог не зводив погляду з Акбара. Слідом прямував і Богдан Стоколос. Невдовзі вони увійшли до села. Попетлявши звивистою сільською вуличкою, пес тицьнувся писком об дощаний давно нефарбований паркан, присів на задні лапки, висолопив червонястого язика. Так тривало кілька секунд.

- Ось ми, нарешті, і знайшли злочинця, - полегшено зітхнув Семененко.

Богдан Стоколос вже хотів було братися за ручку хвіртки, як пес, опустил свою кудлату голову і, принохуючись, знову кинувся в дорогу. Він проминув кілька осель, зрештою, підійшов до однієї з них, зупинився, заскулив, а потім кігтями почав шкребти замерзлу землю.

- Цього разу Акбар уже достеменно не помилився, - усміхнувся Семененко. - Я гарантую на сто відсотків.

- Егей, вдома є хто? – вигукнув Богдан Стоколос.

Розсохлі, пофарбовані зеленою фарбою двері, які давно вже почали облуплюватися, прочинилися і на подвір'я вийшов стрункий русявий юнак у зеленій куртці і кепці.

- Доброго дня - чемно привітався Стоколос. – Вдома, крім вас, ще хтось є?

- Немає нікого. Всі в бігах. Батьки на роботі, сестричка пішла до школи.

- І все ж дозвольте нам зайти, - мовив Семененко.

Першим до двору забіг Акбар. Забачивши собаку, юнак злегенька стрепенувся.

- Не бійтеся. Вона не кусається, - усміхнувся Семененко. – Це добра собака.

- Міліція. Карний розшук. – Богдан Стоколос пред'явив посвідчення.

- Якщо вдома немає нікого, вам доведеться відповісти на кілька наших запитань.

IV

- Прізвище, ім'я та по батькові, – Богдан Стоколос ближче підсунув папери.

- Прізвище Болотяний. Звати Євген, а по батькові Анатолійович.

- Місце і рік народження.

- Село Льгів Черняхівського району. 19 липня 1978 року.

- З ким ви проживаєте?

- Мешкаю з батьками Анатолієм Леонідовичем та Світлою Олександрівною, братом-близнюком Сергієм Анатолійовичем.

- Скажіть, де вони працюють?

- Батько трудиться в Черняхівську, в якійсь будівельній організації, мати прибирає на ринку в Славутичі, брат не працює ніде. М-да, я ще не сказав. З нами живе сестра Ніна. Вона навчається у восьмому класі Михайло-Коцюбинської середньої школи, а також живе співмешканка Сергія Ірина Коваленко.

- Звідки вона?

- Сама з Славутича. Там мешкають її батьки. Вдома у неї я ніколи не був і точної адреси сказати не можу. Ірині десь років шістнадцять, е ні, уже сімнадцять. Вісімнадцятий пішов. Навчається в ліцеї, там же у Славутичі.

- Вона що, кожного дня їздить у Славутич?

- Так, електричкою. Та останнім часом оголосили карантин, навчання відмінили, Іра весь час перебувала в нас, вдома. Правда, один раз їздили до неї, в Славутич. Як там вони проводили свій час, не знаю, не цікавився. Я шостого березня з мамою їздив до районного суду – там слухається справа про дорожньо-транспортну пригоду, у ній я виступаю потерпілим. Вдома залишилися всі наші рідні, а також Ірина. Повернулися о шостій вечора. Батько сказав: Сергій забрав із дому материні гроші – 300 гривень і пішов кудись з Іриною. Після цього додому не заявлялися, де були – не знаю. Ми подумали: вони поїхали до Ірини в Славутич.

- Де ви були восьмого березня – у вечірній час?

- Я ходив гуляти на автобусну зупинку, там кожного вечора збирається молодь села. Пробув до десятої вечора, а потім повернувся додому, одразу ліг спати. Уранці, 10 березня, так десь о пів на десяту прийшла моя тітка Тетяна Брей, вона проживає у нашому селі.

- Ви можете зазначити точну адресу?

- Де живе знаю, а ось як та вулиця називається і номер будинку не пам'ятаю.

- Про що ви з нею говорили?

- Вона сказала: бачила в селі Сергія та Ірину. Та, углядевши її, вони почали ховатися за будівлю школи. Я одразу осідлав велосипед і поїхав до клубу. Дійсно, неподалік нього прогулювалися Сергій з Іриною.

- Ви не помітили чогось особливого?

- Та чому ж? Мені кинулося в очі: куртка Сергія була заляпана червоною речовиною, схожою на кров. Кров була спереду – зліва і справа. Але де була більше – не пам'ятаю. Я ще звернув увагу: кров зтирали. Куртка була розстебнута і на светрі також виднілися кров'яні плями.

- У чому був зодягнений Сергій?

- У чорній куртці з шкірзамінника, спортивних штанях чорного кольору. По боках по всій довжині висіли „блискавки”. Кров була на правій штанині спереду, її також зтирали. Кепки на голові не було, хоча у холодну пору він завжди її носив.

- Ви не пам'ятаєте, яка в нього була шапочка?

- Пам'ятаю, звісно. Він носив темно-синю в'язану шапку з білим малюнком.

- Вам не вдалося помітити слідів подряпин?

- На обличчі Сергія виднілися червонясті сліди, які швидше за все, були схожі на подряпини від нігтів. На обличчі Ірини я чогось особливого не помітив. На одязі також.

- Сергій вам нічого не розповідав?

- Забачивши брата у такому вигляді, я поцікавився, мовляв, що ж трапилось? Сергій розповів, у Черняхівську сів до автомашини „таксі”, доїхав до повороту на село Радянська Слобода. Розрахуватися було нічим і він зарізав таксиста.

- Як вела при цій розмові Ірина?

- Стояла поряд і мовчки слухала. Подиву не було – я зрозумів: вона про це вже знала. Я поцікавився, що відтепер він буде робити. Сергій відповів: буду переховуватися. Я так розгубився – не знав, що їм і сказати. У такому стані пішов додому.

- Я вам зараз покажу знімок ножа. Скажіть, чи не бачили ви такого ножа в руках Сергія? – Богдан Стоколос дістав з теки фотокартку.

- Так, це ніж мого брата, - охоче відгукнувся Євген. Я не те, що бачив його у руках Сергія, а й тримав у власних руках. Сергій мені зізнався, що в автомобілі таксиста він кинув ніж, загубив в'язану шапочку і пачку цигарок. Також сказав, що з бардачка автомашини забрав гроші, скільки, брехати не буду – так десь гривень п'ятсот. Я порадив йому піти до міліції і зізнатися у скоєному. Та Сергій був іншої думки. Після цього наші шляхи розійшлися. Сергій з Іриною пішли на електричку. Вони збиралися їхати до Славутича.

Ліва рука Євгена утримувалася на підвісі. Богдан Стоколос пильно подивився і запитав:

- Це вже не для протоколу. Що у вас з рукою?

- Та що, - сумно зітхнув Євген. – Все вийшло по дурості. З сусідом вирішили покататися на його мікроавтобусі. Я сів на переднє сидіння. А перед цим водій перекинув чарку. Та, мабуть, і не одну. Запраглося йому похвалитися перед нами, мовляв, яка у нього класна автівка, розвинув швидкість. Раптом попереду з'явився крутий поворот, сусід нараз розгубився. Автомашини залетіла на пагорб, розтрощила паркан і врізалася в металеву огорожу сусідньої садиби. Удар був настільки сильний – машину розвернуло і вона покотилася у городи, там працювали люди.

- Ніхто не загинув?

- На щастя, переднє колесо потрапило у виїмку і машина зупинилася. Моє ліве плече наскрізь прохромилася жердина з тину – позаду вона стирчала на півтора метра і спереду так метрів на три-чотири. Жердину практично витягти було неможливо, її відпиляли ножівкою, а шматок, так завдовжки з півметра залишили в

плечі. В обласній лікарні видалили осколки. Лікувався і в Києві. Столичний лікар сказав, аби не викинули уламки плечової кістки, - можна було б частково відновити. Ну...вставити на її місце імплантант. Але для цього, - Євген сумно зітхнув, - потрібні гроші. Великі гроші. Але де їх узяти? Мама з татом почали, було, збирати, та Сергій вкрав...

V

Цього дня Богдан Стоколос із самісінького ранку проводив допити. Зустрівся з дружиною потерпілого – Марисею Миколаївною Берестовою. Перед ним сиділа пригнічена, вбита горем жінка. Та вже з перших слів розмови встиг заперітити: сильна і самобутня особистість, прагматичний і холодний розум. Такі ніколи й нічого не прощають. Богдан був більше, ніж упевнений: цей злочин Марися ніколи не простить убивці. Та, власне, як можна викреслити з пам'яті людину, котру кохала, розуміла і тонко відчувала.

- Мій чоловік Валерій Іванович останнім часом займався приватним таксуванням на автомобілі „Москвич”, державний номер 617-03 ММ. Восьмого березня їздив по місту, возив пасажирів. Приблизно о шостій вечора я з ним розмовляла по мобільному телефону, а за годину знову зателефонувала повторно, та слухавку ніхто не брав. Тому я вирішила вийти на зупинку громадського транспорту „Музична фабрика”. Валера завжди на цьому місці таксував. Гадала побачити його тут і поцікавитися, чому не відповідає, однак на зупинці нікого не було. Коли поверталася додому, в сумочці обізався мобільник. Якась незнайома жінка телефонувала з мобільного мого чоловіка. Вона просила, аби я швидше їхала до міської лікарні № 2, оскільки мого чоловіка поранено і він перебуває в лікарні. Я так і зробила. Зателефонувала своєму знайомому і ми автівкою поїхали до лікарні. Тут від медичного персоналу дізналися: чоловік помер. Сьогодні вранці зателефонував мені його колега Олександр Васильченко. Він бачив Валеру о шостій вечора.

Олександр Федорович Васильченко – худорлявий. Зняв замшевого кашкета, пригладив русяве волосся. З-під густих брів на Стоколоса дивилися насторожені сірі очі. Поклав на коліна вузлуваті руки. На лівій руці Стоколос помітив татування у вигляді букви „В”.

- З 1990 року я працюю приватним таксистом, - Олександр Федорович злегенька шепелявив, у верхній щелепі Стоколос помітив відсутні два передні зуби. – Моя стоянка знаходиться біля зупинки громадського транспорту „Музична фабрика”. Років уже два, а може, трохи й більше на цій зупинці працював зі мною

Валера Берестовий. Восьмого березня о шостій вечора я підїхав на зупинку „Музична фабрика”, на якій стояв Берестовий. Тільки ми перекинулися словом, як до них підійшов молодий чоловік. Він поцікавився, скільки коштуватиме поїздка до Радянської Слободи. Валера сказав, що до початку села доведе за 15 гривень. Молодий чоловік погодився і сказав: „Поїхали!” Валера сів за кермо свого автомобіля. Пасажир обійшов його і сів на заднє сидіння. Після цього вони поїхали у напрямку виїзду з міста. Більше його я не бачив.

- Ви б не з могли охарактеризувати пасажера, який він був із себе?

- Та чому? Запам’ятався добре. Такий високий собою, а погляд ніби вогнем обпікав. Зодягнений у темно-синю куртку зі шкірзамінника, на правому боці щось намальовано, але був вечір і я добре не роздивився. Запам’ятався на грудях чорний светр з білими смужками. Того ж вечора о пів на десяту зателефонував мій приятель-таксист по мобільнику і сказав, підрізали таксиста, який стояв на зупинці „Музична фабрика”. Я так і подумав: це – Валера!

- Якраз на свято було. Приблизно о сьомій вечора, - мовила свідок пригоди Тетяна Черногуз, - я разом зі своїми друзями мікроавтобусом поверталися з відпочинку з Михайло-Коцюбинська. За кермом був мій знайомий Олег. У салоні автомобіля сиділа одразу за ним. Наче аж трішки задрімала. Раптом Олег зупинив автомобіль, вийшов з салону і почав розмовляти з незнайомим чоловіком. При світлі фар побачила: незнайомиць був весь у крові, тримався рукою за шию. Я також вийшла з мікроавтобуса. Потерпілий щось говорив, але, що саме – не пам’ятаю: була дуже налякана. На протилежному боці автостради стояв автомобіль „таксі”. Потім чоловік впав на дорогу, але встиг сказати, що вдома у нього син і дружина. По мобільному ми негайно викликали міліцію і швидко допомогу. Серед нашої компанії був лікар. Він намагався надати першу медичну допомогу. На наше запитання, хто з ним таке зробив, чоловік сказав, що таке вчинив молодий хлопець, який побіг у напрямку села Радянська Слобода.

VI

Координаційну нараду за участю всіх служб проводив начальник обласного управління внутрішніх справ генерал Іван Горносталь. Він ще раз коротенько охарактеризував злочин, який трапився у святковий день – 8 Березня.

- Нам не складало особливих труднощів встановити ім’я вбивці – це житель села Льгів Черняхівського району Сергій Болотяний, - мовив генерал і продовжив, - на жаль, взяти поки що не вдалося, злочинець розгулює на волі. Спочатку разом

зі своєю співмешканкою втік до Славутича, де переховувався певний час, а потім вони удвох виїхали до Сміли Черкаської області. Буквально зараз, - генерал кинув погляд на годинника, - точніше, хвилин через десять, група із захоплення зловмисника виїжджає до Сміли. Термін відрядження – не визначений. Скільки пробудете часу, - генерал підняв догори вказівний палець, один Бог знає. Запасіться продуктами , візьміть із собою гроші. Командировочні отримаєте по приїзду – зараз бухгалтерія не працює. Словом, щасливої дороги і без злочинця не повертайтеся!

До оперативної групи із затримання вбивці, яку очолив Богдан Стоколос, увійшли заступник міського прокурора Василь Омеляненко, начальник слідчого відділу міського управління Микола Козаченко та інспектор карного розшуку з міського управління Віктор Народний. Віктор був наймолодший серед групи. Трохи вище середнього зросту, міцної статури, вольовий рішучий. Схоже, був народжений для служби в міліції. Службу в органах вибрав не випадково – батько кадровий військовий. А ще масла у вогонь підлив старший приятель, який після одинадцятирічки вступив до міліцейського училища. Віктор твердо вирішив: бути і йому правоохоронцем. Спочатку пройшов стаціонарне навчання в Київському училищі міліції з спеціальності карний розшук, а потім заочно підвищував фах у Національній академії внутрішніх справ України. Вже не один рік працював у відділі злочин проти особи. Спочатку рядовим, потім очолив цей відділ. Розслідував убивства, зґвалтування, тяжкі тілесні пошкодження. Таке відрядження, та ще в іншу область, у його міліцейській практиці було вперше.

Мікроавтобусом „Фольксваген”, який люб’язно надали працівники обласної державної автоінспекції, виїхали з Черняхівська о десятій вечора. Спочатку пригадували всілякі курйозні історії з міліцейської практики, жартували, сипали анекдоти, особливо мастак на них був Віктор Народний. Водій Вася пильно стежив за дорогою. Ранком прибули в Черкаси, встановили зв’язок з обласним управлінням внутрішніх справ. І знову – в дорогу. Через дві години дісталися Сміли. Спершу завітали до районного відділення внутрішніх справ, доповіли про приїзд, ознайомили з обставинами справи. Начальник райвідділу полковник Горяйнов виділив на підмогу двох досвідчених оперативників. Крім зовнішніх прикмет, мали таку інформацію: у співмешканки вбивці у Смілі проживала тітка, яка працювала в магазині з продажу мобільних телефонів.

Невдовзі оперативники прибули до крамниці, розташованої в двокімнатній квартирі п’ятиповерхівки. Оселю свого часу викупили і переобладнали під

магазин. Богдан Стоколос пішов у розвідку. Прямокутна кімната: на стендах під склом мобільники, в кутку – стіл і два крісла. У приміщенні були два продавці – молода світловолоса дівчина ходила по залу, трохи старша, чорнява сиділа за касою. „Певне, це і є тітка співмешканки”. Перед тим, як зайти до крамниці, Богдан вимкнув мобільник.

- Вибачте, будь ласка - звернувся до старшої продавщиці. – Щось у мене трапилося з телефоном. А я, соромно й зізнатися, невеликий спеціаліст у цій галузі. Ви не змогли б мені допомогти?

- А чому б і ні, - усміхнулася продавщиця. – Давайте сюди вашу мобілку.

Вона взяла до рук телефон Богдана, наманікюреними пальцями натиснула кілька кнопок.

- Він у вас просто вимкнувся, - мовила мелодійним голосом. – Певне, десь притисли. Та ми зараз його увімкнемо. Продавщиця знову натиснула кнопку, спалахнув екран.

- О-о-о, чудово! – вигукнув Стоколос. – Та ви справжня чарівниця. – Що з мене?

- Спасибі.

- Оце й усе?

- Оце й усе, - продавщиця чарівною посмішкою окинула Богдана.

- Красно дякую. Ви мені дуже допомогли.

- Я бачу, ви не місцевий?

-Так.

- Звідкілясь приїхали?

- З Черкас. У тьоті гостюю.

- Тоді гарного відпочинку.

Припаркувавшись неподалік магазину під крилатою вербою, „Фольксваген” простояв цілісінький день. Оперативники не зводили очей з вхідних дверей. Спочатку пильнували всі разом, зрештою, вирішили вартувати по черзі. Тут же поснідали тим, хто що з дому взяв, пообідали і повечеряли. Богдан Стоколос дістав з валізи дволітровий термос з кавою і тільки почав розливати, як забачили: на вулиці у напрямку магазину прошкує підозріла парочка – молодий юнак у куртці зі шкірзамінника, спортивних штанях червоного кольору, з „блискавками” по боках. На голові лежала темно-синя в’язана шапочка з білим малюнком. Дівчина була у вишневій куртці, без головного убору і обшмульганих джинсах.

- Братці! – вигукнув Віктор Народний. – Здається вони.

Усі кинули погляд на віконце і принишкли. Сумніву не було – йшли саме ті, на яких вони очікуючи, день просиділи в засідці.

Як тільки молода парочка зникла за дверима, оперативники кинулися до магазину. Їх тут аж ніяк не чекали. Стіл був заставлений стравами і напоями. „Певно, в тьоті день народження”, подумав Микола Козаченко. Підозрюваний тримав у руках склянку з рідиною, певно, збирався виголошувати тост. Першим біля нього опинився Віктор Народний. Він застосував один з прийомів рукопашного бою і злочинець випростався на підлозі. Все це трапилось так блискавично, що Сергій Болотняний не міг зрозуміти, що ж врешті з ним трапилось.

- Спокійно! - наказав Богдан Стоколос. – Ми з Черняхівська.

- Руки за спину!

Продавщиця, яка вранці ремонтувала мобілку Богданові, була явно спантеличена і розгублена:

- Він що, бандит?

- Так. Ви не помилилися, - усміхнувся Богдан.

- Хто б міг подумати? – зітхнула молодша.

Поряд з убивцею стояла і розгублена співмешканка – Ірина Коваленко.

Оперативники завели до машини бандита, зачинили двері, самі ж збилися в тісне коло.

- Ну, спасибі вам, друзі! – мовив Богдан Стоколос і по черзі потиснув руки.

- Чекайте, - додав Василь Омеляненко. Відчинив дверцята і вийняв з салона валізу. Дістав пляшку коньяку, відкоркував, розлив по стаканах:

- За знайомство і за вдало проведену операцію!

- Будьмо! – вигукнули всі в унісон.

- Товаришу підполковнику, завдання виконано: злочинця доставлено до Черняхівська, зараз перебуває у слідчому ізоляторі, - мовив Стоколос, як тільки переступив поріг.

Арсирій кинув поглядом на стілець. Богдан Стоколос вийняв з-за столу стілець, сів, немов школяр, поклав на стіл руки. Краєчком ока запримітив: Арсірій чимось занепокоєний, буцім, намагається щось сказати, та все стримує. Такого з ним ніколи ще не було.

Богдан коротко і стисло розповів, як злочинця доставили до Черняхівська. Арсірій уважно, не перебиваючи, слухав, зрештою, підвівся, нараз став уважно-серйозним, зрештою, мовив:

- Мужній, Богдане. Щойно зателефонували з твого рідного села – померла мама. Я вже мав розмову з генералом. Горностаць дає тобі три дні відгулів. – Виділяємо машину, вона тебе доставить прямісінько до села. Водночас висловлюємо наші глибокі співчуття.

Богдан Стоколос нараз зблід, обличчя набрало жовтуватого відтінку, плечі зрадливо затремтіли. Сидів з хвилинку незворушно, зрештою, підвівся, стримано мовив:

- Дякую, товаришу підполковник.

Зайшов до експертно-криміналістичного центру, повідав дружині:

- О, Боже! – вигукнула Ольга. – Як тільки шкода. Я всього ж раз і бачила. Ну це ж треба таке: збиралися провідати.

- Головне, ніколи не хворіла і ні на що не скаржилася. Якщо й вживала пігулки, то лишень від головних болей, - стримуючи сльози, мовив Богдан. – Втім, проти природи нічого не вдієш. Вісімдесят п'ять цієї зими стукнуло.

Ольга також відпросилася з роботи. Пішли на ринок, купили продукти, придбали вінок. По полудні все це завантажили в автомашину і рушили в дорогу. Сонце розігнало хмари, натомість світило щедро і яскраво. Весна все повновладнішою господинею входила у свої права. Асфальтована магістраль звільнилася від снігу, на шляху подекуди зустрічалися маленькі виїмки, виповнені по вінця свіжоталою водою. Сріблясті бризки з шаленою швидкістю розліталися у всебіч, інколи навіть потрапляли в переднє скло, на що водій Сашко одразу вмикав дворники. З кожною хвилиною під колесами новенького „Мерседеса” танув шлях. Та ось перед зором Богдана з'явилися контури села – стрімкі ясени, дахи будівель, димарі, немов вартові. Серед оголеного яблуневого саду забіліла хата Максима Новака, вийшла на околицю чепурна оселя Марії Лутченко. Дорога до села давно не ремонтувалася, значно погіршилася, але „Мерседес”, уповільнивши хід, уперто долав останні кілометри.

- Їдемо прямо, потім он тією вуличкою направо, - розпорядився Богдан, як тільки вони в'їхали в село.

- Ще здалеку помітив: ворота відчинені. Так спрадавна водилося в селі. Як тільки в родині з'являвся небіжчик, негайно відчиняли ворота – душа не повинна битися в огорожі, їй праглося волі і простору. Хата збудована на початку п'ятдесятих. Які після війни були статки – бракувало цегли, а тому обійшлися без фундаменту. Замість дерев'яної підлоги – мазана долівка. Трохи згодом, уже як розжилися, батько накупив у райцентрі оргаліту, найняв майстрів, оббили стіни.

Богдан спочатку пройшовся оліфою, а потім пофарбував їх у блакитний колір. Коли колір вигорав на сонці, Богдан знову фарбував. І так кожні п'ять років. Солому на покрівлі замінили на шифер. Потім приладнили віконниці. Коли Богдан пофарбував у білий і синій кольори, віконниці надали хаті особливого вигляду. Вона стала схожа на жінку з біло-синіми очима. Люди йшли і милувалися – хата в Михайла Стоколоса – найкраща на вулиці.

„Мерседес” заїхав на подвір'я. Водій кинувся вивантажувати валізи з продуктами, біля стіни поставив вінок з траурною стрічкою. Богдан з дружиною пішли до оселі. Люди розступилися, дали дорогу прибулим. Мама, прибрана в святковий одяг, випроставшись на довжину зросту, лежала у своїй останній оселі. Обличчя було вкрите дрібними зморщечками, на грудях двома грушами здіймались натруджені руки. Богдан з Ольгою по черзі поцілували неньку. На столі, в півлітровій баночці, наповненій пшеницею, горіла свічечка. У хаті пахло воском, полином і ладаном. На душі в Богдана робилося порожньо. Все – неньки більше немає. А вона так любила життя: росяні ранки, любила вишивати, любила всяку роботу. І все у неї виходило гарно і до ладу.

Ховали маму наступного дня. Прийшли копачі – середніх літ чоловіки. Винесли з хати труну з мамою, поставили на нари. Небіжчиця ще з годину пробула на подвір'ї.

- Що ж, Порфирівно, - мовив розважливо Іван Паска. – Підемо в останню дорогу. Берімо хлопці.

Шість молодих дужих чоловіків підняли на плечі нари з труною і понесли спочатку попід хатами, немов прощаючись, потім спрямували свою ходу до цвинтаря. Попереду жінки несли два вінки – розщедрилася сільська рада, - а позаду неквапом йшли Богдан з дружиною та поховальна процесія.

На кладовищі труну здійняли з нар, поставили на свіжовикопаний глиняний горбик. Слово взяла сільський голова Оксана Макієнко. Вона і повідала про звияжний шлях рядової трудівниці. Пережила голодомор, була ударницею сталінських п'ятирічок, по війні також трудилася в ланці – орала волами, сіяла, полола. Коли вийшла на пенсію, ще років з п'ять працювала. Нагороджена двома медалями. Потім рідні почали прощатися. Богдан Стоколос першим поцілував маму в холодне чоло, зімкнуті в рубчик вуста, натруджені руки. Тесляр Микола Соломка дістав з кишені цвяхи та молоток, почав забивати віко. Серед притишеного цвинтару пролунали глухі удари. Богдану здалося: б'ють не по гвіздках, а по його серцю. За народним звичаєм тричі кинули у яму по грудочці

свіжоталої землі. Мозок ніяк не хотів зживатися з думкою – мама пішла в інші світи. І уже більше ніколи не відчинить йому хвіртки, не усміхнеться привітно, не проведе у далеку і трудну дорогу, сповнену тривоги і небезпеки.

VIII

Амбулаторну судово-психіатричну експертизу проводили судово-психіатричний експерт вищої категорії II кваліфікаційного розряду Вікторія Максименко та судово-психіатричний експерт I категорії V кваліфікаційного стану Світлана Лебедєва. О другій половині дня Богдан Стоколос завітав до Черняхівської обласної психіатричної лікарні.

- Судово-психіатрична експертна комісія показала, - Вікторія Максименко взяла до рук папери. – Так, що вона показала? М-да, поведінка підекспертного в ситуації обстеження виявляє ознаки негативізму – ігнорує спробу установлення контакту, демонструє свою відособлену позицію. На запитання відповідає запитаннями. Неемоційні прояви в цілому малодиференційовані, одноманітні. Обстеження рівня загальної обізнаності, виявляє значні проблеми в знаннях шкільної програми, знання настільки слабкі, що підекспертний не зміг назвати столицю України. Незадовільно розвинені навички рахунку. Практично недоступні операції ділення. Слабо розвинена логічна пам'ять. Не може зрозуміти зміст нового тексту і передає його з неточностями, які спотворюють зміст.

- Про що це говорить? – поцікавився Стоколос.

Висловлюючись мовою психіатра, це свідчить про інтелектуальну недостатність легкого ступеня. Це, так би мовити, наші висновки при патопсихологічному дослідженні, - Вікторія Михайлівна перегорнула аркуш. – А ось мотивувальна частина: у дитинстві мав місце епілептиформний синдром. З цього приводу навіть отримував медичну допомогу – перебував на обліку в психіатра з приводу епілепсії, виявляв певні труднощі в засвоєнні шкільної програми, мав низькі розумові здібності, часто прогулював уроки. За характером запальний, конфліктний, бідний словниковий запас, низький рівень аналітико-синтетичного функціонування. І, простіше сказати, вихованням сина батьки належної уваги не приділяли.

- Він осудний?

- Так, - резюмувала Вікторія Михайлівна. – При теперішньому судово-психіатричному огляді ознак психічних та поведінкових розладів внаслідок

вживання алкоголю з синдромом залежності не виявлено. За скоєне буде відповідати.

Заводський районний суд м.Черняхівська за сукупністю злочинів, відповідно до статті 70 КК України, застосувавши принцип часткового складання покарань, призначив Болотянному Сергію Анатолійовичу покарання у вигляді одинадцяти років позбавлення волі. На вирок може бути подана апеляція до апеляційного суду Черняхівської області через Заводський районний суд протягом 15 днів з моменту його проголошення.

IX

Апеляційному суду Черняхівської області
потерпілої Берестової Марії Миколаївни
мешканки м.Черняхівська,
вул.Михайла Грушевського, буд.37, кв.2

на вирок
Заводського районного суду
м.Черняхівська від 5 травня 2005 року
по справі
по обвинуваченню Болотяного Сергія Анатолійовича
у скоєнні злочинів, передбачених статтями: ч.1 ст.115, ч.1 ст. 263, ч.1 ст.289
Кримінального Кодексу України

АПЕЛЯЦІЯ

Вироком Заводського районного суду м.Черняхівська від 5 травня 2005 року убивця моєї дорогої людини Берестового Валерія Івановича, Болотяний Сергій Анатолійович визнаний винним у скоєнні злочинів, передбачених ст.115 ч.1, ст.263 ч.1, ст.289 ч.1 та ст.185 ч.1 Кримінального Кодексу України та засуджений до 11 років позбавлення волі.

Вважаю, вирок суду незаконним, необґрунтованим та як такий, що підлягає зміні, внаслідок невідповідності призначеного судом покарання тяжкості скоєного засудженим Болотяним С.А. злочину.

У судовому засіданні, ми, батьки Берестового Валерія Івановича, та я – його дружина, наполягали про призначення підсудному найсуворішої міри покарання, передбаченої санкцією ст.115 ч.1, тобто 15 років позбавлення волі.

Вирок суду - позбавлення волі Болотяного С.А. на 11 років – це насмішка над батьками, наді мною та над нашим малолітнім сином – сиротою, над людським життям.

Найдорожче, що дається людині, це – життя. Але прийшов нелюд і жорстоко розпорядився долею нашої дорогої, рідної людини. Невже у нашій державі життя громадянина коштує так дешево?

Мій покійний чоловік був ще зовсім молодою, здоровою людиною, батьком малолітньої дитини, годувальником сім'ї, нашою опорою, найкращим чоловіком, батьком, сином, зятем. Його загибель, як для батьків, для нашого маленького сина, який ніколи не знатиме батька, так і для мене, є невиправно тяжкою травмою, яку необхідно буде пронести через усе життя.

Вже ніколи мій коханий чоловік не обніме мене, не приголубить нашого маленького синочка, який кожного дня запитує, чому вбили його найдорожчого тата. Син Валерій не порадує своїх батьків, ніколи не здійсняться його мрії, не народяться більше його діти, він ніколи не побачить сонце, не зустрине весну, а вбивця через декілька років гулятиме на волі та продовжуватиме свої злочинні справи.

При проведенні доказів у судовому засіданні було встановлено, що підсудний заздалегідь придбав холодну зброю – ніж, а згодом намічав придбати ще й вогнепальну зброю. Під час слідства Болотяний С.А. тричі змінював свої показання з метою уникнення відповідальності за скоєння вбивства з корисливих мотивів, тобто більш тяжкого злочину.

Зі слів свідка співмешканки Болотяного Коваленко І.О. підсудний був дуже жорстокою людиною, виношував намір торгувати зброєю. Свідченням того, що він дійсно скоїв злочин з метою заволодіння майном мого чоловіка є те, що він забрав окремі речі з автомобіля та гроші, на більше не встиг – завадили попутні автомашини. Отже, злочин було скоєно Болотяним С.А. з метою заволодіння автомобілем, а не поясненням, мовляв, нічим було розрахуватися.

Вбивця поведився цілеспрямовано. Він сів до машини мого чоловіка, а не Валерій до нього. Мій чоловік був не конфліктною і не суперечливою людиною. Він ніколи не сперечався зі своїми пасажирами і завжди твердив: клієнт для нього все. Я не один раз запитувала, чи не боїться він возити незнайомих людей

вечорами. Валерій відверто зізнався: трохи боїться і в далекі рейси відмовлявся їздити, спирався на несправність автомашини. При цьому зазначав: підозрілим пасажиром, які перебували у нетверезому вигляді, не дозволяв займати заднє сидіння. Я не раз просила залишити таксування, завжди переживала за нього. Чоловік кожного разу знаходив вагомні аргументи, мовляв, це його єдиний заробіток, іншої роботи немає, а нас з синочком треба утримувати. Він був нашим годувальником.

Згідно з висновком судово-медичної експертизи (т.2а/с с.35) у мого чоловіка при огляді медекспертом були виявлені ряд тілесних пошкоджень, не сумісних з життям. А саме: колото-різане поранення правої бокової поверхні шиї з пошкодженням загальної сонної артерії, колото-різане непроникаюче поранення правої половини грудної клітки, колото-різана рана обличчя з проникненням в ротову порожнину, різані рани лівої лобної ділянки та лівого передпліччя, гостра крововтрата.

Мій чоловік перед тим, як іти на роботу, ніяких тілесних ушкоджень не мав. Напрошується висновок: вбивця діяв зухвало, за зарані наміченим планом, сів до автомашини тільки, ще раз підкреслюю, з корисливих мотивів.

Таким чином, Болотяний С.А. повинен нести відповідальність за ст. 115 ч.2 Кримінального Кодексу України, яка передбачає довічне ув'язнення, а суд, вважаючи вину Болотяного С.А. доведеною лише за ч.1 ст.115, призначив йому сміхотворне покарання – 11 років позбавлення волі.

Ми розуміємо: якби вбивство було вчинене на побутовому рівні, котрому була б якась вагома причина, рішення суду можливо було б і обґрунтованим, але такий вирок призначити людині, якщо Болотяного після цього ще можна назвати людиною – несправедливо. Це – м'яка, необґрунтована і нічим не виправдана міра покарання.

У судовому засіданні навіть промова представника прокурора більше нагадувала промову не обвинувачувача підсудного, а його захисника. Адвокат же Болотяного взагалі у своїй промові намагався доказати суду, що суспільство без вбивці буде бідним і що вбивця дуже потрібний суспільству. Не зрозуміло: чому ж у нашій справі захищають вбивцю, а не вбиту людину і його сім'ю?

На підставі викладеного, прошу вирок Заводського суду стосовно засудженого Болотяного С.А. змінити, обравши йому міру покарання у вигляді не менше 15 років.

6 травня 2000 року

М.І.Берестова

НЕБО У МЕТАЛЕВУ КЛІТИНКУ

I

Сергій Вакуленко спортивного складу тіла, очі, чорні, немов вуглинка, волосся також чорне, неначе хто в сажу вимазав. Біля правої брови – невеличкий шрам. Ходить у джинсах і чорній футболці з написом білими літерами „Diesel”. Народився в Києві, у Дарницькому районі. Там же закінчив дев'ять класів середньої школи. Навчався неохоче, почасти на заняття його приводив за вуха директор школи – хлопець так захоплювався футболом, що навіть не чув дзвінка. У щоденнику, якщо й були відмінні оцінки, то лише з фізкультури. Книжок художніх не читав, про те, щоб учити вдома уроки навіть і гадки не було. Після дев'яти класів Сергія з горем–пополам влаштували до СПТУ-17, але витримав півроку. Зібрав валізу і переїхав жити до села Лукашівка Носівського району Черняхівської області. Тут, по маминій лінії, мешкала бабуся. В особисті справи внука вона особливо не вникала, пестила його, жаліла і смачно годувала. А це Сергію тільки було й потрібне.

З Носівки Сергій Вакуленко призваний до лав армії України – службу проходив у Києві. Через два роки демобілізувався і знову прибув до бабусі. Уже з перших хвилин старенька відзначила про себе: „Боже, як він змінився! Це вже не той Сергійко”. Це була зовсім інша людина – вперта, категорична, неслухняна, робила те, що заманеться. „М-да, подумала бабуся, - з таким мені буде нелегко”. Та Сергійко в Лукашівці довго не затримався. У вихідні, коли з Києва наїжджала молодь, то ще було нічого, а в будні – одна нудота. Інша справа – столиця! Там з нудьги не помреш. Прибувши до родинного гнізда, Сергій отримав київську прописку і влаштувався робітником в „Київметробуд”.

Та згодом трапилося непоправне. Тяжко захворіла мама, а невзабарі її серце перестало битися. Засумував хлопчина. З батьком особливо у нього стосунки не склалися. Життя пішло по кривій. І Сергій знову залишає затишну київську квартиру і переїздить до бабусі. У селі знайомиться з таким же, як і сам, Грицьком Веремієнком. Вирішили заробити грошей. Але пішли всупереч закону – в одному з особистих господарств поцупили труби. Носівський районний суд

засудив Сергія Вакуленка до двох років умовно. Не минуло й року, як Сергій знову переступив межу закону. Цього разу з Валерієм Лещуком незаконно заволоділи мотоциклом „МТ-10”. Носівський районний суд врахував попередню судимість. Вирок був значно суворіший – два роки і шість місяців позбавлення волі. Покарання відбував у СВК-116 міста Сум.

Відбувши строк, Сергій повернувся до Носівки – саме там мешкав його батько. Деякий час побайдикувавши, Вакуленко влаштується робітником у ТОВ „Земля і воля”. У цей час знайомиться з Андрієм Салтановським.

Андрій – середнього складу тіла, голову прикривало світло-русяве волосся, очі сіро-блакитні. Над верхньою губою примостилася родимка. Ходить у сіро-зелених шортах, сірій майці, синьому жилеті і коричневих черевиках. За характером Андрій владний, рішучий і наполегливий. Не переносить послужливості. Сергію сподобалося: Андрій мислить розсудливо і тверезо, говорить все, що думає, своїми розмовами заряджає бадьорістю. І що не сподобалось: має тонку, чутливу натуру, дуже вразливий. Якщо не по його, одразу кидається у бійку.

Андрій Салтановський, після того, як випили пива з Сергієм, запросив до своєї „оселі”.

- Звичайно, не хороми, - усміхався - але жити можна.

Сіли в міський автобус, який прямував на околицю Носівки. Небавом пасажери усі повиходили і в салоні вони залишилися з дівчиною-кондуктором. Тоненька на зріст, худорлява, з кісками – вчорашня школярка. Хлопці безцеремонно почали чіплятися, пропонували їхати з ними, а коли та відмовилася, Андрій запропонував відверто: „Ех, ти, кузька. Ми тобі хотіли секс запропонувати. За якусь годину ти б заробила сто доларів”. Чорноока красуня зашарілася. заморгала своїми довгими чорними віями і опустила голову. На допомогу прийшов водій, який був свідком їхньої розмови:

- Хлопці, перестаньте клеїти дурня. Вона на робочому місці.

Автобус саме прибув на кінцеву зупинку. Андрій з Сергієм вийшли і, розмовляючи про всякі дрібниці, попрямували у напрямку лісосмуги.

II

- Оце і є моя „хата”! – Андрій помахом руки показав на дерев’яну будку, що причаїлася серед лип і дубів.

Сергій Вакуленко забачив худорлявого хлопчину із зеленими, немов у kota, очима, зодягненому у футболку блакитного кольору, чорні джинси і чорні кросівки.

- Знайомтеся! – мовив Салтановський.

Хлопчина першим подав руку:

- Сашко, - тоді щось подумав і додав: - Сашко Самодуров.

Вакуленко розсміявся:

- Це, що: таке в тебе прізвище, чи ти просто жартуєш?

- Прізвище, - усміхнувся Сашко. – Дісталось від батька.

- Це мій козачок, - уточнив Салтановський. – Не хлопець – а золото!

- Це скільки тобі?

- Навесні тринадцятий пішов.

- Молодчина, - Сергій погладив по голові.

Сашко нахмурився і скинув руку.

- О-о-о, та ми з характером! – Вакуленко не приховував подиву. – Далеко підеш.

... Олександр Самодуров народився в мальовничому містечку Носівка. Навчався в ЗОШ № 4. Ледь-ледь закінчив п'ять класів. Батьки ламали голову: в кого він удався: брехливий, зухвалий. До науки тугуватий, пропускав уроки, в класі любив верховодити, інколи принижував, а то й просто відверто бив своїх ровесників. На сімейній раді було вирішено: відправити до школи-інтернату. Там, можливо, буде суворий нагляд і пильне око. Та не минуло й півтора місяці, як директор школи викликав батька: „Забирайте свого сина назад. У нас і без вашого таких вистачає”. Батько ледь ублагав директора, мовляв, нехай хоч навчальний рік закінчить. Куди його зараз прилаштувати? Таки залишили. Але одразу після навчального року поїхав і забрав додому. Вдалося умовити директора третьої школи. Але й тут продовжував викидати коники.

- Козачок! – вигукнув Андрій Салтановський. – Сергій Вакуленко наш гість і новий приятель. Приготуй нам щось таке смачненьке.

- Сашко схопив ніж, відкрив дві банки консервів, нарізав ковбаси, сиру, хліба, розлив на трьох горілки.

- Ти також п'єш? – поцікавився Сергій.

- Не тільки п'ю, а й закушую, - охоче відповів Сашко.

Сергій Вакуленко не переставав дивуватися:

- Тоді за твоє здоров'я.

- Здоров'я ваше – горло наше! – уточнив Сашко.

Випили по першій, по другій і по третій.

- Аби не сп'яніти, їжте хлопці сало, - радив Сашко. – Таке смачне. Сам на базарі вибирав.

- А ти вмієш? – не стерпів Сергій.

- А чому б і ні. Коли батько кабана колов, я завжди ходив у його помічниках. Смалив соломою, косою обдирав засмагу, чинив ковбаси, кров'янку, начиняв ковбик. То, - продовжував Сашко, - є такий анекдот. Вичитав у районній газеті. Прийшов раз кум до кума в гості. Сидять, горілку п'ють. Аж дивиться господар, кум усе на сало налягає. Шкода йому сала стало, він і каже: „Куме, ви ось гостренького скуштуйте, помідорчиків та огірочків”. „Спасибі, куме, але мені сало теж не тупе”.

- Ха-ха-ха, - сміється Сергій. – Ні, ти подивися на нього.

- Не козачок, а справжня ходяча енциклопедія, - захоплюється Салтановський, - а в мене голова – нікудишня. Оце сьогодні почую анекдот, а завтра вже й забуду.

Сергій хотів сказати, мовляв, у тебе не голова, а справжнє решето, та передумав – ще образиться.

Чарка розв'язала язики. Та Сашко тут міру знав туго. Першу випив повністю, всі інші – тільки пригублював. „Треба ж комусь бути й тверезим”, – міркував хлопець. Вакуленко багато говорить, Салтановський здебільшого слухав.

- А тепер можна й перекурити, - порадив Сашко.

- А ти сам куриш? – поцікавився Вакуленко.

- Курю! – авторитетно мовив.

- Ну, раз куриш, я подарую тобі газову запальничку, - Вакуленко закурив і подав Сашку. – Тримай, ще нова. Учора купив. – І вже звернувся до Салтановського: - Слухай, Андрюхо, я тут в товаристві „Земля і воля” працюю. Є там у нас їдальня. Ні, ти не уявляєш, скільки там алюмінію... Каструлі, миски, виделки. Ще якісь алюмінієві листи бачив. Словом, живі гроші. А що, якби нам було трохи теє...Реквізувати.

- Їдальня дуже охороняється?

- Та яка там охорона! Все на чесне слово.

- Тоді можна, - Андрій налив по чарці. - Водночас і продуктів прихопимо. Наш запас уже вичерпується. Ще днів два протягнемо.

- А оце недавно кабана закололи, - продовжував Сергій. – Думаю, холодильник - не порожній.

- За майбутній успіх! – Андрій цокнувся з Андрієм і Сашком.

Наступного вечора, як стемніло, велосипедами прибули до їдальні.

- Значить так. Козачок, - Сергій розпоряджався на правах знавця, - ставай ось тут. У разі небезпеки даси нам знати. Це по перше. А по друге, ми передаватимемо тобі речі, а ти он там, - кинув поглядом під паркан, - складатимеш.

Салтановський з Вакуленком виставили вікно, потім по черзі проникли до приміщення. Настала тиша. Сашко стояв і, схоже, слухав биття власного серця. Нарешті наслухав, як його покликали, підвів голову. У вікні побачив Андрія з каструлями.

- Ставитимеш обережно, аби вони не вдарилися одна об одну, - Андрій передав з десяток каструль.

Потім пішли сковорідки, алюмінієві листи, бачки. Зрештою, продукти – крупа гречки, сало, цукор, олія. Слідом вилізли Сергій з Андрієм, поставили вікно на місце. Крадене склали у мішки, поклали на багажники, прив'язали шворкою. Спочатку їхати було легко, та з часом вирішили метал залишити в куцах, а продукти принести. Другодні Андрій з Сергієм взяли молотки, сіли на велосипеди і поїхали на те місце, де напередодні залишили в куцах алюміній. Все лежало так же акуратненько, як вони і склали напередодні.

- Це вже ви, хлопці, перестаралися, - іронічно усміхнувся приймальник. – Злегенька побили б та й усе. Та й багато скільки! Мабуть, півсела обійшли?

- Не вашого ума діло, - вихопився наперед Сашко. – Ваше завдання приймати і оплачувати.

Андрій з Сергієм тільки переглянулися і засміялися. Приймальник не чекав на таке від малого. Він вигнув дугою брови і також усміхнувся.

III

Їм приглянувся продуктовий магазин на залізничній станції Носівка. Пізнього вечора з валізами з'явилися на пероні – чом не запізнілі пасажери. Та ось перон спорожнів, чорна ніч огорнула станцію. Настав їхній час. Сергій, Андрій і Сашко наблизилися до магазину. Кілька вправних рухів металевою відмичкою і ось уже вікно опинилося на землі. Сашко виконував свою роль – стояв „на шухері”. На заваді виникла металева клітина. Андрій також з допомогою відмички зірвав замок. У шухляді знайшли невеликі гроші. З продуктів взяли пиво, консерви, шоколад, цукерки, чай.

Повернулися опівночі. Смачно повечеряли, перекурили і стомлені кинулися спати.

Наступного дня Андрій підкинув ідею: у селі Ясна Зірка місяць з тому в одному з дачних господарств допомагав робити дерев'яний паркан. Господарі там не проживають – вони кияни. Бувають наїздами лише на вихідні.

...Дорогу осявав місяць і ясні зорі. Та ось при в'їзді до села невідь звідки виплили чорні хмари і нараз потемніло. Шлях показував Салтановський. Він і їхав першим. Андрій дав знак помахом руки і Сашко та Сергій пірнули у глуху, затиснуту з обох боків хатами, вуличку. Час був пізній і в жодному з вікон не світилося. Тільки десь далеко гавкали собаки, гула автомашина. Андрій зупинився біля подвір'я, на якому виднілися обриси двох будинків – старого і нового. Біля високого дощаного паркану вони притулили велосипед, відв'язали хвіртку і зайшли на подвір'я. Андрій з допомогою відмички відірвав металеву клітку вікна. Через пройму проникли до оселі. У півночі намацали телевізор. - Дорого не візьмемо, але щось буде, - мовив Сергій.

- А це що? – Андрій злегенька присвітив ліхтариком.

- Це тюнер до супутникової антени.

- Хлопці! Та тут цілий склад, - долинуло з сіней.

Коли Сергій з Андрієм зайшли до чулану, в проміннях ліхтарика помітили бензинову газокосилку, електричну пилку, бензопилку, водяний насос, електричне точило, рубанки.

Коли все награбоване розсортиували по мішках, Андрій запропонував:

- Давай ще прихопимо ковдру та покривало. – Серпневі ночі стали прохолодні.

- А ми ось чим будемо зігріватися! – Сергій підняв трилітрову банку самогону і додав: - На сьогодні досить? Будемо рвати кігті?

- Аби сюди більше не повертатися, давай і другий будинок оглянемо, - порадив Андрій.

Цього разу їм дісталася мікрохвильова піч, магнітофон, дві пари кросівок і продукти – консерва, цукор, кава.

Наступного вечора всі плани порушила гроза. Блискавиці краляли небо. Здавалося ось-ось воно спалахне вогнем. Гриміли громи, так ніби тріщали столітні дуби.

-М-да, не льотна погода, - озвався Сашко.

- Сьогодні у нас вихідний, - розпорядився Андрій і запалив свічку.

У середині будки гайнув волохатий жовтий вогник, нараз освітив обличчя. Нарізали ковбасу, сиру, відкрили консерву, розлили по чарках горілку. Злива, яка раптово обрушилася, немов горохом, тарабаніла по даху будки. Небавом її удари стихли і вона полетіла у темнавий морок ночі.

Наступної ночі Сергій з Андрієм проникли до приватного магазину. Сашко, як і завше, стояв „на шухері”.

- Ти бачиш, велосипед! – вигукнув Сергій. – І, здається, новий.

- Ось і чудово, - додав Андрій. – Завтра ж продамо, а гроші поділимо.

Все інше було дріб'язок – спортивні штани з плащової тканини, автомобільний насос, ліхтарик, станок для гоління, туалетна вода, набір ножів, миски з нержавіючої сталі, батарейки. Не розминалися ні з чим, брали все, що траплялося в руки. Дешевенько продадуть на ринку.

Після вдалих торгів на деякий час затихли, причаїлися. Поцуплене продавали у вагонах потягів, на київських ринках. Вечорами пили по чарці, розважалися з дівчатами – легковажних вистачало на кожному кроці. Так минув тиждень. Цієї ночі спланували наліт на середню школу села Дослідне.

Металевою відмичкою відірвали вхідні двері, потім у такий же спосіб проникли до кабінету директора школи. Та брати особливо було нічого. Книги, журнали, зошити. У шухляді стола пощастило на дві барсетки. В одній з них виявилось сто гривень. Це вже щось значило. Потім увірвалися до комп'ютерного класу. О-о-о! Тут уже викрали відеоплеєр, блок живлення комп'ютера, чотири колонки, сканер. А в фізкультурному кабінеті розжилися на автомат Калашникова.

IV

Сергій Вакуленко свого давнього приятеля Дмитра Тевкуна зустрів при вході до міського автобуса.

- Привіт, друзяко! - радо вигукнув Дмитро й подав Сергію холодну і вологу руку меланхоліка. – Давненько ми з тобою не зустрічалися.

Високого зросту, на продовгастому обличчі окреслювався гакуватий ніс. Два горішні гудзики на сорочці розстебнуті, на зарослих волоссям грудях, виділялися післяопераційні рубці. На ногах - сині джинси і шльопанці. Дмитро за характером – твердолюбий. Міг поступитися у дрібницях, але коли мова заходила про серйозніші речі, проявляв неабияку впертість. Ті, які його добре знали, не намагалися чинити спротив. Це все було б даремним. До того ж, Тевкун був

образливий і вразливий. Запам'ятовував все, до найдрібніших деталей, потім у кращому випадкові не раз нагадував, в гіршому – міг жорстко відплатити.

...Дмитрові Тевкуну – двадцять років. Народився в селі Острівець Уманського району Черкаської області. Тут закінчив середню школу. Мешкав разом з батьками до їхнього розлучення. Згодом переїхав на мамину батьківщину – в Носівку. 17 червня 2004 року Козелецьким районним судом за ст. 185 ч.2 КК України засуджений до двох років позбавлення волі. Із застосуванням ст.75 КК України звільнений від відбуття покарання з іспитовим терміном на один рік. Цього разу Дмитро Тевкун був занепокоєний і засмучений.

- Є проблеми? – поцікавився Вакуленко.

- Та, уявляєш, потрібна хата. З Києва мулатку притаскав. Клас! А клеїться ніде. Перед сексом любить, аби я її шворкою з вузликом відшмагав, гарячим воском обдав, цукеркою з наркотичною начинкою нагодував.

Сергій розповів приятелеві, що з друзями мешкає в лісосмузі. Там у них є будка, щодо наркотиків є коноплі, які інколи вони покурюють. А ще з конопель приготують справжню маріхуану. Вечорами підбирають те, що погано лежить і не охороняється.

- Те, що треба! – вигукнув Дмитро. – У вас є мисливська зброя?

- Позавчора дістали автомат Калашникова. Мисливської немає.

- Я знаю в Мрині одного мисливця. Звати Володимир Легеда. Живе сам. Вночі сторожує на фермі.

Наступного вечора мулатка Каріна і Сашко Самодуров залишилися вдома на господарстві, а Сергій Вакуленко та Андрій Салтановський велосипедами поїхали до Мрина. В обличчя пружко вдарила свіжа нічна прохолода.

- Щось рано починає холодати, - обізвався Сергій. – Сказано, осінь

- Ми правильно зробили, що остограмілися, - додав Андрій. - А то б геть чисто замерзли.

Під шинами велосипеда слалася надщерблена стрічка асфальту. Колеса раз-по-раз потрапляли у виїмки, хлопців підкидало. Вони по черзі матюкалися. Згодом дісталися Мрина. Будинок, в якому мешкав власник мисливської зброї, містився по вулиці Лісовій,13. Типовий сільський будинок – білокам'яний, критий шифером. Цього разу вести спостереження на подвір'ї залишився Вакуленко. Без особливих труднощів проникли до оселі. Було темно. Андрій ввімкнув ліхтарик. Оглянули одну кімнату – немає, іншу – також. Ще поникали, обдивилися всі кутки і закутки. Гвинтівка, як у воду канула. „Чорт візьми!” – лаявся Тевкун. Сам же бачив

на власні очі. Здавалося, уже всі надії втрачено, прокол неминучий. Та потім Дмитрові прийшла в голову геніальна думка – підняти спинку дивана. Андрій знову ввімкнув ліхтарик. На споді під якимсь лахміттям лежали мисливська рушниця та гвинтівка. „Це нас сам Диявол водив за носа”, - резюмував Андрій.

Покидати подвір'я не хотілося.

- А давай ми ще гараж оглянемо, - запропонував Дмитро. – Я там колись мотоцикл бачив.

Коли виламали двері, перед їхнім зором стояв мотоцикл з коляскою.

V

- Братва, це все дрібниці, - розважливо мовив Тевкун. – Каструлі, миски, ложки, тарілки, жратва... Чи що там іще? Я знаю в Носівці діда й бабу, проживають по Мринському шляху. У них грошей – кури не клюють. Наскладали гривень тисяч десять, а то, можливо, й усі двадцять.

- Ти звідки знаєш? – поцікавився Салтановський.

- Я раніше від них недалеко проживав і знаю достеменно.

Справу вирішили не відкладати в довгий ящик. Аби не ризикувати, малого, як він не просився, вирішили не брати.

- Залишаєшся вдома! – категорично сказав Салтановський і додав: - Каріна також. Матимемо справу з живими людьми. Ще, можливо, доведеться застосувати зброю.

О десятій вечора утрюх велосипедами вирушили в дорогу. Сергій Вакуленко прихопив малокаліберну гвинтівку, Андрій Салтановський поклав за пояс мисливський ніж. Дмитру Тевкуну доручили мисливську рушницю з набоями. До оселі, в якій мешкали Іван та Ганна Тимошенки, підїхали о пів на одинадцятю вечора.

Каріна і Сашко на господарстві залишилися самі. Вона збиралася помити посуд та Сашко запропонував випити ще по чарці. Каріна охоче погодилася:

- А давай ми з тобою вип'ємо на брудершафт.

Обоє випили до дна і розцілувалися. Той цілунок був першим у житті Сашка Самодурова. Своїми палкими вустами мулатка так впилась у уста хлопчини, що в того й подих перехопило.

- Ех, ти, мужчина! – засміялася. – Цілуєшся гірше баби.

Сашко почервонів, аж трохи розгубився.

Вийшли на подвір'я. Ніч була свіжа, прохолодна, але від випитого і такого палкого цілунку їм обом було гаряче. Сашко навіть розстебнув сорочку. Висіялися зорі, між якими вправним човном веслував рогатий місяць. На автостраді, освітлюючи дорогу фарами, швидко мчали запізнілі автомашини. Каріна дістала коробку цигарок, Сашко запалив подарованою запальничкою.

- Ти куриш в затяжку? – спитала мулатка.

- Еге, - мовив Сашко.

- А я довго не могла навчитися. Як тільки почну затягуватися, неодмінно закашляюся. І до сліз.

Зайшли до будки. Каріна прибрала посуд, мити вирішила завтра. Першим ліг Сашко. Каріна стояла перед ним ставна, красива. Чорнява шкіра віддавала мідним полиском. Сашко відчув себе мужчиною. Йому запраглося обійняти дівчину, міцно стиснути, поцілувати в рожеві уста, які злегенька пахли горілкою і цигарками. Цього разу поцілувати уже по справжньому, аби вона не насміхалася.

- Лягай, - розпорядився Сашко, - а я загашу свічку.

У будці нараз зробилося темно. Запала глибока тиша. Тільки за дощаною перегородкою у верховітті дерев обзивалися птахи. Каріна лягла догори, поклала руки під потилицю. У голові від випитого колобродив хміль, юне тіло прагло дурману. Кожен нерв дриготів. Перевернулася, лягла на правий бік та сон не йшов. Перевернулася на лівий, те ж саме. Відчула: Сашко також не спить.

- Ти якось ліг так далеко. Котись до мене, - Каріна першою порушила тишу, чим проклала місток до серця Сашка.

- А можна? – несміливо запитав хлопчина.

- А чому б і ні.

Сашко клубочком підкотився до Каріни. Вона одразу схопила його в свої дужі обійми, обсипала поцілунками. Йому нараз зробилося так гарно-гарно, що він аж розсміявся.

- Цить, дурнику, - мовила Каріна. –А то, ще хтось почує, - втім, подумала, хто тут може почути серед поля, згодом додала: - А ти справжній мужчина.

Скільки часу отак минуло – вони не знають. Не зчулися, коли й поснули. На світанку Каріна прокинулася першою. Відчула, лежить в обіймах з Сашком.

„Ще цього не вистачало! – перелякалася не на жарт. – Якщо Дмитро забачить, розстріляє. Це вже достоту”.

Скинула з себе хлопчину, вийшла на подвір'я. За ніч впав сивий туманець. Уважно придивившись, Каріна побачила, як від автостради, щось відколосилося і

наближається до них. Спочатку злякалася. Небавом прийшла певність: це ж хлопці. Втім, повернувся лише Дмитро.

- А де ж інші? – поцікавилася Каріна.

- Поїхали на Київ. Можливо щось продадуть. Ти не спиш? А що робить Сашко?

- Та що, - позіхнула Каріна, - спить, як убитий.

VI

...Років з тридцять п'ять тому, ще на зорі своєї трудової діяльності, опісля закінчення Тиницької сільськогосподарської школи, Іван Тимошенко прийняв колгоспну пасіку в приміському колгоспі. Прийняв та й чоло нахмурих: „М-да. Діла брат. Що ж, доведеться рукава засукувати”. Та через рік, коли йшов на службу до Радянської Армії, в колгоспній коморі стояли бідони, вщерть наповнені медом, а на пасіці тисячоголосо видзвонювали бджоли.

Демобілізувавшись, Іван Тимошенко прибув до рідного містечка. Цього разу правління колгоспу доручило Тимошенку витягувати з прориву садово-городню бригаду. І знову хмурить чоло чоловік. „Ну й діла...”. І площа невелика – якихось чотири гектари. Здавалось би, на такій ділянці кожен грудочку можна перебрести, кожен рослину дбайливо виплекати. Ач, ні. Роками бур'яни глушили посіви, а звідси й урожай нікудишній.

Іван Тимошенко ближче познайомився із складом бригади. Молодих – одиниці, а здебільшого ті, що вже п'ятий і шостий десяток розміняли. Та коли побачив їх у праці – завзятих, енергійних – зрозумів: суть в іншому. У розумній розстановці людей, у чіткій, правильній технології вирощування, застосуванні передових прийомів і методі праці. Починали з впорядкування парникового господарства: розширили ділянки теплиць, ретельно удобрили площі, де мали вирощуватися овочі. Посадку провели пікірованою розсадою і в оптимальні строки. вчасно обробили і доглянули. Інколи Тимошенко недосипав, інколи недоїдав, зате таких овочевих плантацій давненько не бачили в господарстві. Уже в перший рік бригадирування врожаї овочевих культур різко зросли.

Колеги Івана Тимошенка мало не з усього району приїздили за досвідом. Якихось особливих „секретів” не було. Була звичайна робота. Наполеглива, творча. І господарський підхід. І, звичайно, вболівання за доручену справу. За це Батьківщина і прикрасила груди Івана Тимошенка урядовими нагородами. Серед них найдорожча – орден Трудового Червоного Прапора. Тут же, в овочевій

бригаді, Іван Тимошенко знайшов собі пару. Одружився на простій дівчині Дусі Макогон. Відгуляли всією бригадою весілля. Згодом вона йому народила сина і доньку. Діти вирости, вивчилися і роз'їхалися. Донька заміж вийшла, мешкає в Києві, а син аж в Запоріжжі опинився. Дружина померла. І залишився Іван Микитович Тимошенко на старість мешкати в одній оселі з рідною сестрою Ганною.

Ганна Микитівна чимось схожа на свого рідного брата. Чорні, мов горобинові ягідки очі, горять особливою жагою до життя. Середнього зросту, руки невеликі, але жилаві, вироблені тяжкою працею. На її худі, кістляві плечі у юності лягла тяжка колгоспна праця. Вона тоді була ще молодою і не шкодувала ні сил, ні здоров'я, йшла туди, де важче. Спершу була рядовою, потім обрали ланковою. Чотири роки виводила в поле дівчат. Ходили біля землі старанно, кожну рослину, мов дитя, пильнували.

А десь в середині шістдесятих, коли господарство почало спеціалізуватися на птахівництві, її призначили пташницею. Господарство чималеньке.

Робочий день починався о шостій. Разом з дівчатами чистила годівниці, засипали корми. Впоравшись з годівлею, заготовляли поживу на обід. Двічі на день збирали яйця. Щодня їх мали по дві з половиною-три тисячі. Тяжку працю Батьківщина відзначила високою урядовою нагородою – орденом Жовтневої Революції.

Ганна Микитівна любила рідну землю, на якій зросла, на якій проклала свої перші трудові кроки. І прагнула, аби ця земля красивішала з року в рік, прикрашалася буйним зеллом. Подвір'я птахівничої ферми було оповите дротом. „А чи не краще б довкіл яблуні посадити”, - думалось Ганні Тимошенко. Невдовзі свою думку висловила подругам. Ті підтримали. І ось уже навколо птахоферми багато років вишумовує яблуневий сад: весною обливається молочним цвітом, восени гупає достиглими плодами...

Схоже, все непогано склалось в особистому житті Ганни Микитівни. Та не склалося особисте життя. І заміж виходила, але за п'яничку. Дітей не було. Пожила трохи з нелюбом, намучилась, потім забрала свої речі - кошовку та й повернулася додому.

Того тихого зоряного серпневого вечора, здається, ніщо не віщувало зла. Як і завше, сіли за стіл, повечеряли, погомоніли, подивилися телевизор. Брат Іван пішов спати до сусідньої кімнати, а Ганна Микитівна вирішила ще переглянути

новини, мовляв, що там у світі діється. Раптом хтось грімко постукав у сінешні двері.

- Ганно, - кризь сон обізвався Іван, - ніби хтось стукає у двері. Піди, лишень, подивися, хто там?

Ганна Микитівна поволеньки підвелася, останнім часом почало боліти в колінах – лікар сказав: починається поліартрит, треба серйозно лікуватися. Вийшла в сіни, взялася за клямку:

- Хто там?
- Свої.
- Хто „свої” ? – ще раз перепитала, але відсунула засув.

Двері відчинилися з такою силою, що вона ледь відскочила, аби не отримати удар в чоло. На порозі стояли два молодики і тримали в руках зброю. Поглядом ковзнула по обличчях, але ні того, ні іншого не знала. Молодики проявили неабияку активність. Руками та ногами заштовхали жінку до сіней і почали бити.

- Що вам треба від мене? – гнівливо вигукнула.
- Тьотя ша, - гаркнув один з них.
- Гроші! Давай, бабо, гроші – додав інший.

До Ганни Микитівни дійшла певність: на них напали бандити.

- Ой, синочки, та які в нас гроші! – заголосила старенька. – Ми ж ніякої живності не тримаємо, немає ніякого заробітку. Одна пенсія. Де ті гроші візьмуться?

Іван Микитович, зачувши крик, підвівся на ліжку. До кімнати, в якій відпочивав, мов вихор, увірвався Андрій Салтановський.

- Діду, давай гроші. Інакше ми вас обох розстріляємо! – вимахував гвинтівкою.

- Баба уже вам сказала, які в нас гроші.

Салтановський ребром долоні вдарив в обличчя й Іван Микитович повалився на підлогу.

Вакуленко відчинив дверцята серванта. На поличках лежали пігулки, якісь каламарчики, катушки з нитками, флакон одеколону. Як не вдивлявся Андрій – грошей не було. Війнув рукою і все полетіло на підлогу. Тоді Дмитро Тевкун став на лаву, покидав ікони, які висіли в кутку під рушниками. Але грошей не було й там. Підняли клейонку на обідньому столі лежали якісь квитанції, папірці. Грошей

знову не було. Забачивши ключ, що висів на гвіздочку прибитому до лиштви, Салтановський запитав:

- Від чого ключ?
- Ключ від гаража, - пояснив Іван Микитович.

Салтановський пішов до гаража, відімкнув двері, приніс каністру з бензином. Іван Микитович та Ганна Микитівна не спускали з бандита очей: що ж він буде робити? Андрій відкрутив закрутку. Розлив бензин по хаті, облив їх обох.

- Третього не дано! – категорично мовив. – Або віддаєте гроші, або зараз підпалимо і ви обоє спалахнете, мов свічки.

Ганна Микитівна у молоді літа один раз отримала путівку до санаторію в Єсентуках. Долучився гастрит і лікарі порадили попиту мінеральну водичку. А тут якраз горяща путівка випала. Поїздом їхати було уже ніколи та й далеко. Вирішила летіти літаком. Лячно було – зроду не літала. Туди дісталася благополучно, попила водички, ніби й краще себе відчула. Зворотній шлях також долала літаком. Але трапилася поломка, щось там шасі не виходило, заклинило чи що. Літак, прибувши до Бориспільського аеропорту, не міг здійснити посадку, не випаливши бензин. Коло за колом здійснював політ над Києвом. У віконце літака змигував сивий Дніпро, білокам'яна столиця. Пасажири занепокоїлись Стюардеса доповіла обстановку і попросила пасажирів сидіти спокійно і не хвилюватися. Ганна Микитівна пригадала: колись радила бабуса, у лиху годину звернутися до Бога. І вона почала читати „Отче наш”. Скільки разів читала – уже й не пам'ятає. Коли літак здійснив плавну посадку, усі побачили, як неподалік виструнчилися швидка медична допомога, пожежні машини. Перші слова, які вони почули на землі, були: „Серед вас хтось у сорочці народився”. Ганна Микитівна ніскілечки не сумнівалася: допоміг „Отче наш”.

Ця трагічна ситуація, створена бандитами, нагадала їй про той випадок п'ятнадцятирічної давності, коли летіла за маршрутом Мінеральні Води – Київ. І Ганна Микитівна кинулася читати „Отче наш”.

Вакуленко почергово підійшов до брата та сестри і позривав ланцюжки з хрестиком, з вух Ганни Микитівни ще й сережки вирвав. Та пошуки не припиняли. У буфеті стояла порожня банка з-під кави. Тут бандитам і вдалося виявити гроші. Перелічили – 1600 гривень. На одному вікні Андрій знайшов гаманець з сумою двадцять гривень, на другому – віднайшли ще один гаманець. Там було десь з півсотні.

- А кажете, грошей немає! – обурився Салтановський.

- Учора з сестрою пенсію одержали, - перемагаючи біль, мовив Іван Микитович.

- Ми знаємо. У вас є гроші і немалі. Давайте сюди! – бігав по хаті Вакуленко.
– Не то, спалимо будинок. І ви тут заживо згорите.

„Отче наш, Иже еси на небесах!..” – шепотіла про себе Ганна Микитівна.

- Ану, що ти тут шепчеш! – зле вигукнув Вакуленко, схопив стареньку за голову та руки і почав утримувати, Андрій почергово підносив запальничку до пальців руки.

- Ой, ма! – вигукнула Ганна Микитівна. – Боляче-е-е! Рятуйте!

- Гроші! – твердив Дмитро Тевкун. – І ми відпустимо вас по доброму.

Але більше грошей ніде не було.

- Від цих випарів мені просто нічим дихати, - скривився Андрій, - Я піду на свіже повітря.

Перед тим, як вийти, Салтановський віддав Вакуленку гроші та золоті вироби.

Сергій та Дмитро, залишившись в оселі, продовжували нишпорити.

Іван Микитович, забачивши, що обидва бандити були зайняті своїми справами, схопив ніж і заніс над Вакуленком, але той в останню долю секунди відчув загрозу.

- Ах, ти негідник! – вигукнув Сергій. – Мало того, що грошей не даєш, так ще й з ножом накидаєшся! На, одержуй! – схопив рушницю і вистрілив.

Іван Микитович болісно застогнав і обома руками схопився за ногу. Червоними краплями на підлогу бризнула кров.

Злодії вилучили ордени Трудового Червоного Прапора, Жовтневої Революції, дві медалі „Переможець соціалістичного змагання” і Ленінську ювілейну медаль. Забрали і паспорти.

- Ти бач, який дідуган! – усміхнувся Вакуленко. – Ідейний був, у передовиках ходив. Не тільки медальками, а й орденом нагороджений.

- І баба ж така, - додав Андрій Салтановський. – Ідейна, як ти кажеш. Годинник показував четверту ранку.

- Відходимо, - розпорядився Вакуленко.

- А що будемо з ними робити? – запитав Сергій

- З ним уже зробили, - кинув поглядом на Івана Микитовича, який лежав на підлозі і корчився в муках. – А з нею нічого. Нехай живе. „Мокруха” нам не потрібна.

З гаража бандити вивели мотоцикл. Вирішили так: Тевкун зі зброєю іде на „хату”, там на нього чекає Каріна. Сергій та Андрій прямують на Київ. Відтак дороги їхні розійшлися. Вакуленко і Салтановський на мотоциклі поїхали у напрямку Козельця. По дорозі зробили перепочинок – зняли номер в придорожньому готелі. Прийняли душ, спустилися в ресторан, повечеряли, переночували і вранці вже були у Києві. У столиці біля станції метро їм вдалося продати обидва золоті хрестики із золотими ланцюжками, ордени та медалі. Зайшли до кав'ярні, поснідали. Більше їм тут робити було нічого.

VII

Крадіжки з їдальні ТОВ „Земля і воля”, продуктового магазину на вокзалі, магазині ВАТ „Носівське хлібоприймальне підприємство”, з дачних будинків, приватного магазину Людмили Коваленко, середньої школи села Дослідне... „Чи не ланки одного ланцюга?” – розмірковував інспектор карного розшуку в особливо важливих справах обласного управління внутрішніх справ, капітан міліції Богдан Стоколос. За кожним фактом порушувалася кримінальна справа, піднімали на ноги десятки людей, оперативники вирушали на місце пригод, здійснювали допити. Ніби були й підозрювані, та вийти на слід справжніх злочинців не вдавалося.

Робочий день Богдана Стоколоса розпочався з відвідин ВАТ „Носівське хлібоприймальне підприємство”. Зустрівся із завідуючою магазином Лідєю Сидорук, молодою чорнявою жінкою з світло-сірими очима і нафарбованими бровами. Зодягнена в картату спідничку і кофтину з оголеним поясом. На животу біля пупка виднілися два післяопераційні шрами.

- П'ятий рік завідую магазином, - мовила Лідія Сидорук, - але тьху-тьху, - вона тричі вдарила по дерев'яному прилавку, крадіжок ніколи не було. Перед цим днем спільно з продавцями Гафією Вареник та Марією Литовчак робили інвентаризацію. Десь о дев'ятнадцятій годині закрили магазин і пішли додому. Сигналізація тимчасово не працювала і за магазином наглядали сторожі. У ту ніч вартував Анатолій Карпенко. Близько шостої ранку мені додому зателефонував начальник охорони Геннадій Пивовар і повідомив: двері відчинені. Я негайно прибула до магазину. Майже водночас під'їхали і працівники міліції. Було зрозуміло: вчинена крадіжка. Діяли відмичкою, швидше за все. Але дуже тонка робота.

- Як їм вдалося проникнути до магазину?

- Замок вхідних дверей валявся на підлозі. Замок був масивний і його голими руками не візьмеш. Два замки на металевій решітці також були відірвані. Швидше за все, у такий же спосіб.

- Що викрали зловмисники?

- Зникли гроші в сумі сто гривень. Більше їх у нас і не було. Вкрали два блоки цигарок, дванадцять пляшок пива, вісім-десять банок консерви, шоколад цукерки, чай. Ми знову провели інвентаризацію і виявили недостачу на суму 618 гривень.

Коли Богдан Стоколос міліцейським газиком прибув до села Ясна Зірка, йому пощастило. З Києва саме підїхали потерпілі дачники. Павло Коротюк трохи старший – середнього віку, сивочолий, блакитноокий чоловік. Темна сорочка, джинси, на ногах коричневі босоніжки. Сам одяг красномовно засвідчував: людина від землі і жити без неї не може.

- Я мешкаю в Києві, по вулиці Василя Стуса, - Коротюк злегенька кашлянув і продовжив: - у Ясній Зірці маю два дачні будиночки. Деякий час до села не приїздив – з дружиною відпочивали у Криму. На початку серпня син Тарас повідомив: телефонував Володимир Кириленко, двоюрідний брат і сказав, що з наших будинків викрадено майно. Коли ми прибули сюди, помітили: в будинку № 20 з вікна відірвана металева решітка та розбите скло, в іншому будинку вирвана віконна коробка з решіткою та розбитий скло-пакет. З обох будинків викрали мікрохвильову піч, магнітолу „Самсунг” телевизор з пультом дистанційного керування, тюнер „Реснер”, дублений кухонний комбайн, електроточило. Це, так би мовити, по крупному. А по дріб'язку – мисливський чоловічий капелюх, кольорове покривало, чотири літри імпоротної горілки, жіночу спортивну кофту оранжевого кольору.

- Гаразд, - мовив Богдан Стоколос, - ви нам дуже допомогли. Ось тут, в правому кутку, розпишіться.

Після Ясної Зірки Богдан Стоколос прибув до села Дослідне. Охоронник школи Володимир Гончарук засвідчив: коли заступав на чергування, ввімкнув освітлення, потім деякий час перебував у майстерні школи, вночі кілька разів обійшов подвір'я, та нікого з сторонніх не бачив. Не чув навіть жодного звуку, жодного шереху. О п'ятій годині п'ятнадцять хвилин відімкнув вхідні двері школи, вимкнув чергове освітлення на першому і другому поверхах, а о пів на шосту замкнувши двері, пішов додому. Невдовзі йому зателефонували і повідомили: у приміщенні пошкоджено двері. Коли прибув до школи, тут були дві прибиральниці.

Вони й показали на пошкоджені замки у вхідних дверях та кабінетах школи. В середині приміщення була порушена обстановка, але що саме вкрали, ще не знав.

Вчителька Тетяна Маслаченко розповіла: коли прийшла на роботу, звернула увагу на зламані вхідні двері. Зламано також були двері і в окремих кабінетах. У неї пропала жилетка-безрукавка із штучного хутра 50-го розміру.

Директор загальноосвітньої середньої школи Микола Тимченко, який щойно підійшов, повідомив: викрадено джерело безперебійного живлення „Black Khidht”, сканер настільний планшетний, комплекс стерео-колонок, мікрофони, навушники, два телефони, кабелі живлення, а головне – пропав автомат Калашникова. Це ж бандити десь можуть наробити лиха. Всього викрали майна на суму 1965 гривень.

Коли Богдан Стоколос повернувся до районного відділу внутрішніх справ, на нього чекала неприємна новина: цієї ночі напали на родину Тимошенків – Івана Микитовича та сестру Ганну Микитівну. Братові прострелили ногу і нині він перебуває у лікарні. Стан тяжкий – багато втрачено крові. Лікар дає на розмову не більше двох-трьох хвилин.

Не гаючи жодної секунди, Богдан Стоколос прибув до районної лікарні. Головний лікар Володимир Точило запросив Богдана присісти, дістав медичну картку.

- Ми уважно оглянули обох, - мовив неквапом, перегортаючи папери, - в Івана Микитовича тілесні ушкодження у вигляді забитої рани та субапоневротичного крововиливу волосяної частини голови, множинних синців та саден області обличчя, синців грудей, лівої верхньої кінцівки, обох нижніх кінцівок, закритих переломів ребер, вогнепального ушкодження лівої ступні. Ушкодження завдано і голові, і обличчю. Так... Ушкодження Ганни Микитівни у вигляді множинних синців та ссадин обличчя, множинних синців верхніх та нижніх кінцівок, грудної клітки. Всі вони відносяться до легких тілесних ушкоджень у вигляді термічного опіку обох кісток, які виникли від полум'я запальнички.

- Як почуває себе Іван Микитович?

- Стан здоров'я стабільно тяжкий, але дві хвилини ви можете з ним переговорити.

У невеликій палаті з пофарбованими у білий колір стінами на металевому ліжку лежав Іван Микитович. Обличчя ніби аж зчорніло, на скронях пасемцями розляглася сивина. Тонкий худий ніс загострився, щоки запали, заросли щетиною.

- Іване Микитовичу, - Богдан Стоколос присів поряд на стілець. – Пригадайте, скільки було нальотників?

- Три.

- Ви їх добре запам'ятали?

- А чому ж...Запам'ятав...Той, що стріляв у мене, високий, очі чорні і волосся чорне, немов смола. Біля брови, якої й не скажу, правої чи лівої, невеличкий шрам. Був у джинсах і чорній футболці. Ще на грудях щось там було написано, але не по нашому. Другий той, що палив пальці моїй сестрі, середнього зросту, волосся світло-русяве, над верхньою губою сиділа родимка. Цей був у шортах, майці, а зверху жилет. А ось третього не бачив - стояв на вулиці. Мабуть боявся, аби ми його не впізнали.

- Все, час минув. Закругляйтеся, - наказав головний лікар.

- Дякую, Іване Микитовичу, за інформацію, - Богдан Стоколос підвівся з стільця. – Одужуйте, будьте здорові.

Ганна Тимошенко була вдома. Вона ще ніяк не могла отямитися від нічної пригоди. Забачивши на подвір'ї незнайому людину, спершу насторожилася, потім заспокоїлась. Богдан Стоколос зайшов до оселі, привітався і представився. Господиня була бліда, мов стіна.

- Ой, зачекайте хвилинку, - вона напилася холодної води з криниці, сіла на стілець.

- Учора, коли ми закінчили клопотатися по господарству, - почала нелегку свою оповідь, - позачиняли всі приміщення, зокрема, і вхідну хвіртку в паркані. А десь так о сьомій вечора зайшли до оселі. Повечеряли, ще й по маленькій чарочці випили, празник був, потім подивилися телевізор: кіно, новини, ще почали дивитися кіно. Та Іван сказав, у нього злипаються очі і пішов спати. Я вирішила додивитися, так наче цікаво було. Коли десь о пів на одинадцяту хтось постукав у сінешні двері. Я поцікавилася, мовляв, хто там? Мені відповіли: „Свої”. Я подумала, приїхав з Києва Іванів брат Сашко. Ми його чекали вдень на празник, але він не приїхав. Коли відсунула засув, двері різко відчинились: бачу на порозі два молоді чоловіки. Один з них тримав у руках рушницю. Забачивши мене, спрямував в обличчя. Я й оторопіла, від страху аж колінця підкосилися, ледь подибуляла назад. Ці два чоловіки разом зі мною зайшли до хати. Потім вони штурхнули мене і я впала на диван. Почали запитувати, де ховаю гроші. У цей час зі спальні вийшов Іван. Вони його також зненацька вдарили і той упав на підлогу. Потім підійшли до мене удвох і давай руками та прикладом бити по чім попало.

При цьому знову вимагали гроші. Потім силою зтягли до спальні. Один з них почав телефонувати по мобільнику іншому і радився, де шукати гроші. З їхньої розмови я зрозуміла: на вулиці перебуває третій. Чому він не зайшов до хати, хто його знає? Швидше за все, побоявся, аби ми його не впізнали.

Почали нишпорити скрізь – гроші шукали в меблях, посуді, шухлядах. Крізь прохилені двері спальні я помітила: бандити рахували гроші, які були заховані у банці з-під кави. Там лежало півтори тисячі гривень. Потім вони сказали, що знайшли гроші, але не всі. Давайте, мовляв, решту. Ми обоє мовчали. Тоді почали бити. Іван хотів захиститися. Той, що був вищий і мав при собі рушницю, вистрілив у ногу брата. Після цього знову продовжували вимагати гроші. Я віддала їм золотий ланцюжок з хрестиком. Такий же ланцюжок з хрестиком вони самі зняли з шиї пораненого Івана. М-да, ще ж не сказала: з гаража внесли каністру, нас обох облили бензином, розлили його по підлозі і весь час залякували: не віддасте гроші, пустимо червоного півня. Спалахне ваша хата і ви тут живцем згорите. Ми в одну душу твердили: грошей більше немає. Тоді той, що був з родимкою над верхньою губою, зробив мені порізи на пальцях і почав підносити запальничку. Інший тримав мене за руки. Після цього забрали усі нагороди та паспорти. Навіщо їм ті паспорти здалися? Це страхіття тривало до третьої години ночі. Я, думала, не перенесу. Потім вони нас залишили і вийшли на подвір'я. Чуємо, загук мотицикл, згодом гул почав стихати. Ми так і подумали: вкрали мотоцикл. Я вийшла на подвір'я. Тихо. Ніде немає нікого. Пішла до сусідки, розбудила і попросила, аби викликали швидку медичну допомогу. І в тому, що бандити не спалили нашу хату, думаю, допоміг „Отче наш”. І ніщо більше.

VIII

З допомогою слів потерпілих виготовили фотороботи. Їх вивісили на людних місцях – вокзалі, автобусній станції, центральній вулиці. Працівники міліції виступили перед глядачами місцевого телебачення і слухачами радіо. На щастя, бандити, які мешкали в лісосмузі, про свої пошуки нічого не чули і навіть не здогадувалися. Богдан Стоколос разом з сержантом місцевої міліції Іваном Тягнирядном кілька днів провели на ринку. Але бажаного не було – жодних підозр. Починали думати, мовляв, не там шукають. Уже збиралися залишати ринок, як раптом забачили двох молодиків, портрети яких співпадали з тими, які описував Іван Тимошенко.

- Піду поторгуюся з ними - Богдан Стоколос мовив сержанту.

Його випередила жінка-селянка. Підійшла до хлопців, оглянула товар:

- А у вас немає такого препарату, щоб колорадських жуків травить?

Хлопці весело презирнулися:

- Немає тітонько, кинув один з них.
- Ми таким не займаємося, - додав інший.
- Ну, як іде торгівля? – так ніби між іншим поцікавився Стоколос.
- Нормально, - мовив один з молодиків.

Інший підозріло з голови до ніг окинув постать Стоколоса.

- Скільки коштує відеоплеєр?
- Дві сотні даси?
- Так мало?
- Ми хочемо купити музичний центр. Якраз двісті гривень не вистачає.

Богдан Стоколос взяв до рук відеоплеєр, для годиться покрутив у руках:

- А-а-а, він у вас беушний та ще й застарілої конструкції.
- Новий купляйте в магазині, - зле кинув один з них.
- І не за такі гроші, - додав інший.

Богдан Стоколос, не поспішаючи, розглядав товар на прилавках. Молодики, ні про що не здогадуючись, продовжували торгувати далі. Оперативники встановили за ними пильний нагляд. Зрештою, товар, певне, продали, все, що залишилося, поклали до валізи, сіли на велосипеди і поїхали. Міліцейський газик рушив слідом. Виїхали за місто, підозрювані ще якийсь час рухались по трасі, потім повернули направо і поїхали у напрямку лісосмуги. Серед дерев оперативники запримітили дерев'яну будку. Сумніву не було: саме вона і слугувала пристанищем для бандитів, які кілька літніх місяців тероризували п'ятдесятитисячне населення району.

Коли Богдан Стоколос з сержантом повернулися до райвідділу, на них чекала сумна вість – помер Іван Тимошенко.

- Єдиною втіхою, - Богдан доповідав підполковнику Арсірію, який щойно прибув з Черняхівська, - нам вдалося вистежити кубло бандитів. Він розповів усе по порядку.

Вирішили брати опівночі. Склали план захоплення, визначили оперативну групу. Богдан Стоколос і Арсірій особисто розмовляли з кожним оперативником. Потім пішли до ресторану, повечеряли. Повернувшись, вкотре гортали кримінальні справи. О дванадцятій ночі міліцейські газики відїхали від районного відділення міліції. В одному сиділи оперативники, інший був призначений для злочинців.

Сіялася дрібна мжичка. Назустріч, кутаючись у плащі, і, піднявши над головою парасольки, поспішали запізнілі перехожі. На шляху зустрічалися поодинокі автомашини. Виїхали на околицю міста. Дощ тут ніби посміливішав, водію довелося ввімкнути „двірники”. Повернули праворуч. У темряві бовваніли дерева. Автівки зупинили, далі пішли пішки. Спалахнув вогник – відчинялися двері будки. На подвір'я виходили бандити, курили цигарки, голосно розмовляли, сміялися. Дощ, здається, трохи вщух, але було холодно, сиро і непривітно. Неподалік будки стояли велосипеди. Ті велосипеди, які бандити викрали і на яких здійснювали злочинні нальоти. Та ось все стихло, певне, полягали спати. Оперативник Богдан Стоколос присвітив на циферблат. Друга година ночі. Вирішили зачекати ще хвилин з п'ятнадцять. Нервово переминалися на ногах. Темрява суцільна та непроглядна і тиша. Така тиша, ніби аж гуло у вухах. Обережно підійшли до будки, відчинили двері. Хтось стиха сопів, інший покашлював, третій хропів. Богдан Стоколос засвітив ліхтарик.

Сергій Вакуленко почав терти кулаком очі. Його взяли першим. Два оперативники підвели, на зап'ястя накинули наручники. Він навіть не зрозумів, що трапилось. Потім у такий же спосіб взяли Андрія Салтановського. Дмитро Тевкун спав в обнімку з Каріною. Злегенька довелося розбудити обох.

- Вставайте, братці, приїхали, – мовив хтось з оперативників.
- Так рано? – зі сну обізвалася Каріна.
- Та ні, - спокійно додав Богдан Стоколос. – Саме час.

СІМЕЙНА ДРАМА

I

Мама спакувала валізу – шматок сала обгорнула в цупкий папір, поклала до поліетиленового пакету, окремо поклала свіжих помідорів, огірочків, щойно на грядці нарвала, яблук та груш. До іншої авоськи висипала відро молоденької картоплі. Білизну та платтячко Агата спакувала і поклала сама.

- Це тобі гроші на перших порах, - дістала з присховку асигнації і додала:
- Тепер сідай та снідай, бо скоро ж і автобус.

На столі у мисці парувала круглобока картопелька в маслі, малосольні огірочки, салат з помідорів. Агата нахромилла виделкою круглу, мов м'ячик, картоплинку. Їсти особливо не хотілося. Вона ледь пережувала її. Учора біля клубу з хлопцями замочували від'їзд – випили літру самогонки – купили в баби

Артемихи. Самогонка, правда, слабенька була, та нічого, пішла. Коли її баба гонила – на дно казана клала якесь зілля – від нього, певне, й нудило Агату.

- Мамо, щось мені не хочеться їсти, - донька намагалася нахромити картоплинку, але вона у неї щоразу вислизала. – Не могли б ви мені налити хоч грамів сто.

- Ой, доню, доню, - мати скрушно похитала головою. – Оце на тобі сто грамів, може, тут трохи й більше буде. Але дивися мені, щоб у городі не пила. Горілка ще нікого до добра не довела. Та й на роботі не люблять, коли хтось випиває.

- Мамо, клянусь. Більше не питиму! – Агата перехилила чарку, крякнула, як мужчина, підсунула до себе тарілки зі стравою і кинулася закусувати. - Ви, кажете, мамо, аби я в місті не пила. А на який кошт питиму?

У Черняхівську Агата влаштувалася на текстильну фабрику, дали і місце в гуртожитку. Робота була не з легких. Але кожного місяця Агата отримувала непоганий заробіток. Купила собі демісезонне пальтечко, шапку, на ринку виторгувала модні чобітки. Коли приїхала в село підфарбована та напахчена, люди спочатку її не впізнали.

- А до кого це вона пішла? – дивувалися на автобусній. - Наче й не наша, не сільська.

- А чому ж ні. Наша, радомська! – вигукнула Марія Вигулярна. – Невже не впізнали дочку Одарки Кулешової?

- Агата! – вигукнули хором кілька чоловіків. – Точно, вона. Бач, наче ніколи й у селі не жила.

Минув рік. Якось на одному застіллі познайомилася з розлученим добродієм Олексієм Гриборащенком. Спочатку танцювали, потім розмовляли, пішов проводити додому. Агата відзначила таку рису в Олексієві, як поступливість. Йй, владній, незаперечній особі, яка полюбляла командувати, людина з таким характером якраз підходила. Згодом оформили шлюб, народився перший син – Костею назвали, другого – Володею. Отримали квартиру...

З того часу минуло багато років. Вже дорослий Костянтин, часто приходив до батьківської оселі з оковитою. А де горілка, там і до сварки недалеко.

Одного разу тато з мамою так понапивалися, що вбили рідного сина. На ранок нічогісінько не пам'ятали. Тільки посеред хати в крові калюжі лежав труп молодого людини. Чухали потилиці, та після того, як похмелилися, викликали міліцію. „Мокруху” Гриборащенко взяв на себе. Так і так, мовляв, напився, не знав,

що робив. Винен і все тут. Крапка. Дали строк йому та й немалий. Дружина чекати на повернення чоловіка не забажала, водилася зі всякими типами, але більше місяця ні з ким не жила. Коли Олексій прийшов із буцегарні, Агата жила чи не з десятим співмешканцем – Пахомом Козленком. До рідної оселі не впустила. Довелося Гриборащенку деякий час мешкати на квартирі в двоюрідної сестри. Пожив місяць-два і зрозумів: він там не потрібний. Оселя двокімнатна, а, крім сестри, ще й чоловік був і двоє дорослих дітей. Походив, поникав по місту Олексій – ніхто не бере на квартиру. Якось на вокзалі, де трохи переночовував, зустрівся з Ніною Верещако. Та спочатку його не впізнала. Коли назвався і розповів про своє горе, Ніна й мовила:

- А ти пам'ятаєш Бориса Штомпеля?
- А чому б і ні! – радо озвався. – Разом працювали.
- У нього жінка померла. Діток немає. Самого Бориса нещодавно паралізувало. Там з паличкою ледь по хаті ходить. Сходи до нього, може, й візьме на квартиру. Йому потрібна людина, яка б доглядала.

Відтоді Олексій і почав жити у свого давнього друга. Ходив до магазину, смажив картоплю, по пенсії випивали по чарочці. Борис тільки було губи помочить, а Олексій вип'є добру чарочку. Потім погомонять, подивляться телевизор та й спати полягають. Ось одного разу, коли Олексій прошкував до гастроному, зустрів свою благовірну. Спочатку був і не впізнав, розминувся. Та риси обличчя до болю в серці видалися знайомі.

- Агата! – у спину вигукнув.
- Жінка повернулася, нахмурила чоло:
- Так, Агата. А що вам потрібно?
 - Невже не впізнала?
 - Олексій! – її аж струснуло. – Ти вже вийшов з тюрюги? А я думала й кісточок твоїх немає.

Олексій ще раз окинув тілисту постать. Була вона зодягнена в блакитну блузку і синю спідницю. З веселого задерикуватого дівчиська Агата перетворилася на розповнілу жінку. Рожеве, мов апельсин, обличчя, кирпатий злегенька посинілий ніс, темні з коричневим відтінком очі, які відбивали все ту ж повноту життєвої енергії. На їх денці іскрився живий блиск, який не раз помічав за роки подружнього життя. Олексій наскільки кохав Агату, що у конфліктах з оточуючими, навіть тоді, коли вона була не права, все одно ставав на її бік. Їй бракувало гнучкості і виваженості, могла закричати в очі все, що думала про свого

співрозмовника. Агата ніколи не була ні зразковою господинею, ні вірною дружиною. Проте Олексій все прощав і ладен був знову зійтися і жити.

- Слухай, люба дружинонько, - Олексій розпочав мирлюбиво. - Не такою я уявляв нашу зустріч. Не такою. Майже кожного дня згадував про тебе на зоні. Лежу, було, на нарах, а ти переді мною. Як там наш синок? Певне, великий уже виріс?

- Великий. Ти його й не впізнаєш. Двадцять п'ять років виповнилося. Одружуватися збирається.

- Знаєш, жінко, що я тобі скажу? Давай будемо сходитися і жити мирно. На частину квартири я також маю право!

- Гарзд, я подумаю, - скоромовкою відповіла Агата і розчинилася у натовпі.

Минув тиждень. Олексій пішов до гастроному і знову зустрів Агату. Мало того – перегородив їй шлях. Вона – вправо і він туди, зверне – ліворуч і він уже там.

- Досить одне одного мучити. Давай будемо сходитися і жити. У нас же з тобою багато чого спільного: син, квартира. Та й стільки літ разом мешкали.

- А тепер не хочу такого життя. Ти, певне, забувся, як мене підрізав. Я два з половиною місяці в лікарні провалялася.

- Я? Тебе підрізав? Щось такого не пам'ятаю.

- Та звідки тобі пам'ятати, як ти і сина рідного вбив?!
- Прости, Агато.

- Цього я тобі не прощу ніколи. І не зустрічай мене більше, і не вмовляй.

- Не захочеш, силою візьму. Я кохаю тебе і жити без тебе не можу. А, якщо не захочеш, хоч вір, хоч ні, візьму й уб'ю.

- Знай: у мене є співмешканець. Не такий, як ти задрипанець. П'ять разів на зону ходив. Я тільки пальчиком поведу і він з тобою розправиться.

II

Агата нарізала хліба і сала, дістала з холодильника малосольні огірочки, посередині стола поклала кільку.

- Може, хто борщ їстиме? – запитала. – Я, правда, вчора варила.

- Не переживайте, мамо, ми вдома з Лєною поснідали, - відповів Володимир і кинув поглядом на свою співмешканку. – Лєна приготувала макарони по-флотськи. Такі смачнючі.

Пахом Козленко, співмешканець Агати, розлив пляшку горілки по склянках.

- Ой, я так не можу, - усміхнулася Олена. – Я по грамульці.

Коли випили пляшку й не зчулися. Козленко відкоркував другу.

- Ну, мамо, як там батько? – Володимир витер руки. – Уже більше не загрожує?

- Та чому там! Оце виходжу недавно з гастроному, а він стоїть під дверима – п'яний, зарослий. У людей копійки на цигарки просить. Тхне від нього казна чим. Не стерпіла я, дала йому гривню. Іди, кажу, звідси і не ганьби себе. Виходила з магазину, думала, що пішов. Де там? Стояв, виходить, мене чекав. І тут, як причепився, як причепився. В одну душу: давай жити разом і все. А ні, - заявляє, - я тебе порішу.

- Мамо, які в тебе сьогодні плани? – син дістав коробку цигарок.

- Ми зараз з Пахомом, - кинула погляд на свого співмешканця, - ідемо до Гриші Самойловича груші рвати. Він нас попросив, аби ми йому допомогли.

- Гаразд, - розпорядився син. – Ідїть рвіть, а ми зараз з Леною зайдемо до батька, я пошепчу трохи. Це він там на Житомирській живе, у дядька Штомпеля?

- Еге ж.

- Той і зараз паралізований?

- Відпустило трохи. Але далі подвір'я нікуди не виходить. Нога в нього і рука погано слухаються.

- Гаразд, мамо, дякуємо за пригощання, - мовив Володимир. – Ходімо, Лено. Агата прибрала зі столу. Пахом пішов на балкон курити.

- Я вже готова, - зрештою обізвалася Агата. – Ходімо й ми.

- По дорозі Агата і Пахом проходили мимо будинку Бориса Штомпеля, в якому винаймав квартиру Олексій Гриборащенко. Це був дерев'яний, одноповерховий, пофарбований у червоний колір будинок, забрудненими вікнами дивився на тиху вуличку. Крізь відчинену кватирку наслухали голоси.

- Слухай, там такий крик, - обізвалася Агата. – Давай заглянемо, що там коїться.

- Чую, - усміхнувся Пахом Козленко. – Ідуть „розборки”. Не заважай, Вони самі в усьому розберуться.

- Та ні, - наполегливо мовила Агата. – Давай все таки зайдемо.

- Коли переступили поріг, перше, що побачила Агата, руки сина були закривавлені.

- Ти що, знову за старе взявся? – вигукнув Гриборащенко-молодший, схопив табуретку і кілька разів вдарив батька по голові.

Паралізований Борис Штомпель сидів на дивані і вибалушеними очима мовчки спостерігав за драмою. На допомогу пасинку кинувся Пахом. Він вирвав з його рук табуретку і кілька разів ударив Олексія по голові. Гриборащенко-старший з гуркотом упав на підлогу. Тоді Козленко взяв за ноги Олексія і перетягнув до сусідньої кімнати. Тут на дивані спала п'яна співмешканка Штомпеля. Пахом руками та ногами почав лупцювати Олексія. У кутку стояла дерев'яна палиця господаря. Він схопив її і почав бити бідолаху. Трапився під руки гумовий ущільнювач і той пішов у хід. Гриборащенко намагався підвестися, але тяжкі удари звалювали його на підлогу.

- Дайте мені ніж, я сам себе заріжу, - благав Олексій.

- Це для тебе буде легка смерть, - зрештою обізвалася Агата. – Ти помиратимеш у страшних муках.

До кімнати з молотком влетів Володимир. Він щосили почав бити батька по голові та боках.

Схоже, всі осатаніли: дикі, перекошені від злоби та ненависті обличчя, очі світилися гнівом і люттям, руки та ноги гамселили нещасного по чому попало.

Жінка, яка спала на дивані, нараз протверезіла, підвела голову і німим осудливим поглядом спостерігала сімейну драму.

- Міліцію! Викличте міліцію! – благав Олексій.

- А-а-а, міліцію тобі! – визвірилася Агата, зірвала зі стіни електричний дріт і зв'язала ноги.

Пахом стягнув з Олексія штани і засунув у рот – не так грімко кричатиме. Володимир підійшов до батька і почав мотузком зв'язувати руки, але руки тремтіли і зв'язати йому аж ніяк не вдавалося.

На кухні, в куточок, забилася Олена. Вона не на жарт перелякалася і зробилася бліда, немов крейда. Не могла вимовити жодного слова.

- Не бійся, - заспокоїла Агата. – Ти тут ні в чому не винна. На ось гроші, сходи до магазину, купиш літру горілки.

Небавом Олена повернулася, дістала з авоськи дві пляшки.

- На здачу я взяла півхлібини і двісті грамів кільки.

Усі дружно сіли за стіл. Пахом розлив горілку. Після випитого нараз зробилося весело, зав'язалася пустопорожня розмова.

- Ех, гулять, так гулять. – Володимир взяв пляшку і розлив по склянках.

- А нам ще ж груші рвати, - схаменулася Агата.

- Та які там груші, мамо, - вихопилося у Володимира. – Завтра підете рвати.

- Знаєш, що, - Агата звернулася до Пахома, - Олексій весь час обіцяв у мою дупу засунути палицю. Так ти візьми і засунь у його. Я повинна відплатити йому за все.

Пахом виконав прохання Агати. Олексій поворухнувся і закричав від дикого болю. Тоді Агата схопила молоток, що лежав на вікні, і з усієї сили почала лупцювати Олексія по голові. Невдовзі той затих.

- Мабуть, очочурився, - констатувала Агата. – Ні, ви дивіться, який живучий.

Володимир узяв ковдру і накрив батька з головою:

- Здається, все. Я пішов додому.

Минуло небагато часу. Олексій продовжував подавати ознаки життя. Глухий, протяжний стогін вирвався з грудей. Агата знову взяла молоток і вдарила колишнього чоловіка по голові. Нарешті той затих.

- Ось стемніє, - розпорядилася, - загорнемо його в покривало, відвеземо до лісу і там закопаємо.

Агата набрала у ванні відро води, помила кров'яні сліди на стіні, підлозі, вилила воду в унітаз. Потім з Пахомом помили руки і залишили оселю.

- Слухай, щось так на душі шкребе, - мовила Агата, коли проходила мимо магазину. – Ти мене зачекай, а я збігаю, візьму пляшку.

III

Ольга Кручина поволеньки підвелася, зайшла до кімнати. Борис Штомпель мовчки сидів на дивані. На підлозі лежала людина не людина, а якесь „місиво”. На ньому не було жодного живого місця, голова побита, вся закривавлена.

- Боже, що вони нарobili! – вигукнула Ольга. – Ти викликав міліцію?

- Ні, - стенив плечима Штомпель. – Куди її тут було викликати. Вони б і нас з тобою порішили.

- Алло „швидка”? Приїжджайте негайно. Потрібна допомога. Адреса? Житомирська 42-В.

Лікарі на своєму шляху багато бачили всякого. Але те, що вони побачили цього разу, їх просто шокувало. Замість людського обличчя щось було на зразок м'яса.

- Нам тут робити нічого, - констатував лікар. – Викликайте міліцію.

- А ми вже викликали, - мовила у відповідь Ольга.

Невдовзі на місце пригоди прибули начальник міського управління внутрішніх справ Іван Совенко, міський прокурор Володимир Колісниченко, експерт-криміналіст, старший лейтенант міліції Володимир Богатирьов, інспектор карного розшуку в особливо важливих справах обласного управління внутрішніх справ Богдан Стоколос, судово-медичний експерт Ігор Потапенко.

- Швидше за все, смерть настала внаслідок тілесних ушкоджень у вигляді набряку-набухання головного мозку, - уважно оглянувши труп, мовив Ігор Потапенко, - забою головного мозку, внутрішньочерепної травми з переломами кісток склепіння та основи черепа, закритої травми грудної клітини з множинними переломами ребер.

- Чим же його били? Руками та ногами? – висловив припущення Іван Совенко.

- І не тільки, - додав Володимир Богатирьов. – Ось вам речі, які не вимагають доказів, - підняв з підлоги молоток, палицю і гумовий ущільнювач.

- Не били його, а молотили, немов ціпами, - подав голос Борис Штомпель. Я ще ніколи у своєму житті не бачив, аби так били людину.

Борис Штомпель худорлявий, зігнутий роками чоловік, очі темні, ніс прямий. Зодягнений у зелену теніску з трьома гудзиками біля шиї, чорні обшмугані джинси, в стоптаних капцях. Ліва рука, щільно притиснута до тіла, нервово тремтіла, очі бігали з боку на бік.

Богдан Стоколос дістав папери, авторучку.

- Ви були свідком цієї трагедії?

- Так. За станом свого здоров'я, звісна річ, не міг захистити. Залишалося одне – мовчки сидіти і спостерігати.

- Розкажіть по порядку, як все це сталося.

- З початку червня минулого року у мене на квартирі почав мешкати О...Олексій Гри...Гриборащенко, - Штомпель спочатку заїкався, нервував, зрештою, почав спокійно розповідати, - коли він повернувся з ув'язнення, жінка не впустила до хати. Спочатку у двоюрідної сестри, казав, мешкав, по вокзалах тинявся, спав на лавах. Міліція ганяла. Потім прибився до мене. Того дня, а було це вчора, дев'ятого липня, я саме отримав пенсію. Зранку до мене прийшла моя співмешканка Ольга Кручина. Десь так о десятій ранку зайшов молодий чоловік з жінкою. Я не знав, виявляється, це був його син. Олексій невимовно порадів, збирався йти за пляшкою. Та син перепинив йому дорогу, мовляв, не час. Почав запитувати, чому він перестриває маму на вулиці, чому не дає їм спокою, чому погрожує вбивством? Олексій клявся, бив себе в груди, мовляв, хотів з мамою зійтися, але оскільки вона

цього не бажає, залишив її у спокої. Син був напідпитку, почав сікатися до батька, а згодом і бити. Невдовзі сюди прийшла його колишня жінка зі співмешканцем. Жінка підбурювала всіх бити, як вона казала, негідника, буцім він їй страшенно набрид своїми погрозами. Олексій закривався від ударів та просив, аби не чіпали. Однак до його прохань не прислухався ніхто. Потім Пахом Козленко, так звати нового співмешканця Олексієвої жінки, перетягнув до іншої кімнати і знову продовжували бити. Олексій благав мене, аби я викликав швидку допомогу або міліцію. Агата так на мене подивилася та крикнула, аби не смів цього робити, що я і не зважився. При цьому обірвала електричний дріт. Певне, думала, що то телефонний. Через деякий час з їхньої розмови я дізнався: Олексій помер і пізно увечері, коли стемніє, вивезуть труп до лісу і закопають. Уже після того, як вони пішли, ми зважилися викликати медичну допомогу і міліцію.

IV

Повернувшись до обласного управління внутрішніх справ, Богдан Стоколос підготував постанову про порушення кримінальної справи і прийняття її до свого провадження за фактом умисного заподіяння тяжкого тілесного ушкодження, що спричинило смерть Олексія Гриборащенка за ознаками складу злочину, передбаченого ст.1212 ч.2 КК України. Копію постанови Стоколос направив прокурору міста. Водночас накинув план судового слідства. Богдана насамперед цікавило: які були відносини в Агати Гриборащенко з потерпілим, хто розпочав конфлікт та бійку у квартирі Бориса Штомпеля, які їх причини, хто, яким чином і в якій послідовності завдавав удари Гриборащенку, які стосунки з потерпілим були у його сина Володимира і Пахома Козленка. Належало також допитати свідків.

Цього ж дня підозрювані Агата Гриборащенко, її син Володимир та співмешканець Агати Пахом Козленко були заарештовані. Обрано запобіжний захід у вигляді утримання під вартою в СІЗО.

...Олена Косяченко світло-русява жінка з темними очима. Над сірими очима вигнулися рудуваті брови. По обличчю злегенька розсіялися веснянки. Схоже, вони їй личили. Без веснянок обличчю б чогось не вистачало.

- Разом зі своїм співмешканцем Володимиром Гриборащенком ми живемо близько двох років. Стосунки у нас непогані. Разом з нами в квартирі проживає мати Володі – Агата Анатоліївна та його молодший брат Сашко. Зараз його немає в місті – поїхав у село до бабусі. Правда, я хочу уточнити: мати вже кілька місяців живе у свого знайомого на прізвисько Агуля. Того дня Володя зранку був

напідпитку – ходив до своїх знайомих. Але до кого – не знаю. Зранку до нас прийшли мама Володі зі своїм співмешканцем. Як тільки переступила поріг, почала скаржитися на свого колишнього чоловіка і Володиного батька. Буцім той загрожує розправою, не раз показував ножа. Я в цей час перебувала на кухні, але достеменно все чула. Потім для хоробрості трохи випили. Згодом ми з Володею пішли до якогось паралізованого чоловіка, на квартирі якого проживав Володин батько. Згодом прийшла і Агата Анатоліївна зі своїм співмешканцем. У коридорчику я ще помітила жінку, яка була п'яна. Мама з Володею били батька, мовляв, до яких пір він знущатиметься над нею. До них приєднався і Агуля. Потім батько Володі різко підвівся з стільця і в руках я помітила якийсь блискучий предмет. Швидше за все, це був ніж. Він вдарив Володю по руці. Бризнула кров. Я страшенно перелякалася. Володя продовжував бити батька. У мене хворе серце, зробилося погано і я пішла на кухню. Одразу кинулася шукати валідол, але його не було. Хто кого бив і скільки разів завдавалися удари, я просто не бачила. Невдовзі на кухню зайшла мама Володі, дістала гаманець, взяла з нього гроші і наказала, аби я сходила до магазину, купила спиртного. Я пішла, водночас по дорозі зайшла до аптеки, придбала валідол. Потім повернулася назад. На дивані лежала п'яна жінка, тут же була Агата Анатоліївна, Агуля та Володя і про щось розмовляли. На підлозі, біля вікна, лежав мертвий батько Володі весь у крові. Я ні в кого нічого не розпитувала, мовчки віддала горілку і пішла додому. По дорозі прийняла пігулку і лягла відпочивати. Коли проснулася, Володя був вдома. Він мені нічого не розповідав, а я ні про що не розпитувала. Близько четвертої ранку до нас, додому, прибули працівники міліції і арештували Володю.

Агата Гриборащенко свою вину в інкримінованому їй злочині визнала частково та показала, що зі своїм колишнім чоловіком Олексієм не живуть разом уже близько п'ятнадцяти років. Офіційно розлучені ще з 1990 року. Після цього вона знову виходила заміж, прізвище у неї було Фурул. Через два з половиною роки, Агата з новим чоловіком також розлучилися. Після розлучення взяла собі прізвище Гриборащенко, так, як у її дітей було таке ж прізвище і всі документи були оформлені на Гриборащенко. З першим чоловіком у Агати Анатоліївни були неприємні стосунки. Після розлучення він не давав їй спокою – ревнивий, запальний, неврівноважений. Постійно пив горілку та бив її. Вісім років Олексій Гриборащенко відбував покарання у місцях позбавлення волі – під час сварки підрізав її, Агату, та вбив свого сина. Після цього Агата тривалий час лежала в лікарні. Одбувши строк, Олексій Гриборащенко деякий час жив у своїй двоюрідній

сестри Шури, яка мешкає зі своєю родиною у мікрорайоні Масани. Зрештою, прийшов до них додому, стали жити разом – наполягала на цьому мама Агати. Але разом не прожили жодного місяця – під час пиятики ударив Агату рукою в обличчя. Після того, як Агата попрохала залишити оселю, Олексій деякий час тинявся по вокзалах, потім почав винаймати квартиру в Бориса Штомпеля. Останні три місяці Агата мешкає у свого нового знайомого Пахома Козленка.

- Скажіть, скількох ударів завдав ваш син?
- Я не рахувала. Точно не знаю. Але не менше семи.
- Пахом Козленко бив потерпілого?
- Спочатку бив руками та ногами по тулубу, а потім узяв у сина табуретку і завдав кількох ударів по голові.
- Ви особисто допомагали бити?
- Так. Я била чоловіка якоюсь палицею. Мабуть, це була палиця хазяїна. Я її взяла у кутку. Потім цю палицю у мене хтось вихопив, я почали бити гумовим ущільнювачем.

Пахом Козленко свою вину в інкримінованому злочині не визнав. Син потерпілого – Володимир Гриборащенко вину визнав частково, визнав себе винним у завданні тілесних ушкоджень, однак наміру вбивати у нього не було.

Під вечір Богдан Стоколос автобусом двадцятого маршруту дістався мікрорайону Масани, що містився на околиці Черняхівська. Донедавна неподалік однойменного села слалося привільне поле. Та з часом міська влада вирішила розширити кордони міста і почала забудовувати житловий масив. Проклали вулиці, обіч яких виструнчилися панельні багатоповерхівки. В одній з них на шостому поверсі мешкала двоюрідна сестра потерпілого Ольга Христяченко. Це була середнього складу тіла жінка з темним рудуватим відтінком волосся, овальним обличчям, темно-зеленими підсліпуватими очима і тонкими вустами. Тіло огортала довга в чорний горошок блузка з бавовняної тканини, довга чорна спідниця сягала за коліна. Обстановка в двокімнатній квартирі була більше, ніж скромна, але вражала чистота, всі домашні речі знали своє місце.

- Сідайте, - Ольга подала стілець, а сама сіла супроти. – Я вас уважно слухаю.
- Ми розслідуємо кримінальну справу про вбивство Олексія Гриборащенко.
- Так. Це мій двоюрідний брат, - уточнила Ольга. – У нього рідних сестер та братів не було. Мати померла близько дванадцяти років тому – Альоша в цей час був в ув'язненні. Батько проживає в районі обласної лікарні, але точної адреси я

не знаю. Стосунки у мене з покійним були хороші. Вісім років Альоша відбував строк покарання у місцях позбавлення волі. Усі казали, ніби вбив свого сина. Однак я вам скажу, як на духу: не вбивав він його. Та й убити не міг. В Альоші б просто рука не піднялася.

- Хто ж тоді по вашому вбив його?

- Це зробив його син Володимир. Альоша був чесний, добрий і справедливий чоловік. Він просто пожалів Володю і всю вину взяв на себе. Ось і закримів на вісім років. Сидів, можна сказати, даром.

- Щоб ви могли сказати про його дружину Агату.

- О-о-о, це погана людина. Гоноровита така, образлива. Було, посваряться, Альоша через годину-дві одійде, а вона, як розприндиться, надметься, тиждень не розмовляє і їсти не варить. А коли пішов у допер, Агата гуляла як хотіла і з ким хотіла, пила безпробудно, курила. Оце ще тільки до наркотиків не дійшла. Знаходилися й чоловіки, та хто житиме з такою безпутньою. Правда, знайшла одного, живе кілька місяців. Але то не чоловік, а якийсь харцизяка – п'ять разів сидів у тюрязі.

- Олексій загрожував Агаті?

- Не знаю. Може й загрожував. Коли бачив п'яну на вулиці, чи тоді, коли до гастроному йшла за горілкою. Я, вам таке скажу: він усе їй простив і хотів зберегти сім'ю, жити нормальним життям. Але ж вона така, як свічка – спалахує одразу. Щось у неї трохи був і пожив, а потім вигнала, більше й на поріг не пустила. А тоді ще й убила зі своїм співмешканцем. Коли Олексій зрозумів: життя там не буде, хотів розділити оселю між усіма порівну. Але Агата категорично відхилила його пропозицію. Тепер квартира Альоші не потрібна – одержав на тому світі.

ЗВІР У ЛЮДСЬКІЙ ПОДОБІ

Темний вересневий вечір, пропахлий терпким запахом спаленого картоплиння і бурякової гички, непомітно, немов зранений птах, опускався на плечі села: на гостроверхі ясени край дороги, дахи, вкриті шифером та бляхою. Все принишкло, лаштуючись на спочинок, навіть задерикуваті горобці, які весь день цвірінькали, і ті поснули на розкарячених напівоголених гілках.

- Ти бачиш, як враз потемніло. Зробилося, немов у погребі, - Марія мовила своєму чоловікові.

- На те й осінь, - Микола дістав з кишені цигарку, розім'яв у руках, сів на табуретку біля печі, відкрив заслінку.

Оце кури та лягай спати, - розпорядилася дружина. – Завтра нам череду пасти – треба рано вставати.

- Та худобу я пожену, - оправдовувався чоловік.

- А вставати раніше доведеться мені – корову подоїти, їсти наварити та й у торбинку щось приготувати. На весь день женеш.

Микола покурив, вимкнув світло, а невдовзі ліг у ліжко. Якусь мить лежав незворушно, подумки окидав прожитий день, намічав плани на майбутнє: треба одержати хліб у коморі, паркан валиться, потрібно полагодити. Не зчувся, коли й заснув. Раптом біля хати знадвору щось загувало, тричі постукало у вікно.

- Миколо, ти не спиш? Чуєш, хтось у вікно стукає. Я боюся.

Чоловік спросонку заплямкав, щось забурмотів, зрештою, озвався:

- Спи. Чого тобі?

- Та наче хтось у вікно стукає.

- Та хто б там тарабанив глупої ночі? То тобі привиділося!

Стукіт повторився. Цього разу гуркало вже настирливіше. Ті звуки були пройняті нотками тривоги та роздратованості.

- Бач, я ж казала: хтось стукає.

Микола схопився, зачовгав по підлозі босими ногами.

- Хто там?

- Це я, Іра Самородня. Не впізнали?

Микола увімкнув світло. До хати зайшла Ірина. Боса, розпатлана, сумне, розгублене обличчя заросилося сльозинками. Кутики вистріпаного халата розійшлися і крізь проріз виглядали тугі перса. Відчувши на грудях погляд, Ірина знітилася, схопила кутики пальцями руки.

- Щось трапилося? – збентежено запитав Микола. – Певне, щось з мамою? Чи може той недолюдок побив?

- Ні, - навдивовижу твердо і спокійно мовила Ірина. – Він хоч і побив мене, та я його вбила. Уже більше ніколи не мучитиме – ні мене, ні маму, ні доньку. Я прийшла вас просити, аби по телефону викликали міліцію.

- І швидко допомогу? – додав Микола.

- Швидкої не потрібно. Вона йому не знадобиться.

СПОВІДЬ МАТЕРІ...

Мати – середніх років жінка з кирпатим носиком, ріденьким, вкритими сивими пасмами волоссям, маленькими безбарвними очима. З дитинства була беручка до роботи, та одружившись, причастилася до чарки – чоловік знадив. Та так полюбила оковиту, що й чоловіка перепивала. Дуже полюбляла всілякі вечірки. Не раз повторювала: при хорошій компанії та смачній закускі можна й бочку випити. Вона не вмiла себе стримати. Коли хтось хотів у неї вивідати якусь таємницю, підпоював Соньку і вона викладала про себе і свою родину все дочиста. Зодягнена в кофтину зеленого кольору з дірочками на ліктях. Кофтина застібалася на замочок, горло оповивала чорна смуга. Сіра спідниця, стерті на п'ятах зимові черевики.

- Іра – це моя третя дитина, - мовила Сонька і на якусь мить замовкла, певне, кудись повтікали її думки. Зрештою мовила: - Жили ми тоді у Бурштині Тячівського району на Закарпатті. М-да, Іра народилася в строк, при пологах ніяких травм та ускладнень не було. За характером нагадувала мені кригу й полум'я: холодна і водночас запальна. Добра до людей та за словом до кишені не лізла. Навіть у дитячому садочку вмiла за себе постояти. Коли виповнилося сім років, пішла до школи. Спочатку приносила четвірки та п'ятірки, а потім і трійки почали з'являтися. Училася, як і всі діти. Закінчила одинадцять класів, отримала атестат. У родині спершу ніхто – ні я, ні чоловік спиртним не зловживали. Пили, як і всі. Стосунки між мною і чоловіком були різні, але діти ніколи не були свідками сімейних сварок. Правда, одного разу чоловік намагався мене побити, але до цього справа не дійшла, тільки порвав на мені одяг – тоді Іра була ще зовсім маленькою, лежала в колисці. Та згодом я помітила: чоловік бігає до чужих жінок, зраджує. Невдовзі ми розлучилися. Він поїхав до своїх рідних у Черкаську область, там мешкає і зараз. Я з трьома дітьми продовжувала жити вдома. Хоч і селище у нас було та мали свій завод – електроавтоматики. Спочатку працювала слюсарем-складальником, а потім після його розвалу робила технічкою в школі-інтернаті.

Моя сестра мешкала в селі Антонівка Черняхівської області. Ось вона і пише: чого, мовляв, ти там будеш мучитися. Переїжджай до нашого села. Землі в нас сила-силенна, якби тільки руки. За невеликі гроші можна придбати хату і знайти роботу. Так ми й зробили. Переїхали, де живемо й понині.

Стосунки у нашій родині між дітьми – Ярославом та Павлом були нормальні. Жили ми дружно. Діти допомагали по господарству. Ярослав, коли виповнилося чотирнадцять років, трохи змінився. Але ці зміни я відносила до

перехідного періоду. Було приходжу з роботи, а двері квартири зачинені. Я починаю стукати, благати, відчини, мовляв. А він і заявляє: "Не відчиню дверей, доки не принесеш пляшку шампанського, цигарок та не приведеш міліціонера". Тоді я приводила сусідку і ми вдвох починали умовляти. Ярослав двері відчиняв. Так було разів зо три. Битися тоді зовсім не бився. Згодом сина забрали до армії. Спочатку служив у Черняхівську, а потім перевели до Гончарівська. Служити стало важче – не раз втікав додому. Скаржився при цьому, що дуже хочеться їсти. Якихось тілесних ушкоджень на йому я не бачила. Це вже пізніше, коли демобілізувався, розказував: били його в армії. І не раз. Одного разу було кілька солдатів та потім він їх по одному спіймав і також побив, але вони зібралися і його віддухопелили. Розповідав, знущалися сержанти, змушували голими руками чистити вбиральні, які забивалися фекаліями. Коли повернувся з армії, став агресивним. Тверезий, то ще нормальний, а як вип'є, у нього проявлялося стільки жорстокості та ненависті до близьких і оточуючих, що просто страшно ставало. Бив постійно усіх – мене, Ірину, Павла. Бувало так, інколи пити мені просто не хотілося, то Ярослав змушував, а коли відмовлялася, погрожував. Може, від такого життя я і зробилася п'яницею. У Ярослава завжди був такий намір – усіх підчинити своїй волі. По доброму, чи силою – не так уже й важливо. Навіть, коли ставав тверезим і бачив наслідки своєї жорстокості, не визнавав провини. Весь час нас звинувачував, мовляв, це ми винні. Ми не так сказали, не так подивилися, вивели його з рівноваги. Якщо хтось з тих людей, які винаймали нас на роботу не подобалися, він ішов геть й наказував нам робити те ж саме. Інколи доходило навіть до абсурду – забороняв мені їсти хліб. Я й зараз просинаюся серед ночі – мені хочеться їсти. Знущався не лише наді мною, а й над усіма нами: своїми братиком та сестричкою, знущався й над тваринами.

Коли Ірина закінчувала середню школу, якраз перед випускним Ярослав так побив сестричку без поважних причин, що на вечір пішла з синяками. У нас була собака. Ярослав їй наживо обрізав вуха та хвоста. Згодом Ірина вийшла заміж і деякий час жила у чоловіка. Як там вони жили, говорити не буду бо достеменно не знаю, тільки якось була проговорилася: чоловік її гвалтував, як природнім так і неприроднім способом. Одного разу пізно увечері прийшла до мене Ірина з донькою – з чоловіком посварилися. Наступного дня він прийшов з пляшкою, аби помиритися. Сіли за стіл, як нормальні люди, а коли випили, почав на мою доньку: і така, і сяка, і перетака. А тоді вчинив бешкет, потрощив меблі і пішов геть. Ірина так і залишилася в мене жити, потім розлучилася і була невимовно рада, що

позбулася свого мучителя. Взагалі Ірина з усім ділилася, секретів у неї ніколи не було, але чому вона не розповідала про своє подружнє життя – не знаю. М-да, після того, як Ірина почала жити в нас, здається, вона з одного пекла потрапила до іншого. Почалися нові страхоття, які мало не кожного дня влаштовував Ярослав. Напивався, бився, виганяв нас усіх – змушені були втікати з дому й ночувати, де прийдеться.

Одного разу Ярослав приревнував мене уже до покійного сусіда, якому ми всі разом допомагали по господарству. Той сусід був старший за мене на двадцять років і між нами нічого не було. Ярослав тоді побив мене жорстоко. Якби до оселі випадково не зайшла сестра, він би мене вбив. Аби якось вислизнути з хати, я почала проситися до вбиральні, але й це прохання на нього не діяло. Сестра Наталія, яка випадково нагодилася, заступилася за мене. Ми разом вийшли з хати і пішли до неї. Наступного дня викликали швидку медичну допомогу і мене доставили до районної лікарні. Коли обстежили, з'ясувалося, у мене тріснутий череп. Справою зайнялася міліція. Пронюхав про це Ярослав, прийшов до мене в палату і попередив, якщо я, мовляв, не заберу заяву з міліції, то після повернення додому він мене вб'є, поріже на шматки, складе в бідон і викине в Десну. Після того я написала зустрічну заяву.

Уже був до того розперезався, що почав ґвалтувати рідну сестру. Якось про це Ірина написала у заяві до міліції. Приїхали машиною і забрали обох. Там вони пробули деякий час і додому повернулися разом. Іра мені зізналася: у міліції її присоромили, мовляв, ти сама цього хотіла, як це так можна, щоб рідна сестра ув'язнила свого рідного брата. Це буде велика ганьба на все село, а тобі у ньому жити. Ірині нічого не залишалося робити, як написати зустрічну заяву.

Був на деякий час ніби й заспокоївся, а потім знову так побив, що вірите, ліве око виплило. Тоді до міліції не зверталася, бо мене одразу поклали до лікарні. Невдовзі до палати зайшов міліціонер і я розповіла, як все було. Щоправда, на цьому все й скінчилося, більше до мене ніхто не приходив і мене саму нікуди не викликали. Ніяких зустрічних заяв не писала. Після цього побиття я стала інвалідом другої групи.

А то якось чи він побив, чи ненароком ударив уже свою племінницю – доньку Ірини. З дитиною вона лежала в обласній лікарні – був струс мозку та перелом кісток носа. Ярослав тоді переконав Ірину не піднімати гамір – зробив це не навмисне. Але, я думаю, вчинив це свідомо. Він завжди погрожував: „Я вас усіх повбиваю. Почну з тебе, стара, а закінчу малою”.

Торік Ярослав поїхав на Закарпаття – там мешкала його дівчина, з якою він дружив, але вона вийшла заміж за іншого. Весь час вони листувалися. Якимось в одному з листів жінка повідомила, що розлучилися і Ярослав поїхав до неї жити. На radoщах ми усі полегшено зітхнули. Однак радити довго не довелося. Додому повернувся досить швидко, уже десь через місяць після від'їзду. Коли я спитала, що сталося, Ярослав розповів, мовляв, посварився, бо її син на нього щось сказав. Ярослав не стерпів, вдарив по губах, за це і вийшла сварка. Але потім Маргарита, так звали ту жінку, зателефонувала і сказала, що Ярослав дуже сильно побив її чотирирічного сина і вона лежала з дитиною в лікарні – у сина навіть був струс головного мозку.

Після цього я вже не сумнівалася, що свою племінницю також побив навмисно. Він настільки залякав дитину, що коли був п'яний, то Галинка ходила по хаті на п'ятках і розмовляла тільки пошепки, аби дядю Савика не злити.

- Ой, чого тільки не було, - сумно зітхнула жінка. – Я вам розповіла про найяскравіші приклади звірства, з якими ми зверталися до міліції. Але скільки їх було, коли пропускали мимо, не звертали особливої уваги. Прихід дільничного міліціонера нічого не давав. Прийде, було, поговорить з Ярославом під двором та й усе. А він, як лупцював нас, так і продовжував. По совісті скажу: інколи сама дивуюся, як у мене стачило сил на все це, стерпіти і самій його не вбити.

...І ДОНЬКИ

- Коли розлучилася зі своїм чоловіком, я з дитиною повернулася жити до мами, - так почала свою сповідь Ірина Самородня. – Але правильно в народі кажуть: хрін від редьки не солодший. Тут ще мешкали два мої брати - Ярослав-старший і Павло-молодший. Ярослав, було, як тільки вип'є, так і знущається наді мною. Я не пам'ятаю, коли це трапилось, але одного разу покійний Павло пішов до сусіда, а за ним побігла наша собака. Незабаром повернувся додому, але сам. Ярослав зі словами „куди ти подів собаку”, накинувся на Павла і почав душити. У того аж очі на лоба повилазили. Мама не витримала такого і заступилася – тоді Ярослав вибив їй око. Потім нахвалявся усіх повбивати: „Почну з тебе стара, а закінчу цією малою”. „Стара” – він мав на увазі мою матір, а „мала” – це моя донька. Одного разу ударив мою доньку так, що зламав перенісся. А коли напивався, починав мене гвалтувати, змушував задовольняти його статеву похоть неприродним способом. Коли я відмовлялася вступати в інтим, бив мене

безпощадно. З цього приводу я не раз зверталася до міліції і прокуратури, але кожного разу Ярослав сухим виходив із води.

Востаннє ґвалтував мене, коли пасли худобу на полі. Спочатку ніби було все добре. Пригнали корів, почали пасти. Та, зрештою, його ніби ґедзь укусив. Пішов до сусіднього села за горілкою і пивом. Напився, а потім наказав мені, аби роздяглася. Я навідріз відмовилася. Сказала при цьому: у тебе була дружина, треба було з нею й жити. Ярослав пригрозив: якщо не виконаю його наказу, я тебе просто вб'ю. Я добре знала, він такий, що може і вбити. А тому, аби не ризикувати, я хотіла жити, щоб поставити на ноги дочку, вимушена була виконати його забаганку. Все це відбувалося під кущем у полі. Раптом ми наслухали: нас кличе мати. Він зіскочив з мене, натягнув на себе штани, а я так і лежала зі спущеними штанами до одного коліна, а інша нога була оголена повністю. Ненька, забачивши цю картину, одразу все зрозуміла, але нічого не сказала, бо знала: все це марно, хоч говори, хоч ні. Матуся тільки й мовила, що принесла нам обід. Ярослав одразу почав з'ясовувати з мамою стосунки: куди вона поділа десять гривень. Неня відповіла, гроші, мовляв, як лежали, так і лежать на холодильнику. Ярослав не повірив і почав бити матусю кулаками по голові. Я пішла з поля геть. Спочатку блукала лісом, а, повернувшись додому, забралася на горище хліва, де й ночувала – боялася йти до хати.

Того злочасного дня Ярослав поїхав на луг заробляти гроші. Повернувся під вечір, приніс пляшку горілки. З ним ще приїхав сусід Семен Шурубур. Мама була вдома, але від застілля відмовилася. Ми втрьох розпили ту пляшку і сусід пішов додому. Ярослав його провів, а, повернувшись, знову щось почав говорити про луг, потім сказав, що піде візьме ще одну пляшку. Я відповіла, мені, мовляв, байдуже. Неня лягла відпочивати, десь перед цим вона випила. Ярослав терпіти не міг, коли мама була напідпитку. Варто їй було випити хоч одну чарку, як тут же розплітався язик і вона починала багато ні про що говорити. Ярослава це страшенно дратувало. Я її завжди просила, аби мовчала у такому випадкові, та марно. Коли Ярослав приніс з магазину ще одну пляшку, ми випили удвох. Матуся лежала на дивані. Ярослав гучно увімкнув музику. Неня спершу терпіла та згодом попросила, аби він зробив трохи тихіше. Ярослав почав кричати на неї, мовляв, зараз він їй зробить тихіше, підійшов до неї і почав махати руками, але, правда, бити не бив. Я намагалася його заспокоїти, казала, що в мами вже заплющуються очі і вона хоче спати. Ярослав на те сказав мамі: „Подякуй Ірі, якби не вона, я б тебе прибив”. Ми продовжували з Ярославом сидіти за столом. Він теревенив про

те, як стомився на лузі, а ще нарікав, що вранці не похмелився, картав, що ми йому не налили. Я слухала його варнякання десь з півгодини, а потім вийшла до вбиральні. Повертаючись до хати, біля хліва помітила сокиру – стирчала у колоді. У мене виникло бажання – нарешті розквитатися з нашим кривдником, який усім страшенно набрид і якого не в змозі були більше терпіти. Коли зайшла до оселі, мати спала. Ярослав сидів до мене спиною, він не бачив сокири, яку тримала в руках. Не кажучи жодного слова, я замахнулася і завдала удару по голові. Він перехилився на лівий бік і впав на підлогу. Ярослав ще дихав, але при цьому дуже хропів. Аби не мучився і остаточно переконатися, що я убила свого мучителя, вирішила його добити. Але перед тим, як вдарити повторно, сказала: "Це тобі за маму, це за Павла, а це за мене та за доньку". Після цього завдала обухом сокири по голові десь шість разів. Тут саме прокинулася няня. Коли вона побачила в крові Ярослава, а мене з сокирою в руках, почала плакати і примовляти: "Що ж ти наробила?" Тут я почала заспокоювати маму, аби вона нічого не чіпала і вийшла з хати. Я пішла до сусіда – дядька Миколи і, зовсім не хвилюючись, сказала, що вбила Ярослава, попросила при цьому, аби він викликав міліцію. Спочатку дядько Микола мені не повірив. Побіг до нас у хату, я пішла слідом за ним. Після того, як побачив труп Ярослава, пішов викликати швидку медичну допомогу та міліцію.

ЛІСОВИЙ ГІСТЬ

Невеличке в одну вулицю село Голубівка, в якому мешкали дід Євтихій і баба Варвара, загубилося серед зелених поліських лісів. Його зусібч взяли в чіпкий полон дуби і клени, сосни і ялини. До села вела курна польова дорога, яка виходила на широкий і рівний, як стріла, путівець. Він і зв'язував Голубівку з довколишнім світом. Якщо потрібно було дістатися районного чи обласного центру, люди виходили на облуплену, подекуди обписану непристойними написами автобусну зупинку, що містилася обіч автостради. Тут мало не кожної години проносилися рейсові автобуси і маршрутки.

У Голубівці колись було з півсотні хат. Тут містилася віддалена бригада рейментарівського колгоспу імені Леніна. Колгосп давно розпався, бригади також немає. З півсотні осель залишився якийсь десяток. У них і доживали свого віку сивочолі пенсіонери. До Голубівки коли і прибивалися якісь люди, то здебільшого ягідники, грибники або мисливці. Заходили перепочити, пересидіти дощ, якщо негода заставала їх у лісі, а чи просто напиться джерельної води. У центрі хутірця з невеликого урвища било потужне джерело з чистою, як сльоза, водою. Вона

настільки була холодна – аж зуби зводило. Місцеві жителі вважали: вода – цілюща. Уже багато років тому поставили капличку з хрестом, а ще, коли був живий дід Федір, правив тут молитви. Збиралося чималенько люду. З довколишніх сіл до каплички на підводах звозили хворих і немічних старих людей. Неподалік криниці обмивали цілющою водою, набирали додому всякий посуд, що привозили з собою. Уже пізніше краєм пронеслось: сліпі прозрівали, лежачі починали ходити.

Дід Євтихій і баба Варвара мали одну дочку – Богдану. Своєю вродою – пухкенькі і рожеві щічки, сірі з лукавиною очі, чорні брови – вдалася у батька, а характером – легка, трішки шалена, але досить вразлива й образлива – пішла у матір. Середню школу закінчувала в сусідній Рейментарівці. Тут і познайомилася з місцевим хлопчиною Антоном – не хлопець, а справжнісінька суміш вітру і вогню. Тихими літніми вечорами часто приїздив у Голубівку велосипедом. Дуже любив дискутувати з мамою Богдани. Якось візьми та й скажи: „Я б усіх старих і хворих не тримав на цьому світі. У мене була б здорова нація”. Варвара тоді так образилася, що вигнала хлопця з хати.

Закінчивши середню школу, Антон та Богдана твердо вирішили: їхати до Черняхівська, вступати до педагогічного університету. А небавом вони обоє стали студентами, мешкали в гуртожитку. Згодом закінчили вуз, Антон ще й кандидатську захистив. Одружилися. Залишилися жити в Черняхівську. Богдана в школі читала математику, а Антон у педагогічному викладав історію. Народили дітей. Спочатку винаймали кімнату в гуртожитку, потім один викладач виїхав до Ізраїлю, їм дали квартиру. На березі Десни придбали дачу з трьома сотками. Запрошували і їх. Та баба Варка хоч уже й не тримала зла на зятя, їхати категорично відмовилася.

Баба Варвара ще нівроку, при здоров'ї, а ось діда два роки тому схопив був маленький, як сказали лікарі, інсульт. Саме на початку вересня удвох з бабою копали картоплю. Дід Євтихій нараз відчув, як його хитнуло з боку на бік. Подумав, у лунку вступив. Розвернувся, а його знову хитає. Що за мара? Ледь дістався груші, приліг горілиць на пожухлому, вигорілому на сонці обніжку. Дивиться в небо, а хмари нараз почорніли і пішли за колом, немов годинникова стрілка. А ще відчув: ніби якась невидима сила його то підводить, то опускає... Заплющив очі, лежав незворушливо. Скільки отак часу минуло, не пам'ятає. Раптом його затошнило. Розплющив очі. Картина та ж сама: хмари за колом, а його хтось то піднімає, то опускає. Вирішив злегенька підвестися, аби обіпертися об шершавий стовбур груші, може, полегшає. Та куди там! Не міг зробити бодай найменшого поруху. Ще

кілька хвилин тому копав картоплю, носив клунки до погрібника, а це став безпомічною і безпорадною людиною. І довкола немає нікого. Баба в цей час пішла поросяткам їсти виносити. І Євтихію нічого не залишалося, як читати „Отче наш”. Ще у далекому дитинстві бабуся Марта його вчила. Він тоді і записав був на листочку у клітинці. Вчив та й не вивчив. А це якось трапився йому в руки молитовник. Раз прочитав, вдруге, а втретє уже прочитав за пам’яттю. І цього разу почав читати. Скільки разів подумки повторив – не рахував.

- Ой ма! – наслухав поряд бабин голос. - А це що таке? – вигукнула вона, забачивши Євтихію лежачим на обніжку. – Чи не заболів, бува?

Дід Євтихій розплющив очі. Бачить: хмари, немов зупинилися, і його вже більше ніхто не піднімає і не опускає. Злегенька підвівся, став на ноги. Поволеньки розказав про все бабі. Ледь дошкандибав до хати – сил не було. Зять Антон допоміг влаштуватися до обласної лікарні. Через два тижні дід Євтихій оклигав. Тієї осені роботи важкої не робив, порався по домашньому господарству. Через півроку знову полежав в обласній лікарні. Молитва не дала йому померти, а крапельниці повернули до життя. Відтепер дід Євтихій раз на півроку їздив до районного невропатолога на консультацію. Ось і цього разу він поснідав, поклав до кошика гостинця, який баба приготувала, - літр домашньої наливки, три десятка яєць, сиру, сала, півлітрову баночку меду і пішов до автостради. Баба Варвара залишилася вдома сама. Погодувала домашню птицю, поприбирала в хаті і поки не було діда, вирішила перепочити. Коли повернеться, вдома неодмінно робота знайдеться. Вона тільки прилягла на ліжко, як у хатні двері тричі постукали. У їхній Голубівці не прийнято було стукати у двері. Відчиняли двері просто, не церемонячись. У кращому випадкові, відчинивши, питали: „Можна?” А це постукало. Вона хутенько підвелася, грімко вигукнула:

- Хто там? Заходьте!

Поріг переступив незнайомий чоловік: статечний, трохи вище середнього зросту. Вдумливе обличчя. Під чорними бровами, які неподалік перенісся, крильцями здіймалися вгору, висіли окуляри в чорній масній оправі. Волосся темне, акуратне, рівненько причесане. Біля вух пролягли чорні з срібними прожилками песики. Зодягнений у чорну футболку з білим малюнком на грудях, синіх джинсах і чорних кросівках. Незнайомець уже з першого погляду викликав довір’я і повагу. Таких у їхньому хуторі зроду не було.

- Доброго дня у вашу хату! – озвався незнайомець і привітно усміхнувся.

Та усмішка одразу проклала місточок довіри до серця баби Варвари.

- Доброго і вам! – підвелася з ліжка і додала: - Сідайте у нашій хаті. Гостем будете.

- Ви самі живете? – делікатно поцікавився незнайомиць.

Оте „самі” спочатку дещо насторожило бабу Варвару, але потім незнайомиць усміхнувся. Той усміх нараз її обеззброїв, у ньому, немов цукор у воді, розчинився весь її сумнів.

- Та ні. З дідом. Десь у місто поїхав до лікаря. А ви ж звідки будете?

- Я з Черняхівська, - незнайомиць присів на лаву, закинув ногу на ногу. – Звати мене Геннадій Іванович Муравйов. Я з головного управління Пенсійного фонду України в Черняхівській області.

- Ой, - засміялася баба Варвара. - Я не те, що запам'ятати не можу, а навіть вимовити. А якби було простіше сказати.

- А простіше, таких, як я, нас ціла група. Ми їздимо по селах області і перевіряємо нарахування пенсій. До речі, ви скільки отримуєте?

Баба Варвара назвала суму.

- Не густо, не густо, - затарабанив пальцями по столу.

- Оце я тоже ніяк не можу зрозуміти: чому у нас з дідом така мала пенсія, продовжувала баба Варвара. – І робили ж ми у колгоспі. Та й як же робили! Я все життя на фермі. Він і в активістах ходив: то бригадиром, то обліковцем. А як кинулися одержувати пенсію – одні копійки.

- Оце ж чому ми й їздимо. Вам скільки кілометрів до сільської ради?

- Та кілометрів з десять.

- Воно то й недалечко, - розважливо мовив гість. – Але у ваші роки... Та й з вашим здоров'ям. Давайте документи – паспорт, пенсійне посвідчення, я допоможу вам перерахувати пенсію.

Баба відкрила шухляду, дістала документи.

- От спасибі вам, - відверто мовила. – Їй Богу. Це вас, напевне, сам Господь у нашу глушину прислав. Он Ганна Демиденко у ланці працювала. Та й пішла пізніше мене, пенсія на сотню більша. Дунька Кирилова й взагалі ні за холодну воду не бралася. Одержує не менше мене.

- Оце ж ми й поставили перед собою таке завдання: ліквідувати соціальну несправедливість.

- А давайте я вас хлібним квасом пригощу, - заметушилася баба Варвара. – Чи може, молочка з печі. Я саме зпарила. З плівочкою.

- Не відмовлюся, - чоловік люб'язно посміхнувся.

Лісовий гість випив кварту молока, щиро подякував господині і додав:

- Тут ми приїхали також не з порожніми руками. Чекайте.

Він вийшов з хати, а за хвилину повернувся з розмальованим поліетиленовим пакетом. Розгорнув його і почав викладати на стіл консерви, цукор, печиво чай, гречану крупу.

- Крім того, що ми уточнюємо пенсію, в наші обов'язки входить розвезення подарунків ветеранам війни і праці.

- От спасибі вам, - баба Варвара не знала, як і подякувати. – Це нам з дідом на цілий місяць вистачить.

- Їжте на здоров'я, - знову лагідно усміхнувся. – А дякувати мені не варто. Дякуйте урядові нашому і самому Президентові.

- І їм нехай добре буде, раз вони так про людей беспокояться.

Лісовий гість, як подумки охрестила його баба Варвара, тепло розпрощався, потиснув на прощання її суху, жилаву руку, пропахлу грибами і ягодами, сів до „Жигулів”, стиха ляпнув дверцятами і поїхав.

Незабаром з міста повернувся дід Євтихій.

- Тут я свіжого хліба привіз та бубличків. Хотів і сухариків взяти, так у тебе зубів немає, - і, забачивши пакет з продуктами, вигукнув: - А це в нас хтось був?

Баба Варвара розповіла все по порядку. Як приїздив співробітник органів соціального забезпечення, як із нею тепло та лагідно розмовляв, як вона його напувала топленим молоком, привіз продукти харчування, а головне – пообіцяв підвищити пенсію, якої вони отримують, немов кіт наплакав.

- Ой ма! – вигукнув дід Євтихій. – То може, й документи віддала.

- А якби без документів переоформили пенсію. Він пообіцяв все повернути.

- Та хіба то соціальний співробітник! – вдарив по полах дід Євтихій.

- Отакої! – баба Варвара, яка саме збиралася діставати з печі борщ, зупинилася посеред хати. – А хто б по твоєму в таку глушину приїхав?

- Шахрай! – дід Євтихій вигукнув що було сили. – Звичайнісінький шахрай.

- Не може бути! – притупнула ногою.

Дід сів на лаву і спокійно мовив:

- Я оце їздив автобусом, то і туди і назад пасажири тільки й мову вели про якихось шахраїв, буцім їздять по селах, збирають документи, потім якимсь несправедливим способом дістають довідки про смерть людини, оформляють документи, буцім померла не в нашому, а в іншому районі, коли гостювала у

племінника. Чи ще казна що вигадують. Словом, пудрять людям мізки. Шахрай на те і є шахрай, аби дурити голови таким, як оце ти.

- Ой ма! – сплеснула руками баба Варвара. – Що ж тепер маємо робити?

- Робити будемо ось що! – дід Євтихій по мобільному телефону спочатку зателефонував сільському голові, потім начальникові районного відділення міліції.

...Правоохоронці затримали шахрая саме тоді, коли він у районному відділенні Пенсійного фонду оформляв документи на одержання допомоги на поховання баби Варвари і діда Євтихія.

ЗМІСТ

Повісті

Згряя.....

Смерть на кінчику ножа.....

Небо у металеву клітинку.....

Оповідання

Сімейна драма.....

Звір у людській подобі.....

Лісовий гість.....

Автор складає щиру подяку:

В.о.голови Чернігівської районної державної адміністрації Володимирі Борисовичу
БРАЙКУ;

Приватному підприємству „компанія НЕК ГРУП” та особисто:

Олегу Олександровичу КРИЩЕНКУ,

Дмитру Петровичу СКРИЦЬКОМУ,

Сергію Михайловичу ШАРАЮ.